

Labari kpa n bo
 LUKA
 akere i ni

¹ Ya si Teyofilosi, minε dɔŋgu boroori bu nyi na ba kERE sam bo bu yoori ya nu fEN n afa ase. ² Kabo jɔRE n ti na bu kEREERI i ni, yiri ye minEM seeri ya n a, nyini minEM bo bu woori i bumboori ni, bERE ŋuuri i a, bERE kaanri a. ³ Tɔ, kabo mini ni m tii ayi kɔRESi aniε sereya n kERE, fite saŋga n bo jɔRE n boori i bu ni, ma ŋu ka i ti kpa ka mini gusu kERE i kERE sESE i su na i kɔ atin su fa ma wɔRɔ Teyofilosi bo a la anyunuyi ni, ⁴ adena a si ka bo ba kan akere u n kERE ti nahɔRE wɔ.

Kabo NyEMε mEREKE n kɔɔri Zakariya dɔ n jɔRE

⁵ Saŋga bo Herode yo ti Yudiya fEMε ni, NyEMε sayoo-wa dɔŋguyofɔ be wo bERE, bu fere i ka Zakariya. I fite Abiya dEE NyEMε sayoowa dɔŋguyofɔm aSESE n nu wɔ. Bu fere i yi duma ka Elizabeti, yiri mmɔɔ ti Aarɔn busu nufɔ ɔ. ⁶ BERE nnyɔm kERE yo ti minEM bo bu su NyEMε nahɔRE su wɔ, na bu deeri i nɔaniε maawam ni, na bu yoori dekem kERE bo i se ka minEM yo i ni. ⁷ Ama, ba wu má baa, dama Elizabeti ti ŋɔrɔka a, na bekun i ni i hun n kERE ayo nkpiεnm agaya.

⁸ CEE n be, na Zakariya awo Yudaɔm NyEMε Sereebiri Awuru n Sɔɔ Casi n nu suyo i NyEMε sayoowa dɔŋguyofɔ juma, dama nyini cEE n ti bu dEE busu nufɔm cEE n wɔ. ⁹ NyEMε sayoowa dɔŋguyofɔm la bu nana sayoowa be. Bu tu mbaa a, na bu yi bu nu kun. Nyini cEE ni, bu yiiri Zakariya a, ka i wura bu NyEMε Sereebiri Awuru n Sɔɔ Casi n nu, na i kunkun ayiri kunkuunwa nvanvani. Nyini ti, na wɔ kɔ awura nu. ¹⁰ Ayiri nvanvani

n kunkun saŋga ba juuri ni, na jama kERE aka gisan nu susere NyEME. ¹¹ Na NyEME mEREKE aba ayi i ŋu akere Zakariya, i jina Mikun n yoowa yoobiri fɔmbɔɔ su, deke bo wɔ kunkun ayiri nvanvani n ni. ¹² I ŋuuri mEREKE n sɔ ni, na wɔ bo biri, na sERE ati i. ¹³ Ama, na mEREKE n ase i ka, “Zakariya, má a ma sERE ti u. NyEME ade u sere ni. U yi Elizabeti bá wu baabiEɔ, na a tún i duma ka Yohane. ¹⁴ Baa n bo i wú i n dEE ti, u ahore jÓ agaya kɔ sin su, na minE dɔŋgu gusu ahore jÓ. ¹⁵ Baa ni bá yo sɔnɔ bambaka a NyEME dɔ. Wɔ yo má daka ka i nu nzan fieo. Haari i ni kunnu, ye NyEME AwiEwiE Casi ni wúra i ŋu a. ¹⁶ Na i má Yisareli busu nufɔm dɔŋgu kpie bu nyi ba yiri MicEra NyEME n bo i ti ye ni ka bu su i n dɔ. ¹⁷ AwiEwiE Casi n faŋga wó yiri ŋu ka NyEME nɔaniE kanfɔ Eliya a, yiri dú MicEra nyunu a, adena i yó nbaasim ni bu nbaam afiEɔn dɔŋgu a, na i káaki minE keteewam sunsunni, na bu yó minE kpam, na i sESE NyEME minEM su se i.”

¹⁸ Na Zakariya ase NyEME mEREKE n ka, “Nzu deke ye m fá si ka jɔRE n bo a sujɔɔ i ni yó nahɔRE a? Dama ma yo kpíEɔn, m yi gusu ayo buke.”

¹⁹ Na mEREKE n ase i ka, “Bu fere m ka Gabiriyeli. Mini wo NyEME nyunu a. Ye wɔ sunma m u dɔ ka m fa ahin labari kpa n ba ma u a. ²⁰ Ti fEɔn. NɔaniE n bo m sujɔɔ i ni bá yo nahɔRE wɔ, saŋga bo NyEME koro ka i yo ni. Ama, a yo má m nɔaniE n yarada dEE ti, a tÓ amuna, na a kóro jɔɔ má haari cEɔn bo a bá ŋu ka nɔaniE n bo m sujɔɔ i n ayo nahɔRE.”

²¹ Nyini saŋga n kERE minEM n toko jina gisan nu ŋmindá Zakariya, na ba birisi deke bo i ti na wɔ cE Sɔɔ Casi n nu sɔ ni. ²² Saŋga bo i ba fiteeri ni, wɔ koro ajɔɔ má bu dɔ. Dɔ na ba fa nu ka wɔ ŋu alekutura deke be Sɔɔ Casi n nu. Dama wɔ koro ateke má i nɔɔ ajɔɔ má, se i fa i saa jɔɔ bu dɔ a.

²³ Saŋga bo Zakariya ba yoori i juma kERE wieeri NyEME Sereebiri Awuru n nu ni, na wO kpie i nyi akO i bosu. ²⁴ WO cE má, na i yi Elizabeti anyinsE. WO yi má i ŋu fofoe nu haari sara nnu. ²⁵ Na wO se ka, “Kisa, ya MicEra n aniE aŋu m aŋunfO. WO yi m afite nyinsE bambaka nu.”

Kabo NyEME mEREKE n kOori Mariya dO n jORE

²⁶ Saŋga bo Elizabeti nyinsE n ba juuri sara nsEn ni, na NyEME asunma mEREKE Gabiriyeli miE be bo i wo Galili awORE n nu, na bu fere i ka NazarEti ni, ²⁷ ka i kO fa labari ma sunƣuru be bo bu fere i ka Mariya ni. Nyini saŋga, ba fa i ace biESO be, bu fere i ka Yosefu, i fite FEME Davidi dEE busu n nu wO. I ni Mariya nya saŋga da má, dama wO nya ja má i. ²⁸ Na mEREKE n awura i ŋu, na wO se i ka, “Sunƣuru, m yo u ansE ni terefiE. A di NyEME ahOROMA, na i kaaki wo u dO.” ²⁹ Mariya tiiri ahin nOaniE n ni, na wO yo i alekutura, na wO birisi ase ka, “Ahin ansE yoowa n bu la ka sE wO lEE?” ³⁰ Na mEREKE n ase i ka, “Mariya, má a ma sERE ti u. A di NyEME ahOROMA beberebe. ³¹ So u sui na a ti. M ŋa a bá nyinsE, na a wú baabiESO, na a tún i duma ka Yesu. ³² I bá yo sONO bambaka, na bu fere i ka, NyEME FEME Kpiri n Wa. Ya MicEra NyEME fá i na Davidi fEMEya biE ma i, ³³ na i yO JakOBU busu nufOM fEME saŋga kERE, na i dEE fEMEya ni lá má awieeri.” ³⁴ Na Mariya abisa mEREKE n ka, “Ye ahin yO sE koro yo a? Dama m nya si má biESO.” ³⁵ Na mEREKE n abO i nu ka, “NyEME AwiEwiE Casi ni bá wura u ŋu, na NyEME dEE yiko n bá wo u dO. Nyini ti, baa n bo a wú i ni, i bá yo baa casi wO, na bu fERE i ka NyEME Wa. ³⁶ NiE fEn, Elizabeti bo i ti u lamOKO ni, yiri bo bu ŋa i ti ŋOROKA ni, haari ni bo wO yo buke ni, wO nyinsE, i sara nsEn lEE. ³⁷ Pui wo má bERE bo NyEME koro yo má i.” ³⁸ Na Mariya ase i ka, “TO, m ti MicEra n afani wO. Ma nyini sam kERE yo ma m kabo a se ni.” Na mEREKE n akO ayaki i.

Kabo Mariya kɔ niɛɛri Elizabeti busu ni

³⁹ Nyini dɛɛ sin, wɔ cɛ má, na Mariya akpa i ɲu, na wɔ yasu ndende akɔ Zakariya ni i yi Elizabeti bɔsu ka i kɔ niɛ bu busu. Nyini miɛ n wo Yudiya asiɛn n su bukam n afiɛn wɔ. ⁴⁰ Na wɔ kɔ awura Zakariya dika, na wɔ yo Elizabeti anse. ⁴¹ Elizabeti tiiri Mariya anse yoowa n ni, na baa n bo i wo i kunnu n akpisi i ɲu. Dɔ na Awiewie Casi n awura Elizabeti ɲu, ⁴² na wɔ bo awie kpa, i ɲa, “Nyɛmɛ ayo u kisi atara nbaram kɛɛ, wɔ kaaki ayo baa n bo a bita i nyinsɛ n kisi. ⁴³ Nzu jirima la ahin n bo Nyɛmɛ afa ama m n a, ka m Mibiɛ dɛɛ ni aba aniɛ m busu a? ⁴⁴ Dama m tiiri u anse yoowa n na baa n bo i wo m kunnu ni, akaba akpisi i ɲu ni akunnujɔ. ⁴⁵ Terefiɛ wo u dɔ, dama a yo yarada ka Mibiɛ n nɔaniɛ n bo wɔ kan akere u ni, i bá yo yiiwa aɲgba.”

Kabo Mariya diiri jue kansiri Nyɛmɛ ni

⁴⁶ Na Mariya ase ka,
 “M kansi Mibiɛ ni m ahorembaa su.
⁴⁷ M ahore aɲɔ Nyɛmɛ ɲu, yiri bo i ti m Tiidefɔ ni.
⁴⁸ Haari ni bo m ti i afani n kɛɛ ni, i wara afi má m sa.
 Fite nyuma fa kɔ, minɛm kɛɛ bá fere m ka terefiɛfɔ.
⁴⁹ Dama ka Micɛra yiko kɛɛ fɔ ni ayo sakpa beberebe
 ama m,
 i duma ti casi.
⁵⁰ Saɲga kɛɛ saɲga i si aɲunfɔ ɔ,
 i si minɛm bo bu soro i n kɛɛ aɲunfɔ ɔ.
⁵¹ Wɔ fa i yiko asaa ni, afɔn asandi karambanifɔm,
 ni bu sunsunni tiɛ n kɛɛ.
⁵² Wɔ yi nfɛmɛ bambakam afite bu fɛmɛya biɛm n su,
 na wɔ yɛ tarakam saa su.
⁵³ Wɔ ma ahɔfɔm neɲge kpakpam na bu kunnu ayi,
 na wɔ fɔn neɲgefɔm na ba ka bu saa ɲgbɛɛn.
⁵⁴⁻⁵⁵ Sesesu n bo i yo faari na i diiri i di ni ya nam ni,
 wɔ ma i ayo yiiwa,

ye wɔ ba abuka Yisarelifɔm bo bu su i ni.
I wara afi má Abraham sa.

Wɔ si i ni i sinfɔm kɛɛ aɗunfɔ sanɗa kɛɛ.”

⁵⁶ Na Mariya aka Elizabeti bi, sara nshan, na wɔ nya aba akaaki ako i bɔsu.

Kabo bu wuuri Yohane Nyɛmɛ Nzue Biɛfɔ n ni

⁵⁷ Elizabeti kutu cɛɛn ni, na wɔ wu baabiɛsɔ. ⁵⁸ Na Elizabeti tanafɔm, ni i lamɔsim tiiri ka Micɛra n ayo i sakpa bo i la má aɗusu ni, na bu ni yiri kɛɛ kunnu ajo.

⁵⁹ Baa n lemɔcuɛ cɛɛn n ba juuri ni, na ba tiɛn bu nɔɔ na bu wura i kɛnkɛnnɛ, na bu tun i duma. Má bu koro ka bu fa i si Zakariya duma fa tun i a. ⁶⁰ Ama, na i ni ase ka, “Ai, bu fére i ka Yohane wɔ.” ⁶¹ Na ba se i ka, “U lamɔsi nu, bu fere ŋma sɔ a?” ⁶² Na ba fa bu saa ajoɔ baa n si n dɔ, na bu si duma bo i koro ka bu fa tun i wa ni. ⁶³ Dɔ na Zakariya afa i saa akere ka, bu má i deke be na i kɛɛ, na wɔ de i na wɔ kɛɛ ka, “I duma la Yohane.” Na nyini jɔɛ n ayo bu kɛɛ alekutura. ⁶⁴ Jina n nu bɛɛ, na Nyɛmɛ ateke i nɔɔ na wɔ bo i bu ajoɔ bekun, na i sukansi Nyɛmɛ. ⁶⁵ Na sɛɛɛ ati bu tanafɔm kɛɛ. Na minɛm akan nyini sa n bo i yoori n jɔɛ abara ayɛ Yudiya awɔɛ n bukam n kɛɛ su. ⁶⁶ Na minɛm kɛɛ bo bu tiiri i n afa jɔɛ n ase bu ahore su na bu susunsun, na ba bisa bu ŋu ka, “Baa n ba nyiiri, i yó nzu baa lɛɛ?” Bu seeri sɔ ni, dama bu kɛɛ aɗu ka Micɛra n yiko n wo i ŋu.

Kabo Zakariya kaanri Nyɛmɛ nɔaniɛ n ni

⁶⁷ Na Awiɛwiɛ Casi n awura baa n si Zakariya ŋu, na wɔ kan Nyɛmɛ nɔaniɛ, i ŋa,

⁶⁸ “Am ma ya kansa ya Micɛra ni,
yiri bo i ti Yisarelifɔm Nyɛmɛ ni.

Dama ka wɔ ba aniɛ i minɛm busu,
na wɔ de bu tii aji.

⁶⁹ Wɔ ma ya tiidefɔ fangafɔ,

- i fite i amusuisufɔ FEME Davidi dEE busu n nu wɔ.
- 70 NyEME yo maari i nɔaniE kanfɔ casim jɔjɔɔri dawa saɔga
- 71 ka i bá de ya tii fite ya kpɔfɔm,
ni bo bu koro má ya n saa nu.
- 72 Sɔ ye i kereeri ka i si ya nam aɔunfɔ,
na i wara fi má i sESesu casi n sa a.
- 73-74 I yo faari nyini sESesu n na wɔ di i di ni ya na Abraham
ka i de ya tii fite ya kpɔfɔm saa nu,
adena ya koro su i bo ya soro má sERE,
- 75 na ya yo casi na ya yo sa bo i kɔ atin n su i dɔ,
haari ni ya ɔgɔɔ awieeri.
- 76 Wɔɔɔ, m wa ni, bu bá fere u ka
MicEra NyEME Kpiri n dEE nɔaniE kanfɔ.
Dama a dú ya MicEra n mɔ
na a kɔ sESE i atin su ɔminda i.
- 77 Na a má i minEM si ka i fá bu satiE ce bu n dEE ti,
ye i dé bu tii ji a.
- 78 Dama NyEME si ya aɔunfɔ agaya n dEE ti,
i má aɔgoro wein n ta ma ya.
Nyini wein n ti kabo wiE fite na i ti n wɔ,
79 na i má wein ta ma minEM bo bu wo awosin nu
na bu soro yiwee sERE ni.
Na i bá kere ya atin bo i ma ahoreda.”
- 80 Na baa n anyi, na NyEME ayo i sunsunni faɔga, na wɔ
kɔ awo boro kpantain nu dɔ i ɔumi, haari cEEn n bo i ba
yiiri i ɔu fiteeri fofoe nu kere Yisarelifɔm ni.

2

Kabo bu wuuri Yesu ni

- ¹ Nyini saɔga na Romafɔm fEME kpiri n bo bu fere i ka
Siza Agusito ni, ama nɔɔ ka bu kERE i minEM kERE duma.
- ² Nyini saɔga ni tiiri ciciri su dEE minEM duma kEREewa n
ɔusu a. Nyini saɔga n ye sɔnɔ be bo bu fere i ka Kurenɔsi

n ti Siriya awɔre n nu gomina n a. ³ Nyini ti, na deke bo sɔnɔ kɛre wo na ba kɔ bu na miɛ su na bu kɔ kɛre bu duma. ⁴ Dɔ na Yosefu gusu afite Nazareti miɛ n bo i wo Galili awɔre n nu ni, na i kɔ kɛre i duma. I kɔɔri miɛ n bo bu fere i ka Betilehem na i wo Yudiya awɔre n nu wɔ, dɔ ye bu wuuri Fɛmɛ Davidi a. Yosefu ti Fɛmɛ Davidi dɛɛ busu nufɔ n ti ye i kɔɔri awɔre n nu dɔ a. ⁵ I ni Mariya bo ba fa ace i ni kɔɔri a. Nyini saɔga ni, Mariya bita nyinɛ. ⁶ Bu wo dɔ n na saɔga n aju bo Mariya wu baa. ⁷ Ba nya má fofoe wɔfɔm daabiri n nu bo bu da. Nyini ti, na ba kɔ awura deke bo bu fa neɔgendɔrem wura, dɔ na wɔ wu i sunɔguru baa, baabiɛsɔ. Na wɔ fa baa n apɔɔndi sanvuin nu, na wɔ fa i ada neɔgendɔrem diire diibiri alaka nu.

Kabo mɛrɛkɛm tiɛɛri nbɔɛsasafɔm ɔu ni

⁸ Nbɔɛsasafɔm nbem wo nyini awɔre n nu dɔ suniɛ bu nbɔɛm dika, kɔɔguɛ, ⁹ na Micɛra n mɛrɛkɛ akaba atiɛ bu ɔu, na Micɛra n ama i wein ata abara ayɛ bu, na sɛrɛ ati bu agaya, ¹⁰ ama, na mɛrɛkɛ n ase bu ka, “Má am ma sɛrɛ ti am. Ma ba ka m ba ma am labari kpa a. Nyini labari ni, yiri má minɛm kɛre ahore jɔ agaya. ¹¹ Ahin kɔɔguɛ n nu bɛrɛ, ba wu am Tiidefɔ ni, Fɛmɛ Davidi bɔsu n nu, yiri ti Kristo n bo Nyɛmɛ ase ka i súnma i n a, am Mibiɛ ni. ¹² Deke bo i kere am na am sí nu n la ka, am kɔ ɔu ka ba fa i apɔɔndi sanvuin nu afa i ada neɔgendɔrem diire diibiri alaka nu.” ¹³ Jinaabiri n nu bɛrɛ na mɛrɛkɛm beberebe akaba afite aɔgoro abuka nyini kun n su, na bu sukansi Nyɛmɛ, bu ɔa,

¹⁴ “Kansi wo Nyɛmɛ bo i wo aɔgoro n dɔ.

Na ahoreda wo minɛm bo bu wo asiɛɔgu fɛn n dɔ na Nyɛmɛ ahore aɔ bu ɔu ni.”

¹⁵ Saɔga bo mɛrɛkɛm n fiteeri bu dɔ kpieeri bu nyi kɔɔri aɔgoro ni, na nbɔɛsasafɔm ni ase bu ɔuɔu nu ka, “Am ma ya kɔ Betilehem miɛ n nu na ya kɔ ɔu deke n

bo wɔ yo na Micɛra n ayi akere ya ni.” ¹⁶ Nyini ti, na ba kɔ ndende, na ba kɔ aɲu Mariya ni Yosefu, na ba ɲu baa n gusu ka i da nengɛndɔrɛm diire diibiri alaka n nu. ¹⁷ Saɲga bo bu kɔ ɲuuri baa n ni, na ba kan nɔaniɛ n kɛrɛ bo mɛrɛkɛ n fa maari bu fa kɔ baa n ɲusu jɔrɛ n akere minɛm. ¹⁸ Na minɛm kɛrɛ bo bu tiiri kabo nbɔɛsasafɔm seeri bu ni, n ayo alekutura. ¹⁹ Na Mariya afa nyini sereya n kɛrɛ bo i yoori ni ase i ahore su. ²⁰ Na nbɔɛsasafɔm n akpie bu nyi akɔ bu nbɔɛm n bi, na bu sukansi Nyɛmɛ na bu subo tuntun i fa kɔ deke n kɛrɛ bo ba ɲu i na ba ti i n dɛɛ ti. Deke n kɛrɛ yoori kabo mɛrɛkɛ n seeri bu n wɔ.

Kabo bu tuunri Yesu duma ni

²¹ Saɲga bo lemɔcuɛ cɛɛn n ba juuri ni, na ba wura baa n kɛnkɛnnɛ, na ba tun i duma ka Yesu. Duma n bo mɛrɛkɛ n fa maari i ka, na i ni nyinsɛɛri i n lɛɛ.

Kabo bu faari Yesu kɔɔri Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu barasu ni

²² Na cɛɛn n aju bo Yosefu ni Mariya kɔ yo bu fin ɲmisi sayoowa kabo Nyɛmɛ nɔaniɛ kpamaawa n bo i fa maari Moyisi n kereeri ka bu yo ni. Nyini ti, na ba fa baa n akɔ Yɛrusalem miɛ kpiri n nu na bu kɔ fa i wura Micɛra n saa nu. ²³ Kabo ba kɛrɛ i Micɛra n nɔaniɛ kpamaawa n nu ni, ba kɛrɛ ka, “Baabiɛsɔ kɛrɛ bo i ti i ni sunɲuru baa, i ti ye ni ka bu fa i kɔ ma Micɛra ni, na i yó i dɛɛ.” ²⁴ Na ba kɔ ayo yoowa, kabo Micɛra n nɔaniɛ kpamaawa n akere ka bu yo i ni, bu faari bumbuku wara tiiwa nnyɔ yoori yoowa n a.

²⁵ Nyini saɲga ni, sɔnɔ be wo Yɛrusalem, bu fere i ka Simeyon. I yó ti sɔnɔ bo i yo sa bo i kɔ atin su Nyɛmɛ dɔ ɔ, na i ti sɔnɔ bo i soro Nyɛmɛ, na i ɲminda fa kɔ saɲga bo Yisarelifɔm nya bu tiide n wɔ. Na Awiewiɛ Casi n wo i ɲu. ²⁶ Na Awiewiɛ Casi n ama wɔ si ka i wú má, má ka i nyumbaa aba aɲu Kristo ni, Tiidefɔ n bo Micɛra n ase

ka i súnma i ni. ²⁷ Na Awíewíe Casi n ama Simeyon akɔ Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu. Nyini saŋga n ye Yesu si ni i ni gusu afa i akɔ ka bu kɔ yo yoowa kabo Nyɛmɛ nɔaniɛ kpamaawa n akere ka bu yo n a. ²⁸ Simeyon ŋuuri baa n sɔ ni, na wɔ kaba ade baa ni i saa nu, na wɔ kansi Nyɛmɛ, i ŋa,

²⁹ “M Mibiɛ, u nɔaniɛ n bo a yo seeri m ni, ayo yiiwa, ma mini u akɔɔ n atin kisa na m fíte durunya n nu ni ahoreda.

³⁰ Dama kisa mini ni m tii nyumbaa aŋu Tiidefɔ ni,

³¹ yiri ye a sɛsɛ i su,

ye a ma minɛm kɛɛ nyumbaa aŋu i a.

³² Yiri ti wein n a, na i kére minɛm u atin ni,

bɛɛ bo bu ti má Yudafɔm ni,

na i wúra Yisarelifɔm kpíri,

bɛɛ bo bu ti u dɛɛ minɛm ni.”

³³ Simeyon jɔjɔɔri baa n jɔɛ sɔ ni, na i si ni i ni ayo alekutura. ³⁴ Na Simeyon asere Nyɛmɛ, na wɔ yo bu kisi. Na wɔ se baa n ni ka, “Ahin baa n ye Nyɛmɛ ayi i ka i má Yisarelifɔm dɔŋgu kpaasi, na dɔŋgu gusu yásu n a. Yiri yó deke bo i ti alekutura sa, na minɛm dɔŋgu bá kete i. ³⁵ Sɔ ye i bá yi bu asiri nu sunsunni tiɛm kɛɛ fite fofoe nu a. Na yiri ti, u ahore sáaki agaya, kabo takobe kpiɛ sɔnɔ na i yo ya ni.”

³⁶⁻³⁸ Nyini saŋga n nu nɔ ɔ, na bara be, i ti Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ ɔ, na i gusu wo dɔ, na wɔ ba baa n bi. I duma la Anna, na bu fere i si ka Fanuwɛli, Aseri dɛɛ buɔ nufɔa. Bara n ti buke wɔ nahɔɛ su, i jaari i hun, bu afɔ nso ye i kaari kunafɔ a. Nyini saŋga ni, i la afɔ aburamɔcuɛ ni nna. Wɔ kpaaki ayaki má Nyɛmɛ Sereebiri Awuru ni, i cici i nɔɔ sɔ ɔ, na i kɔ susere Nyɛmɛ, wiɛsu ni kɔŋguɛ. I ba juuri baa n bi ni, na wɔ da Nyɛmɛ asi na yiri gusu aɔjɔ baa n jɔɛ akere minɛm kɛɛ bo bu ŋminda ka Nyɛmɛ sunma Tiidefɔ n na i de Yisarelifɔm tii ji ni.

Kabo bu faari Yesu kɔɔri awuru ni

³⁹ Saŋga bo Yosefu ni Mariya yoori yoowa n kɛɛ bo Micɛra n nɔaniɛ kpamaawa n kere ka bu yo n wieeri ni, na ba kpie bu nyi akɔ bu bɔsu Nazarɛti bo i wo Galili awɔɛ n nu ni. ⁴⁰ Na baa n anyi, na wɔ nya faŋga ni alecira, na Nyɛmɛ ahɔɔma awo i dɔ agaya.

Kabo bu faari Yesu kɔɔri Yɛrusalem miɛ kpiri n nu ni

⁴¹ Afɔ kɛɛ afɔ, Yesu si ni i ni kɔ Yɛrusalem miɛ kpiri n nu wɔ, na bu kɔ di Butara cɛɛnkpiri, bo bu di i na bu tenge su kabo Nyɛmɛ yo deeru bu nam tii fiteeri Ijipitifɔm asiɛn su ni. ⁴² Saŋga bo Yesu ba juuri afɔ buru ni nnyɔ ni, na ba kɔ na bu kɔ di cɛɛnkpiri n kabo bu yo afɔ kɛɛ afɔ ni. ⁴³ Bu ba diiri cɛɛnkpiri n wieeri na bu sukpie bu nyi kɔ awuru ni, na Yesu yiri aka Yɛrusalem dɔ. I si ni i ni asi má ka wɔ ka dɔ. ⁴⁴ Bu sunsunni la ka i wo abɛngu natiirifɔm n nu wɔ, nyini dɛɛ ti, bu wo kɔ su wɔ haari wiɛ kɔ sutɔ. Dɔ na ba bo i bu suniɛniɛ i, bu lamɔsim ni bu danfom nu. ⁴⁵ Ama, ba ŋu má i, na ba nya kpie bu nyi akɔ Yɛrusalem na bu kɔ niɛniɛ i. ⁴⁶ I lesan cɛɛn na ba kɔ aŋu ka i tana Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu, Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefɔm afiɛn suso i sui, na i subisa bisaawam. ⁴⁷ Na minɛm bo bu tiiri i nɔaniɛ n kɛɛ ayo alekutura, fa kɔ kabo i la si na i bɔ nɔaniɛ bisaawam nu barasu ni. ⁴⁸ Na saŋga bo i si ni i ni ba ŋuuri i n na ba miɛ, na i ni abisa i ka, “M wa, nzu ti ye a yo ya sɔ a? A ma mini ni u si ahore asaaki akɔ asin su, haari ya nati wo u niɛniɛ su.” ⁴⁹ Na wɔ se bu ka, “Nzu ti ye am nati niɛniɛ m busu a? Am si má ka wɔ yo daka ka m wo m Si awuru n nu wɔ?” ⁵⁰ Ama, ba ti má nɔaniɛ n bo i seeri bu nu n bu.

⁵¹ Na Yesu asu bu su, na ba kpie bu nyi akɔ Nazarɛti miɛ n nu, na wɔ de bu nɔaniɛ. Na i ni afa nyini sam kɛɛ ase i ahore su. ⁵² Na Yesu sunyi, na i alecira subuka su, na i sayoowam susun Nyɛmɛ ni adamande kɛɛ nu.

3

Kabo Yohane NyεMε Nzue Biεfɔ n kaanri NyεMε jɔrε ni

¹ Romafɔm fεMε kpiri bo bu fere i ka Siza Tiberiyosi n diiri i fεMεya ni, afɔ buru ni nnu, nyini sanɔa ye sɔnɔ be bo bu fere i ka Pɔntiyo Pilato n ti Yudiya awɔrε n nu gomina, na sɔnɔ be bo bu fere i ka Herode n niε Galili awɔrε n nu su, na i gɔrɔ bo bu fere i ka Filipu n gusu niε awɔrε nnyɔ nbem bo bu fere bu ka Iturayɔ ni Tarakonitidɔ n su, na sɔnɔ be bo bu fere i ka Lusaniya n gusu niε awɔrε n bo bu fere i ka Abilene n su.

² Nyini sanɔa ni, Anasi ni Kayafasi jina NyεMε sayoowa dɔnguyofɔm kεrε kpiεn n jinaabiri a. Na NyεMε afa i nɔaniε n ama Yohane Zakariya wa, boro kpantain n nu.

³ Nyini ti, na Yohane akɔ Yodan kunma n awɔrε n kεrε n nu sukan NyεMε jɔrε, i ɲa, “Am kaaki am wo na m biε am NyεMε nzue, na NyεMε fa am ɲgasi ni am satie kεrε ce am.” ⁴ Sɔ ye wɔ yo yiiwa, kabo NyεMε ma ba kεrε i nɔaniε kanfɔ Esaya dεε kadasi n nu ka,

“Sɔnɔ be subo ndoori boro kpantain n nu ka,

‘Am sεsε Mibiε n atin su,
na am yo i atin n dɔɲgu.

⁵ Na bu bá bereki bukam n ni kpεrεm kεrε,

na bu bá totɔ kunma kunma kεrε bo i wo buka n bu,
na atin kεrε bo wɔ biri, bu bá teɲge,

na bu bá totɔ i kunma kunma n kεrε.

⁶ Na adamande kεrε bá ɲu kabo NyεMε dé bu tii ji barasu ni.’”

⁷ Na jama beberebe afite aba Yohane dɔ ka i biε bu NyεMε nzue. Na wɔ se bu ka, “Ambεrε burukɔɔnufɔm bo am ti ka woom ni, ɲma seeri am ka am ɲmati fite suicin kekereke n bo NyεMε sufa ba am dɔ n nu a? ⁸ Am yo sakpa bo i kere ka am akaaki am wo. Na má am sunsun

ka, Abraham ti am na dɛɛ ti, na am koro fite nyini suicin n nu. M suse am wɔ lɛɛ, ka, Nyɛmɛ koro ma ahin yabuɛm ni kaaki nbaam ma Abraham. ⁹ Nyɛmɛ asi i samba n nana ase baka kɛɛ bu na i kpiɛ i ji sin nu, yiri bo i suuwa ti má kpa ni.”

¹⁰ Na jama n abisa Yohane ka, “Ye ya yo sɛ wɔ lɛɛ kisa n a?” ¹¹ Na wɔ bɔ bu nu ka, “Sɔnɔ kɛɛ bo i la tanlɛɛ nnyɔ, i mi ma sɔnɔ bo i la má be n kun, na bo i la diire gusu yo sɔ.” ¹² Na lampodefɔ nbem aba i dɔ ka i biɛ bu Nyɛmɛ nzue, na ba bisa i ka, “Ya Kerefɔ, ye ya yo sɛ wɔ?” ¹³ Na wɔ se bu ka, “Má am de ɲwaa kɔ tara kabo i ti ye ni ka am de ni.” ¹⁴ Na soja nbem gusu aba i dɔ aba abisa i ka, “Ye yɛɛ di, ya yó sɛ wɔ?” Na wɔ se bu ka, “Má am miɛ be de ɲwaa i dɔ, na má am tun be nzuin. Am ma am nyunu yi am ɲkatɔ.”

¹⁵ Na minɛm bo bu tana niɛ Kristo n atin nu ka i ba ni, yiri Tiidefɔ n bo Nyɛmɛ ase ka i súnma i ni, bu sunsun ka, beni, kisa Yohane ti Kristo Tiidefɔ n a. ¹⁶ Yohane siiri nyini dɛɛ ti, na wɔ se bu ka, “Mini sufa nzue biɛ am a, na am yo casi, ama, bo i tara m fieo wo m sin suba. M ti kaan ni bo m dodo i. Yiri fá Awiɛwiɛ Casi n ni sin yo am casi a, kabo sɔnɔ biɛ nzue na i yo casi ni. ¹⁷ I bita i ɲgani bakiti fieeba suba, na i bá bakiti yi ɲgani mbaa n busu gɔ i bondo nu, na i nya yára kunkun n sin n bo i je na i nɔ má n nu.”

¹⁸ Sɔ ye Yohane kaanri labari kpa n kereeri minɛm a, na wɔ jɔjɔ jɔɛ dɔɲgu ase bu ka bu kaaki bu wo. ¹⁹ Ama, na Yohane akan Fɛmɛ Herode ndiɛ ka wɔ fa i gɔɔ yi Herodiya aja i hun ɲgɔɔ su, na wɔ kaaki ayo sa ɲgbɛɛn-ɲgbɛɛn beberebe. ²⁰ I satiɛ bo i ti tiɛ tara i kɛɛ n la ka i taraari Yohane nyiiri i dansaraka a.

Kabo Yohane biɛɛri Yesu Nyɛmɛ nzue barasu ni

²¹ Saɲga bo Yohane biɛɛri minɛm Nyɛmɛ nzue ni, na wɔ biɛ Yesu gusu. Bu biɛɛri i wieeri, na i susere Nyɛmɛ

ni, dɔ na angoro n ateke, ²² na Awiewie Casi n ajura aba atana i nju ka tiwa dɛɛ su. Na wɔ ti akonvi be nja angoro, i nja, “Wɔrɔ ti m wa a, m koro u agaya, m ahore ajo u nju.”

Yesu Kristo nam duma yaa

²³ Sangha bo Yesu boori i juma n bu ni, nyini sangha i la afo aburasan. Minɛ yo sunsun ka i si la Yosefu bo i ti Heli wa n wɔ, na Heli si la ²⁴ Matati, na Matati si la Levi, na Levi si la Mɛleki, na Mɛleki si la Yanayi, na Yanayi si la Yosefu nyinga n bo ²⁵ i si la Matatiya ni, na Matatiya si la Amosi, na Amosi si la Nahumu, na Nahumu si la Esili, na Esili si la Nagayi, ²⁶ na Nagayi si la Maati, na Maati si la Matatiya nyinga n bo i si la Sɛmɛni ni, na Sɛmɛni si la Yoseki, na Yoseki si la Yoda, ²⁷ na Yoda si la Yowanani, na Yowanani si la Resa, na Resa si la Zorobabɛli, na Zorobabɛli si la Salatiyeli, na Salatiyeli si la Niɛri, ²⁸ na Niɛri si la Mɛleki nyinga n bo i si la Adi ni, na Adi si la Kosamu, na Kosamu si la Elimadamu, na Elimadamu si la Eri, ²⁹ na Eri si la Yosuwɛ, na Yosuwɛ si la Eliyɛza, na Eliyɛza si la Yorimu, na Yorimu si la Matati nyinga bekun, na nyini Matati n si la Levi nyinga bekun, ³⁰ na nyini Levi n si la Simeyon, na Simeyon si la Yuda, na Yuda si la Yosefu nyinga n bo i si la Yonamu ni, na Yonamu si la Eliyakimu, ³¹ na Eliyakimu si la Mɛliya, na Mɛliya si la Mɛnna, na Mɛnna si la Matata, na Matata si la Natani, na Natani si la Fɛmɛ Davidi, ³² na Fɛmɛ Davidi si la Jese, na Jese si la Yobedi, na Yobedi si la Boosi, na Boosi si la Sala, na Sala si la Naasoni, ³³ na Naasoni si la Aminadabu, na Aminadabu si la Adimini, na Adimini si la Arani, na Arani si la Hɛsarom, na Hɛsarom si la Farɛsɛ, na Farɛsɛ si la Yuda nyinga n bo ³⁴ i si la Jakobu ni, na Jakobu si la Izaki, na Izaki si la Abraham, na Abraham si la Tara, na Tara si la Nakoro, ³⁵ na Nakoro si la Sɛruku, na Sɛruku si la Ragawu, na Ragawu si la Falɛki, na Falɛki si la Ebera, na Ebera si la Sala nyinga bekun, ³⁶ na nyini Sala n si la Keena, na Keena si la Arafakadi,

na Arafakadi si la Semu, na Semu si la Nowa, na Nowa si la LamEki, ³⁷ na LamEki si la Matusala, na Matusala si la Henoki, na Henoki si la YarEti, na YarEti si la MalEheeli, na MalEheeli si la Keena nyinga bekun, ³⁸ na Keena n si la Enosi, na Enosi si la Seti, na Seti si la Adam, na Adam si la NyEmE.

4

Kabo Sitana yoori Yesu na i niE ni

¹ AwiEwiE Casi n woori Yesu ηu agaya, na wO fite Yodan kunma n awOre n nu, na AwiEwiE Casi n afa i akO boro kpantain n nu kO sukere i atin. ² I woori dO cEEn aburana, na Sitana ayo i na i niE ka, i yO yiri Sitana n dEe koroowa, nzen i yO má i. Nyini cEEn aburana n kERE ni, wO di má pui, nyini dEe sin, na ahOe aba ati i. ³ Na Sitana n ase i ka, “Nzen a ti NyEmE Wa, se ahin yabuE n na i kaaki diire.” ⁴ Ama, na Yesu abO i nu ka, “Ba kERE i NyEmE JOre Kadasi n nu ka, má diire ηgumi ma sOnO ηgOo a.”

⁵ Na Sitana afa i afun akO angoro lenlenge, na i nyumbaambaa n nu bERE, na wO kere i durunya n nu asiEn n kERE. ⁶ Na wO se i ka, “WOrO ye m má a niE ahin asiEn n kERE su a, na m fá bu ajekEm kERE ma u, dama NyEmE afa i kERE awura m saa nu, na mini gusu koro fa ma sOnO kERE bo m koro. ⁷ Nzen a kutu suuri m, m fá nyinim kERE ma u.” ⁸ Na Yesu ase i bekun ka, “Ba kaaki akERE i NyEmE JOre Kadasi n nu ka, ‘Kutu MicEra u NyEmE ni, na a su yiri ηgumi.’”

⁹ Na Sitana n akaaki afa Yesu akO Yerusalem miE kpiri n nu, na wO fa i akO ajina NyEmE Sereebiri Awuru n tii su lenlenge, na wO se i ka, “Nzen a ti NyEmE Wa, fite fEn ti tO asiηngu na m niE. ¹⁰ Dama ba kERE i NyEmE JOre Kadasi n nu ka, ‘NyEmE má i mEREkEm nOo ka bu niE u dika

na bu kanda u.’

¹¹ Ba kaaki akɛɛ i ka,
‘Bu fá bu saa so u nu,
na má u jaa bo yabuɛ be.’ ”

¹² Ama, na Yesu akaaki ase i ka, “Ba kaaki akɛɛ i Nyɛmɛ Jɔɛ Kadasi n nu ka, ‘Má a yo Micɛra Nyɛmɛ n na a niɛ kabo i yiko ti barasu.’ ”

¹³ Sanga bo Sitana n yoori Yesu yoowa barasu n kɛɛ na i niɛ i ni, na wɔ kɔ ayaki Yesu ka.

Kabo Yesu boori i juma bu Galili awɔɛ n nu ni

¹⁴ Na Yesu akpie i nyi akɔ Galili awɔɛ n nu, ni Awiɛwiɛ Casi n dɛɛ yiko nu. Na i labari abara ayɛ nyini awɔɛ n kɛɛ pepere nu. ¹⁵ Na wɔ kere minɛm Yudafɔm tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔm nu, na sɔnɔ kɛɛ akansi i.

Kabo Yesu ŋa Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ la má jirima i bɔsu ni

¹⁶ Na Yesu akɔ Nazareti miɛ n nu, dɔ ye bu taari i a, na wɔ nyi, na Yudafɔm ŋumiyi cɛɛn n be, na wɔ kɔ bu tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n nu, kabo i nati kɔ ni. Na wɔ yasu ajina ka i kan Nyɛmɛ Jɔɛ Kadasi ni, ¹⁷ na ba fa Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ Esaya dɛɛ kadasi n ama i. Na wɔ teke i, na wɔ niɛ aɗu awɔɛ n bo ba kɛɛ i nu ka,

¹⁸ “Micɛra n Awiɛwiɛ n wo m dɔ,
dama wɔ yi m ka m kan labari kpa n kere yaarifɔm.
Na wɔ sunma m ka m kɔ minɛm bo ba tara bu domuɛm
n dɔ,

na m se bu ka m bá de bu tii ji,
na m kɔ anyinsinm dɔ,
na m se bu ka m bá teke bu nyumbaa,
na m kɔ minɛm bo bu bita bu miɛ n dɔ,
na m se bu ka m bá de bu tii ji,

¹⁹ na m bo ndoori ka,
afɔ n nu Micɛra ni má i minɛm di i ahɔrɔma.”

²⁰ Na Yesu akan awie, na wɔ kata Nyɛmɛ Jɔrɛ Kadasi n su, na wɔ fa ama i bitafɔ ni, na wɔ tana. Na minɛm kɛrɛ bo bu wo tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n nu n afa bu nyumbaa akpama i ɲu. ²¹ Na wɔ se bu ka, “Nyuma dɛɛ cɛɛn n nu, ahin Nyɛmɛ Jɔrɛ Kadasi n bo ma kan i na am ati i ni, ayo yiiwa.” ²² Na sɔnɔ kɛrɛ akan kpa ama i, na ba yo alekutura kabo i nɔaniɛ jɔjɔɔwa n ti kpa barasu ni, na ba bisa bu ɲuɲu nu ka, “Má Yosefu wa n lɛɛ?”

²³ Na Yesu ase bu ka, “M si tenle ka am bó m ahin anyundɛrɛ ni ka, ‘Ayirifɔ, tuntun u ɲu.’ Na am sé m ka, ‘Sam n bo ya tiiri ka a yoori bu Kapɛnam miɛ kpiri n nu ni, yo bu u bɔsu fɛn gusu na ya niɛ.’” ²⁴ Na Yesu akaaki ase bu ka, “Nahɔrɛ ye m suse am n a, Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ la má jirima haari kaan sɔ mmɔɔ i bɔsufɔm dɔ. ²⁵ Am tenge su kabo Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ Eliya dɛɛ saɲga n na nzue atɔ má afɔ nsan ni kpaaki nu, na ahɔɛ bambaka tɔɔri ni. I ti nahɔrɛ wɔ ka, nyini saɲga, kunafɔm beberebe woori Yisareli asiɛn n su, ²⁶ ama, Nyɛmɛ asunma má Eliya nyini kunafɔm be dɔ, se i sunmaari i kunafɔ kun be dɔ a, i wo miɛ be bo bu fere i ka Zarɛfati na i ti má Yudafɔm miɛ kpiri n wɔ, i wo Sidon dɛɛ awɔrɛ n nu wɔ. ²⁷ Sasu bekun, Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ Elisa dɛɛ saɲga, i ti nahɔrɛ wɔ ka kokobi yo taraari minɛm beberebe Yisareli asiɛn n su, ama, Nyɛmɛ ama wɔ tuntun má bu kun n kpein mmɔɔ, se i tuntuunri kokofɔ kun be wɔ, bu fere i ka Naama, i ti má Yudafɔ, i fite Siriya awɔrɛ nu wɔ.”

²⁸ Minɛm bo bu wo sɔɔ n nu n tiiri sɔ ni, na yaa ati bu agaya. ²⁹ Na ba yasu aso i nu, acin i afite miɛ n nu akɔ kpɛrɛ n bo miɛ n wo su ni, ka bu fa i ji buka n bu asiɛɲgu.

³⁰ Ama, na wɔ nati asin jama n afiɛn akɔ.

Kabo Yesu fɔn yiiri ajini sɔnɔ be ɲu ni

³¹ Dɔ na wɔ kɔ miɛ kpiri n bo bu fere i ka Kapɛnam na i wo Galili awɔrɛ n nu ni, na ɲumiya cɛɛn ni, na wɔ kɔ

awura bu tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n nu sukere minɛm. ³² Na ba yo alekutura fa kɔ i kereewa n su, dama i jɔjɔɔwa n la yiko. ³³ Na sɔnɔ be wo tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n nu dɔ, ajini wo i ɲu, na wɔ bo awie kpa ase ka, ³⁴ “Oɪ, Yesu Nazaretifo, a koro nzu ya nu fɛn a? A ba ka a ba yo ya ɲgbɛɛn wɔ, nzɛn sɛ? M si u sa, wɔrɔ ti sɔnɔ casi bo Nyɛmɛ asunma u n a.” ³⁵ Na Yesu atiɛn ajini n ɲu ase ka, “Mɔ u nɔɔ bɛrɛ na a fite yaki sɔnɔ ni.” Na ajini n akpisi sɔnɔ n abo asiɛɲgu jama n kɛrɛ nyunu, na ba fite ayaki sɔnɔ ni, ba ma má i mandim be. ³⁶ Na minɛm kɛrɛ ayo alekutura, na ba bisa bu ɲuɲu nu ka, “Nzu alekutura nɔaniɛ jɔjɔɔwa n la ahin? Dama i la yiko nahɔrɛ su bo i koro ma ajinim nɔɔ na bu fite yaki sɔnɔ.” ³⁷ Na i labari n abara ayɛ nyini awɔrɛ n kɛrɛ nu.

*Kabo Yesu tuntuunri tukpakifo*m beberebe Simon dika ni

³⁸ Na Yesu afite tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n nu, na wɔ kɔ awura Simon dika, na ba se i ka Simon sibara la má i ɲu, yakɔkɔ abo i agaya. ³⁹ Na Yesu akɔ ajina i bi, na wɔ ma yakɔkɔ n nɔɔ ka i fite yaki bara ni. Na wɔ fite ayaki i, na bara n akaba ayasu, na wɔ kɔ ayo diire ama bu.

⁴⁰ Na naasɔ dika bibiri saɲga, na minɛm n afa tukpaki barasu barasu fɔm kɛrɛ aba Yesu dɔ ka i tuntun bu, na wɔ fa i saa anana bu ɲu, na bu kɛrɛ anya laifɛ. ⁴¹ Na wɔ fɔn ayi ajinim n gusu afite minɛm beberebe ɲu, na ajinim n acindi, na ba se i ka, “Wɔrɔ ti Nyɛmɛ Wa n a.” Ama, na Yesu akan ajinim n ndiɛ, wɔ du má su na bu jɔjɔ, dama bu si ka yiri ti Kristo n a, Tiidefo n bo Nyɛmɛ ase ka i súnma i ni.

Kabo Yesu kɔ kaanri Nyɛmɛ jɔrɛ Yudafo m tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔm nu ni

⁴² Ale ba ciinri, na Yesu afite miɛ n nu akɔ awo awɔrɛ be nu i ɲgumi. Na minɛm n akɔ i niɛniɛ, na saɲga bo bu kɔ

ɲuuri i ni, na ba kpini atin kabo bu yo na má i kpaaki yaki bu. ⁴³ Ama, na wɔ se bu ka, “Wɔ yo daka ka m kɔ miɛ nyingam gusu su na m kɔ kan labari kpa fa kɔ Nyɛmɛ fɛmɛya n su kere bu gusu, dama ka nyini ti ye Nyɛmɛ sunmaari m a.” ⁴⁴ Nyini ti, na wɔ bara ayɛ sukan Nyɛmɛ jɔrɛ ni, tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔm nu bu awɔrɛ n kɛrɛ nu.

5

Kabo Yesu fereeri i susufɔ ciciri su dɛɛm ni

¹ Cɛɛn be na Yesu jina GENɛsarɛti kunma kpiri n nɔɔ su, na jama beberebe abara ayɛ i, na bu susun bu beɲgu ka bu ju i bi na bu ti Nyɛmɛ nɔɔniɛ ni. ² Dɔ na wɔ ɲu lee nnyɔ nbem ka bu wo kunma n nɔɔ su. Jombaa tarafɔm n afite ayaki leem wo bu diɛndiɛm ɲmisi su. ³ Na Yesu awura lee n kun nu, nyini lee n ti Simon dɛɛ wɔ, na Yesu ase Simon ka i sun lee n kɔ kaan. Na Yesu atana lee n nu, na i sukere jama ni.

⁴ Saɲga bo i kere wieeri ni, na wɔ se Simon ka, “Sun lee n na i kɔ ɲgɔɲgɔ n nu, na am sandi am diɛndiɛm na am tara jombaa.” ⁵ Na Simon ase Yesu ka, “M Mɔfɔ, ya yo jumam ni anyumboro anuma kɔɲguɛ kɛrɛ fa ba ju haari ni kisa, ya tara má pui. Ama, nzɛn a se sɔ yiri, m fá diɛndiɛm n sandi nzue n nu.” ⁶ Na ba fa diɛndiɛm n asandi nzue n nu, na ba tara jombaa beberebe haari má diɛndiɛm ni jinaari ka bu sɔn ɔ. ⁷ Nyini ti, ba fa bu saa apaati bu lamɔkɔm bo bu wo lee nyinga n nu ka bu ba buka bu. Na ba yi yi jombaam n agɔ lee nnyɔ n nu, na ba yi haari leem ni jinaari ka bu sa nzue wɔ. ⁸ Saɲga bo Simon Petoro ɲuuri nyini sɔ ni, na wɔ kɔ akutu Yesu jaa bu ase i ka, “M Mibiɛ, cinsi m bi bɛrɛ, dama m ti satiɛyofɔ ɔ.” ⁹ Deke bo i ma i seeri sɔ n la ka, i ni nyingam kɛrɛ ayo alekutura fa kɔ kabo ba tara nyini jombaa beberebe n barasu ni. ¹⁰ Yakobo ni Yohane gusu woori bɛrɛ, bu si la Zɛbɛdi, bu ni Simon

sang'a tara jombaa n a. Na bu gusu ayo alekutura. Na Yesu ase Simon ka, "Má a ma sɛrɛ ti u, fite kisa fa kɔ, m má a sutiɛn minɛm nɔɔ ma m, kabo a tara jombaa ni." ¹¹ Na ba cin ayi lee n afite nzue n ahɛmɛ, na ba yaki deke n kɛrɛ bɛrɛ, na ba su i su.

Kabo Yesu tuntuunri kokofɔ be ni

¹² Cɛɛn n be sɔ ɔ, na Yesu wo miɛ be su, kokofɔ be wo nyini miɛ n nu. Sang'a bo i ŋuuri Yesu sɔ ni, na wɔ ŋmati aba akutu, na wɔ fa i nyunu abutu asiɛŋgu, na wɔ sere i jande ka, "M Mibiɛ, nzɛn a koro ka a ma m nya laifiɛ, a koro ma m nya i." ¹³ Na Yesu atɛŋge i saa anana i ŋu na wɔ se i ka, "M koro. Nya laifiɛ." Na kokobi n akaba ayaki sɔnɔ ni. ¹⁴ Na Yesu abɔbɔ i ase i ka, "Má a se ka a se be, ama, kɔ na a kɔ fa u ŋu kere Nyɛmɛ sayoowa dɔŋguyofɔ ni, na a kɔ yo yoowa n bo Moyisi yo kereeri dawafɔm ni, dama nyini kere minɛm ka a nya u ŋu a."

¹⁵ Ama, haari ni nyini mmɔɔ, na i labari abara ayɛ deke n kɛrɛ, na minɛm aba i dɔ na bu ba ti Nyɛmɛ jɔrɛ kaanwa n na i tuntun bu tukpaki barasu barasu kɛrɛ na bu nya laifiɛ. ¹⁶ Ama, yiri ba yo, i yi i ŋu kɔ deke bo minɛm wo má n wɔ, na i kɔ sere Nyɛmɛ.

Kabo Yesu tuntuunri sɔnɔ bo i saam ni i jaam awu ni

¹⁷ Cɛɛn n be sɔ ɔ, Yesu wo minɛm kere su, na Farasifɔm nbem, ni Yudafɔm Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefɔm tana bɛrɛ. Bu fiteeri miɛ miɛm bo bu wo Galili ni Yudiya awɔrɛm n nu, ni Yɛrusalem miɛ kpiri n nu baari a. Na Nyɛmɛ ama Yesu yiko bo i tuntun tukpakifɔm na bu nya laifiɛ. ¹⁸ Dɔ na minɛ nbem asɔ sɔnɔ be ni i dasu aba, i saam ni i jaam awu, na bu sumiɛ bu nyi ka bu fa i wura sɔɔ n nu wɔ, na bu fa i se Yesu nyunu. ¹⁹ Ama, jama n sunnuuri sɔ n dɛɛ ti, ba koro anya má atin. Nyini ti, na ba fa i afun sɔɔ n tii su, na ba fiiti anya fofoe, na ba cɔɔndi i ni i dasu n kɛrɛ

ase jama n afiEn Yesu nyunu. ²⁰ Yesu ɲuuri kabo bu yoori i yarada n sɔ ni, na wɔ se biE n ka, “Ma fa u satiE ace u.”

²¹ Na NyEmE nɔaniE kerefɔm ni Farasifɔm n abisa bu ɲuɲu nu ka, “Sɔnɔ bɔnɔ la ahin bo i jɔjɔ wura NyEmE ɲgasi nu sɔ a? Be wo má bEre bo i koro fa minEm satiE ni bu ɲgasi ce bu, sin NyEmE ɲgumi ɲu.” ²² Na Yesu afa nu fa kɔ bu sunsunni bo bu bita i n su, na wɔ se bu ka, “Nzu ti ye am bita nyini sunsunni ni am ahore su a? ²³ Bɔnɔ ti kekereke a, bo m se ka, ‘Ma fa u satiE ace u,’ nzen, ‘Yasu nati’ n a? ²⁴ M kére am ka mini Adamande Wa n la yiko durunya n nu bo m fa satiE ni ɲgasi ce.” Na wɔ se sɔnɔ n bo i saam ni i jaam awu n ka, “Wɔrɔ, yasu fa u dasu n na a kɔ awuru.” ²⁵ Kpenɲa na sɔnɔ n ayasu jama n kERE nyunu, na wɔ fa i dasu n na i sukansi NyEmE sukɔ awuru. ²⁶ Na bu kERE ayo alekutura agaya, na ba kansu NyEmE, na sERE ati bu, bu ɲa, “Nyuma, ya ɲu alekutura sam bo ya nya ɲu má i.”

Kabo Yesu fereeri Levi ka i ba su i su ni

²⁷ Nyini sin, na Yesu afite bERE, na wɔ kɔ aɲu lampodefɔ be bo bu fere i ka Levi, i tana i juma yoobiri. Na Yesu ase i ka, “Yasu bra na a ba su m su.” ²⁸ Na Levi ayaki deke n kERE, ayasu asu i su.

²⁹ Na Levi afa Yesu akɔ i dika, na wɔ kɔ ayo di ni nu bambaka, na ba tiEn bu nɔɔ adi, bu ni lampodefɔm beberebe, ni minE nyiɲga nbem. ³⁰ Na Farasifɔ nbem ni NyEmE nɔaniE kerefɔm nbem bo bu ni bERE wo ni, aɲuɲuti i, na ba bisa Yesu susufɔm n ka, “Nzu ti ye am ni lampodefɔm, ni satiEyofɔm sanɲa di diire na am nu nzan a?” ³¹ Na Yesu ase bu ka, “MinEm bo bu la laifiE n koro má ayirifɔ, má ka bo bu la má laifiE ni koro a. ³² Ma ba má ka m ba fere minEm bo bu ɲa bu yo sa bo i kɔ atin su NyEmE dɔ n wɔ, ama, m baari ka m ba fere satiEyofɔm wɔ, na bu kaaki bu wo.”

Kabo Yesu kereeri nɔɔ cici jɔrɛ ni

³³ Na minɛ nbem aba abisa Yesu ka, “Nzu ti ye Yohane dɛɛ susufɔm ni Farasifɔm dɛɛm cici bu nɔɔ na bu sere Nyɛmɛ saŋga kɛrɛ saŋga ye u dɛɛm bɛrɛ di ye bu nu a?”

³⁴ Na Yesu abɔ bu nu ka, “Am koro miɛ má konyayafɔm ka bu cici bu nɔɔ, saŋga bo konyafan n toko wo bu dɔ ni.

³⁵ Ama, saŋga suba bo bu bá yi konyafan n fite bu nu, nyini saŋga n ye bu nyá cici bu nɔɔ a.”

³⁶ Na Yesu abo ahin miɛɛnu n akere bu, i ŋa, “Sɔnɔ koro fa má sanvuin fɔfɔrɛ kpa tɔ má tani dawa kunma, nzen i yoori sɔ, sanvuin fɔfɔrɛ ni sɔn dawa n wɔ, i tó má su. ³⁷ I kaaki ti sɔ ɔ bekun ka be koro fa má nzan nyiiwa fangafɔ gɔ má dundu dawa bɛbɛtɛ nu, nzen i yoori sɔ, dundu ni tíɛ wɔ, na i ká ŋgbɛɛn, na nzan n kɛrɛ sɔŋgi butu. ³⁸ Ama, i ti ye ni ka bu fa nzan nyiiwa fangafɔ gɔ dundu fɔfɔrɛ biiwa nu. ³⁹ Sɔnɔ nya nuuri nzan nyiiwa wieeri, i koro má nzan mɔnɛ kun. A tí ka i ŋa, ‘Nzan nyiiwa ni ti kpa a.’ ”

6

Kabo Yesu jɔjɔ fa kɔɔri ŋumiyi cɛɛn jɔrɛ ni

¹ ŋumiyi cɛɛn be, na Yesu ni i susufɔm ni sunati sin alɛmbaa fie be nu, na i susufɔm n abubu be, na ba nunuka i bu saa nu akpɛsɛ. ² Na Farasifɔ nbem abisa bu ka, “Nzu ti ye am suyo sɔ a? Nyɛmɛ nɔɔaniɛ kpamaawa n kere ka má be yo sɔ ŋumiyi cɛɛn.” ³ Na Yesu abisa bu ka, “Am nya kan má Nyɛmɛ Jɔrɛ Kadasi n nu, kabo Fɛmɛ Davidi yo yoori saŋga bo ahɔɛ tiiri i ni i minɛm na ba si má kabo bu yo n wɔ, nzen sɛ? ⁴ Ahɔɛ n ti, na wɔ kɔ awura Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu, na wɔ fa kpɔnɔ n bo ba fa ama Nyɛmɛ ni, na wɔ di, na wɔ ma i minɛm be. Ama, am si ka ya dɛɛ atin n su, Nyɛmɛ sayoowa dɔŋguyofɔm ŋgumi di nyini kpɔnɔ n a.” ⁵ Na Yesu ase bu ka, “Mini Adamande Wa ni ti ŋumiyi cɛɛn n Mibiɛ a.”

Kabo Yesu tuntuunri sɔnɔ asaa fuin be Ɔjumiyi cɛɛn ni

⁶ Na Ɔjumiyi cɛɛn n be bekun, na Yesu akɔ awura tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n nu, na wɔ kere minɛm. Sɔnɔ be woori dɔ, i saa fɔmbɔrɔ awu. ⁷ Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefɔm ni Farasifɔm nbem woori dɔ, na ba koro ka bu nya ɲgɛɛ bo bu sɔ Yesu na bu nya i taraabiri. Nyini ti, ba tu bu nyumbaa aniɛ Yesu, na bu niɛ ka i túntun sɔnɔ asaa fuin n Ɔjumiyi cɛɛn ni, nzen i túntun má i. ⁸ Ama, na Yesu asi bu sunsunni bo bu bita i, na wɔ se sɔnɔ asaa fuin n ka, “Yasu bra ba jina afiɛn fɛn.” Na sɔnɔ n ayasu akɔ ajina dɔ. ⁹ Na Yesu abisa bu ka, “Ya dɛɛ atin n su, atin wo nu ka ya yo sakpa Ɔjumiyi cɛɛn ni, nzen ya yo satie wɔ? I kaaki ti ye ni ka ya de ɲɔɔ, nzen ya kun wɔ?” ¹⁰ Na Yesu aniɛ bu nyunu abara ayɛ, na wɔ nya ase sɔnɔ asaa fuin n ka, “Tejge u saa ni.” Na sɔnɔ n ayo sɔ, na i saa n ayo faɲga bekun. ¹¹ Na yaa ati bu agaya, na ba bo i bu afa sɛsɛsu kabo bu yó Yesu barasu.

Kabo Yesu yiiri minɛ buru ni nnyɔ ka bu yo i jaramasam ni

¹² Nyini sanja n na Yesu afun akɔ buka be su ka i kɔ sere Nyɛmɛ, na wɔ sere Nyɛmɛ nyini kɔɲguɛ n kɛɛ. ¹³ Sanja bo ale ba ciinri ni, na wɔ fere i susufɔm ni, na wɔ yi bu nu, buru ni nnyɔ, na wɔ fa bu ayo i jaramasam. ¹⁴ Bɛɛ la Simon bo Yesu tuunri i duma ka Petoro ni, ni i niɛma bo bu fere i ka Andere ni, ni Yakobo, ni Yohane, ni Filipu, ni Batolomeyo, ¹⁵ ni Matio, ni Tomasi, ni Yakobo bo i si la Alafeyo ni, ni Simon bo i tu ɲgoni fa kɔ i asiɛn su ni, ¹⁶ ni Yudasi bo i si la Yakobo ni, ni Yudasi Isikariyoti bo i ba tɔɔri Yesu ni.

Kabo Yesu kaanri Nyɛmɛ jɔɛ na i ma tukpakifɔm nyaari laifiɛ ni

¹⁷ Na Yesu ni i jaramasam n acɔɔndi buka n aba ajina awɔɛ be nu, i susufɔm nyingam beberebe woori dɔ,

ni jama beberebe. Bu fiteeri Yudiya dɛɛ awɔrɛ n kɛrɛ nu wɔ, ni Yerusalem miɛ kpiri n nu, ni Tiro ni Sidon awɔrɛ n bo i wo tieku n nɔɔ su ni. ¹⁸ Bu baari ka bu ba ti i kereewa n wɔ, na i tuntun bu, na minɛm bo ajinim wo bu ɲu kere bu yaari n gusu aba, na wɔ tuntun bu, na ba nya laifiɛ. ¹⁹ Minɛm kɛrɛ boro bu nyi wɔ, na bu fa bu saa kan i, dama yiko fite i dɔ ye bu kɛrɛ nya laifiɛ a.

Kabo terefiɛ ni anyumboro ti barasu ni

²⁰ Na Yesu aniɛ i susufɔm, na wɔ se bu ka,
 “Ambɛrɛ bo am ti jaarifɔm ni,
 terefiɛ wo am dɔ,
 dama Nyɛmɛ fɛmɛya n ti am dɛɛ wɔ.

²¹ Ambɛrɛ bo ahɔɛ ati am kisa ni,
 terefiɛ wo am dɔ,
 dama Nyɛmɛ bá ma am akunnuyi.

Ambɛrɛ bo am ahore asaaki kisa ni,
 terefiɛ wo am dɔ,
 dama Nyɛmɛ bá ma am ahoreda.

²² Ambɛrɛ bo minɛm bá kpɔ am, na bu kéte am, na bu kpíɛ am nzukɔ, na bu sáaki am duma ka am ti satiɛyofɔm ni, nzen i kɛrɛ fite ka mini Adamande Wa n dɛɛ ti, terefiɛ wo am dɔ. ²³ Bu bá yoori am sɔ, am ma am ahore jɔ, na am tutu am kɔm. Dama am bá nya ɲkatɔ bambaka Nyɛmɛ dɔ. Kabo bu nam yo yoori dawa dɛɛ Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm n lɛɛ.

²⁴ Ama, ambɛrɛ bo am la ajɛkɛ beberebe kisa ni,
 am bá ɲu anyumboro bambaka,
 dama am adu mɔ ayo am koroowa n dɛɛ ti.

²⁵ Ambɛrɛ bo am adi na am kunnu ayi kisa ni,
 am bá ɲu anyumboro bambaka,
 dama ahɔɛ bá ti am.

Ambɛrɛ bo am siri kisa ni,
 am bá ɲu anyumboro bambaka,
 dama am bá sun haari na am bá nya má nyunvuin.

²⁶ Ambere bo sɔnɔ kere kansi am ni, am bá ɲu anyumbo boro bambaka, dama sɔ ye bu nam yo kansiri korɛfɔm n bo bu yo bu ɲu ka bu ti Nyeme nɔaniɛ kanfɔm n a.”

Kabo i ti ye ni ka ya koro ya kpɔfɔm barasu ni

²⁷ Na Yesu ase bu ka, “Ama, m se ambere bo am suso am sui na am ti n wɔ leɛ ka, am koro am kpɔfɔm, na am yo sakpa ma bo bu yo am satie ni. ²⁸ Minem bo bu jɔjɔ nɔaniɛ tie gɔ am ɲu ni, am yo bu kisi, na minem bo bu kere am wuwuruwa ni, am kaaki sere Nyeme ma bu. ²⁹ Nzɛn be fin u nyɔɔnu, kaaki bue nyiŋga n gusu ma i na i fin i buka su, na nzɛn be de u tanleɛ bambaka, kaba fa u tanleɛ kaan n bo i wo i bu mmɔɔ n buka i su. ³⁰ Sɔnɔ kere bo i sere u deke be, má a kpiɛ i, na sɔnɔ kere bo i fa u deke be, má a bisa i busu kun. ³¹ Kabo am koro ka minem yo ma am ni, am yo i sɔ ma bu.”

³² Na wɔ kaaki ase bu ka, “Nzɛn am nya koroori minem bo bu koro am ni ɲgumi, i kansi la bɔnɔ ɔ, ye am ba nya i a? Dama haari satieyofɔm mmɔɔ yo sɔ ɔ. ³³ Na nzɛn am nya yoori sakpa maari minem bo bu yo sakpa ma am ni, i kansi la bɔnɔ ɔ? Dama haari satieyofɔm mmɔɔ yo sɔ ɔ. ³⁴ Na nzɛn am fa neŋge fie minem bo am sunsun ka bu bá tɔ am kaari ni, i kansi la bɔnɔ ɔ, ye am bá nya i a? Dama haari satieyofɔm mmɔɔ fie bu beŋgu satieyofɔm wɔ, na bu bá de i ɲusu sɔ. ³⁵ Ama, wɔ yo daka ka am koro am kpɔfɔm, na am yo sakpa ma bu, na má am fie be neŋge be, na am sunsun ka i tó kaari. Dɔ ye am nyá i ɲkatɔ bambaka a, na am yó Micera Nyeme Kpiri ni nbaam. Dama yiri yo sakpa ma satieyofɔm, ni bo bu si má aye ni. ³⁶ Am si anjunfɔ kaboo am Si Nyeme si anjunfɔ ni.”

Kabo Yesu ɲa má ya jɔjɔ be jɔre jaraki i ni

³⁷ Na Yesu ase bu ka, “Má am jɔjɔ be jɔre na am jaraki i, na Nyeme gusu dí má am jɔre na i jaraki am. Má am ma

bu di be jɔrɛ cin i sui, na Nyɛmɛ gusu dí má am jɔrɛ cin má am sui. Am fa minɛm satie ce bu, na Nyɛmɛ gusu fá am dɛɛ ce am. ³⁸ Am ma minɛm deke bo bu koro, na Nyɛmɛ gusu má am. Kabo Nyɛmɛ má am n la ka, i fá gɔŋgɔ dɔŋgu susu ma am a, na i yí kɔ butu. Nyini ti, gɔŋgɔ bo am fa susu ma minɛm ni, sɔ ye Nyɛmɛ gusu fá susu ma am a.”

³⁹ Na Yesu abo ahin anyundɛrɛ n akere bu, i ŋa, “Anyinsin koro bita má i beŋgu anyinsin kpama, nzen i yoori sɔ, bu nnyɔ n kɛrɛ kó to kunma nu wɔ. ⁴⁰ Sɔnsɔnɔ tara má i kerefɔ, ama, saŋga bo wɔ ba asɔnsɔn juma n awie, i ni i kerefɔ n kɛrɛ asɛ wɔ lɛɛ.”

⁴¹ Na wɔ bisa bu ka, “Nzu ti ye a niɛ ŋu wura mbaa n bo i wo u niwa nyumbaa nu, ye a niɛ ŋu má yeenzin n bo i wo u dɛɛ nyumbaa n nu a? ⁴² A yo sɛ koro se u niwa ka, ‘Ma m yi wura mbaa n bo i wo u nyumbaa nu ni,’ ye a ŋu má yeenzin n bo i wo u dɛɛ nyumbaa n nu n a? Wɔrɔ burukɔɔnufɔ ni, du mɔ yi yeenzin n bo i wo u nyumbaa nu n ka, na a nyá ŋu asi nyunyumi, na a yí wura mbaa n bo i wo u niwa n dɛɛ nyumbaa nu ni.”

Kabo Yesu ŋa ya fa minɛm sayoowa fa si kabo bu ti ni

⁴³ Na Yesu ase ka, “Baka bo i ti kpa su má suuwa tie, na baka bo i ti má kpa gusu su má suuwa kpa. ⁴⁴ Baka kɛrɛ suuwa kere kabo baka n ti barasu a. Sɔnɔ kɛrɛ si ka a koro titi má damba buwe baka su. A kaaki koro titi má cacabu kpanji baka su. ⁴⁵ Sɔnɔ kpa ni i deke kpa kɛrɛ bo i bita i ahore su, fa sakpa ba a. Na sɔnɔ tie gusu ni i deke tie bo i bita i ahore su, fa satie ba a. Dama dekem bo am sunsun bu am ahore su saŋga kɛrɛ n ye am jɔjɔ bu a.”

Miɛenu fa kɔ ataari tafɔ nnyɔ nbem jɔrɛ

⁴⁶ Na Yesu akaaki ase ka, “Nzu ti ye am fere m ka, ‘Ya Mibiɛ, ya Mibiɛ,’ ye am yo má deke bo m se ka am yo a?

⁴⁷ Sɔnɔ kɛrɛ bo i baari m dɔ, na i tiiri m nɔaniɛm n na i

deeri bu na i fa yoori juma, m kére am kabo i mi ti barasu. ⁴⁸ I mi ti ka sɔnɔ bo i ŋa i tá awuru na i fundu kunma ŋgonggo na i kɔ kpura yabuɛ, na i se sɔɔ n jaa. Wɔmbu koro wura na nzuetinm kére koro yi sandi ba kpura awuru ni, i yó má i pui, dama ataari n ayo faŋga n ti. ⁴⁹ Ama, sɔnɔ kére bo i tiiri m nɔaniɛm n na wɔ de má i, afa ayo má juma, i mi ti ka sɔnɔ bo i taari i awuru na wɔ se má i jaa yabuɛ su n wɔ. Wɔmbu ba wuraari na nzuetinm kére ba yi kpura nyini awuru ni, na i kaba tɔ faŋga su bo i busu ŋu má n wɔ.”

7

Kabo soja kpiɛn be yoori Yesu yarada agaya ni

¹ Saŋga bo Yesu jɔjɔɔri minɛm dɔ ni nyini nɔaniɛm n kére wieeri ni, na wɔ kɔ Kapɛnam miɛ kpiri n nu. ² Na Romafɔm soja kpiɛn be wo dɔ, i la i akɔɔ bo i koro i agaya, wɔ da tukpaki sukoro ka i wu. ³ Soja kpiɛn n tiiri Yesu ŋga ni, na wɔ sunma Yudafɔm nkpiɛnkpiɛnm nbem ka bu kɔ sere i ka i ba tuntun i akɔɔ n na i nya laifiɛ. ⁴ Na ba kɔ Yesu dɔ akɔ asere i jande ka, “I ti ye ni ka a ba buka ahin soja kpiɛn ni. ⁵ Dama i koro ya minɛm n agaya haari wɔ ta tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ ama ya.” ⁶ Dɔ na Yesu asu bu su akɔ. Saŋga bo bu kɔ dodoori awuru n kaan sɔ ni, na soja kpiɛn n asunma i danfom Yesu dɔ, bu kɔ juuri ni, na ba se i ka, “Ya Mibiɛ, soja kpiɛn n ŋa má a fie u ŋu. I ŋa i ti kaan ni bo a ba i dika. ⁷ Nyini ti ye i ŋa wɔ bu má ka i ti pui bo i ba u nyunu n a. Ama, haari a maari nɔaniɛ n mmɔɔ, i akɔɔ ni nyá laifiɛ. ⁸ Dama yiri mmɔɔ ni i tii wo sɔnɔ saa nu wɔ, na yiri gusu nya la i dɛɛ sojam bo i niɛ bu su. Na bo i nya se i ka, ‘Kɔ fɛn,’ na i kɔ, na i se nyinga gusu ka, ‘Bra fɛn,’ na i ba. Na i se i akɔɔ n gusu ka, ‘Yo ahin,’ na i yo i.” ⁹ Saŋga bo Yesu tiiri sɔ ni, na wɔ yo i alekutura, na wɔ kaaki aniɛ jama n bo bu su i su n na wɔ se ka, “M

suse am wɔ lɛɛ, ka, ma nya aɲu má sɔnɔ bo i la yarada agaya ka ahin sɔnɔ n ɲusu, haari fa saɲga ni Yisarelifɔm mmɔɔ.” ¹⁰ Na minɛm bo soja kpiɛn n sunmaari bu n akpie bu nyi akɔ i dika. Bu kɔ juuri, na ba ɲu ka i akɔɔ n anya laifiɛ.

Kabo Yesu tengeeri kunafɔ be wa i yiwee nu ni

¹¹ Nyini sin, wɔ cɛ má, na Yesu akɔ miɛ kpiri be bo bu fere i ka Nayin n su, i ni i susufɔm, ni jama beberebe kɔɔri a. ¹² Saɲga bo i kɔ ɲa i wura miɛ n nu ni, kpeɲga i ni minɛm ayɛ, sɔnɔ be awu miɛ n nu, bu susɔ i fite na bu kɔ se i. Sɔnɔ n bo wɔ wu n ti bara kunafɔ be wa a, i wa kɛɛ la yiri ɲgumi kpein wɔ. Na jama beberebe afite miɛ n nu susu kunafɔ n su. ¹³ Mibiɛ Yesu n ɲuuri kunafɔ n sɔ ni, na aɲunfɔ ati i, na wɔ se i ka, “Má a sun.” ¹⁴ Na Yesu akɔ afa i saa akan danɲu n bo fuin n da su ni, na minɛm bo bu sɔ i n aka ajina. Na Yesu ase ka, “Gbɛfɛnɛ, m suse u wɔ lɛɛ, yasu.” ¹⁵ Dɔ na gbɛfɛnɛ n ayasu atana na wɔ jɔjɔ minɛm dɔ, na Yesu akaaki afa i ama i ni. ¹⁶ Na sɛɛɛ ati sɔnɔ kɛɛɛ, na ba kansɛ Nyɛmɛ, na ba se bu ɲuɲu nu ka, “Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ bambaka be aba ya dɔ. Nyɛmɛ aba aniɛ i minɛm busu.” ¹⁷ Sa n bo Yesu yoori i n dɛɛ ti, na i labari n abara ayɛ Yudiya awɔɛ n kɛɛɛ, ni awɔɛm kɛɛɛ bo bu dodo bɛɛ ni.

Kabo Yohane Nyɛmɛ Nzue Biɛfɔ n sunmaari i susufɔm Yesu dɔ ni

¹⁸ Saɲga bo Yohane dɛɛ susufɔm ba kaanri nyini jɔɛm kɛɛɛ kereeri i ni, na wɔ fere bu minɛ nnyɔ, ¹⁹ na wɔ sunma bu Mibiɛ Yesu n dɔ ka bu kɔ bisa i ka, “Wɔɔɔ ye bu yo seeri ka a bá n a, nɛn ya ɲminda sɔnɔ fɔfɔɛ be wɔ?” ²⁰ Bu ba juuri Yesu dɔ n na ba se i ka, “Yohane Nyɛmɛ Nzue Biɛfɔ ni sunmaari ya u dɔ a, na ya ba bisa u ka, “Wɔɔɔ ye bu yo seeri ka a bá n a, nɛn ya ɲminda sɔnɔ fɔfɔɛ be wɔ?”” ²¹ Nyini saɲga n nu, na Yesu atuntun

minɛ beberebe bo bu la tukpaki barasu barasum, na wɔ fɔn ayi ajinim afite minɛm ɲu, na wɔ ma anyinsinm beberebe aɲu asi. ²² Na Yesu ase minɛm bo Yohane sunmaari bu n ka, “Am kpɛ am nyi na am kɔ se Yohane fa kɔ sam bo am ati bu na am aɲu bu ni, ka anyinsinm aɲu asi, wɔbukam akoro anati, kokofɔm anya laifiɛ, asuturim ati asui, minɛm bo ba wu n atɛnge, na yaarifɔm gusu akoro ati labari kpa ni. ²³ Terefiɛ wo minɛm bo bu yo m yarada na bu la má sika be, ni mini n dɔ.”

²⁴ Saɲga bo minɛm bo Yohane sunmaari bu n kɔ wieeri ni, na Yesu ajɔɔ jama n dɔ, fa kɔ Yohane ɲusu jɔɛ. I ɲa, “Saɲga bo am fite kɔɔri Yohane dɔ boro kpantain n nu ni, am kɔɔri ka am kɔ ɲu nzu wɔ? Am kɔɔri ka am kɔ ɲu sɔnɔ bo i ti ka barankpaati fofoe bo aɲuma n kankan i wɔ? ²⁵ Nzɛn má nyini, am fite kɔɔri ka am kɔ ɲu nzu wɔ? Am ɲa am kɔ ɲu sɔnɔ bo i wura sutura kpakpa a, nzɛn sɛ? Ai, am si ka minɛm bo bu wura nyini suturam na bu di fiɛfiɛ ni, bu wo nfɛmɛm dika a. ²⁶ Nzɛn má nyini, am kɔɔri ka am kɔ ɲu nzu wɔ? Am kɔɔri ka am kɔ ɲu Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ ɔ, nzɛn sɛ? ɛɛn, m suse am wɔ lɛɛ, ka, am aɲu sɔnɔ bo i tara Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ. ²⁷ Dama Yohane ye bu yo kɛɛɛri i ɲusu jɔɛ, Nyɛmɛ Jɔɛ Kadasi n nu ka, ‘Nyɛmɛ ɲa o,

“M dú mɔ sunma m sunmafɔ n na i dú u mɔ,
yiri kó yo atin n dɔɲgu se u a.” ’ ’ ”

²⁸ Dɔ na Yesu ase bu ka, “M suse am wɔ lɛɛ, ka, sɔnɔ wo má durunya n nu fɛn bo i tara Yohane. Ama, sɔnɔ kɛɛ bo i ti kaan Nyɛmɛ fɛmɛya n nu n tara yiri Yohane.”

²⁹ Minɛm kɛɛ bo bu woori dɔ ni, haari fa saɲga ni lampodefɔm ni, tiiri kabo Yesu jɔɔɔri ni, na ba soro su ka Nyɛmɛ dɛɛ atin ni ti atin nahɔɛ a, dama bu ma Yohane adu mɔ abiɛ bu Nyɛmɛ nzue. ³⁰ Ama, na Farasifɔm ni

NyεMε nɔaniε kerefɔm n akete kabo NyεMε kereeri ka bu yo ni, dama ba kete ka má Yohane biε bu NyεMε nzue.

³¹ Na Yesu ase bekun ka, “Ye m fá nzu fa sunsun kabo nyumafɔ ti a? Bu ti ka nzu wɔ? ³² Bu ti ka nbaatuma kan kanm bo bu tana gɔɔsu wɔ, na bu sufere bu beɲgu, bu ɲa, ‘Ya kan tere ama am, ama, am abo má kereba.

Ya di sεε jue ama am, ama, am asun má.’

³³ Deke bo i ti na m se sɔ n la ka, Yohane NyεMε Nzue Biεfɔ n ba juuri ni, i ciciiri i nɔɔ ɔ, i di má diire, i nu má nzan yiri fieo, nyini ti, na am ase ka ajini wo i ɲu. ³⁴ Ama, mini Adamande Wa n ba juuri, na m ni minε asanɲa adi, na ya sanɲa anu, na am ase ka, ‘Am niε, ahin sɔnɔ n yiri, i ti ayaakpirifɔ ɔ, na i nu nzan nahɔre su. Wɔ tara lampodefɔm, ni satiεyofɔm danfoya.’ ³⁵ Tɔ, minεm kεre bo bu su NyεMε dεε alecira n atin n su ni, bεre kere ka i ti nahɔre a.”

Kabo Yesu kɔɔri Simon Farasifɔ n dika ni

³⁶ Farasifɔ be yo baandiiri Yesu a, ka i bra i dika ba di diire, na Yesu akɔ i dika, na wɔ kɔ awura ka i di diire ni. ³⁷ Bara be woori nyini miε n nu, i ti satiεyofɔ ɔ. I tiiri ka Yesu wo Farasifɔ n dika n wo diire di su, na wɔ fa tulaalεε nvanvani tuwa kun aba. ³⁸ Na wɔ ba ajina Yesu jaa dika, na i susun, na i nyunvuin sugɔ Yesu jaa su. Na wɔ kutu aso i jaa nu, na wɔ fa i tiɲmiε tintiin anunuka i, na wɔ kaaki tulaalεε n agɔ i jaa nnyɔ n kεre su. ³⁹ Na Farasifɔ n bo i baandiiri Yesu n ase i kunnu ka, “Ahin sɔnɔ n ti má NyεMε nɔaniε kanfɔ, nzen má i ti NyεMε nɔaniε kanfɔ, má i si ahin bara n bo i sufa i saa kan i n kabo i woowa ti barasu, má i si ka i ti satiεyofɔ.” ⁴⁰ Dɔ na Yesu ase i ka, “Simon, m koro ka m se u jɔre be.” Na wɔ se Yesu ka, “Ya Kerefɔ, se m.” ⁴¹ Na Yesu ase i ka, “Minε nnyɔ nbem wo bεre a, na ba kɔ ɲwaafɔ be dɔ akɔ afiε ɲwaa. Kun dεε kaari n sunnu má, ama, kun n yiri dεε sunnu, i kpaaki ciciri dεε n

ɲusu buru. ⁴² Bu minɛ nnyɔ n nu, bu be mmɔɔ akoro atɔ má ɲwaafɔ n kaari ni, nyini ti, na wɔ yaki ɲwaa n ace bu. Ye a sunsun ka bu minɛ nnyɔ n nu, ɲma koro ɲwaafɔ n agaya?” ⁴³ Na Simon abɔ Yesu nu ka, “Mini dɔ, m sunsun ka sɔnɔ n bo i kaari sunnuuri ni, yiri koro i agaya.” Na Yesu ase i ka, “A la nahɔɛ.” ⁴⁴ Dɔ na Yesu ace aniɛ bara ni, na wɔ se Simon ka, “M ɲa a ɲu ahin bara ni e? M ba juuri u dika n nu ni, a ma má m nzue ka m ɲmisi m jaa, ama, yiri afa i nyunvuin aɲmisi m jaa, ye wɔ fa i tiɲmiɛ n anunuka m jaa n na i wu. ⁴⁵ Bekun, a biti má m na a yo m anse ni ba mmɔɔ, ama, kabo m ba juuri, yiri akere kabo i koro m, wɔ yaki má m jaa so nu. ⁴⁶ A fa má ɲguin ka a kpakpa má m tii, ama, yiri afa tulaalɛɛ akaaki agɔ m jaa su. ⁴⁷ Nyini ti, m suse u wɔ lɛɛ ka, i satie sunnu ye Nyɛmɛ afa i kɛɛ ace i a, nyini dɛɛ ti, wɔ kere m i koro agaya. Ama, sɔnɔ bo i satie sunnu má na Nyɛmɛ afa ace i a, i mi koro mmɔɔ sunnu má.” ⁴⁸ Dɔ na Yesu ase bara n ka, “Ma fa u satie kɛɛ ace u.” ⁴⁹ Minɛ nyɲgam n bo bɛɛ gusu tana wo diire n di su n tiiri sɔ ni, na ba bisa bu ɲuɲu nu ka, “ɲma la ahin sɔnɔmbiri n bo i koro fa minɛm satie ce bu a?” ⁵⁰ Na Yesu akaaki ase bara n ka, “Yarada n bo a yo m ni, nyini ma a nya u tii a. Kɔ awuru ni ahoreda.”

8

Kabo nbara nbem bukaari Yesu barasu ni

¹ Nyini sin na Yesu ajɲgbe miɛ kpirim, ni ahɛmɛ ahɛmɛ miɛm su, na i sukan labari kpa n fa kɔ Nyɛmɛ fɛmɛya n su. I ni i susufɔ buru ni nnyɔm ni kɔɔri a. ² Na nbara beberebe nbem gusu asu i su. Bu nbem ye i tuntuunri bu tukpaki barasu barasu n a. Bu kun ye i fɔn yiiri ajinim nso fiteeri i ɲu n a, bu fere i ka Mariya Magadalafɔ ni, ³ ni kun bo bu fere i ka Yowana, na i hun la sɔnɔ be bo bu fere i ka Cusa na i niɛ Fɛmɛ Herode dika

n kERE su ni, ni bara bo bu fere i ka Susanna ni. Nyini nbaram kERE fa bu tiEṅgu deke bo bu la i wɔ, na ba fa abuka Yesu ni i susufɔm ni.

*MiE*nu fa kɔ kabo dɔdɔɔrifɔ be sandiiri alɛmbaa ni
⁴ Na jama beberebe atiɛn bu nɔɔ Yesu dɔ, bu fiteeri miE su miE su baari a. Na wɔ bo bu ahin miEenu ni, i ṅa,
⁵ “Dɔdɔɔrifɔ be fiteeri sɔ ɔ, ka i kɔ sandi alɛmbaa. Saṅga bo i wo sandi su ni, na nbem atɔtɔ atin n nɔɔ, na minɛm atiɛntiɛn su asin, na anumam aba atambu bu ami. ⁶ Na nbem atɔtɔ tiEka su, na wɔ fi, wɔ cɛ má na wɔ waandi, dama niniki awo má asiɛn n bu n dɛɛ ti. ⁷ Na alɛmbaa ni nbem atɔtɔ lɔlɔɛ nu, na lɔlɔɛ n anyi akata i ṅu. ⁸ Ama, na nbem atɔtɔ asiɛn kpa su, na wɔ nyi awura mbaa zɔi zɔi.” Yesu seeri sɔ wieeri ni, na wɔ nya atiɛn kpa ase ka, “Bo i koro ka i ti ahin jɔɛ n bu, i ti ye ni ka i so i sui na i ti.”

*Deke bo i ti na Yesu boori bu miE*nu n ni
⁹ Dɔ na Yesu susufɔm n abisa i nyini miEenu n bu, ¹⁰ na wɔ bɔ bu nu ka, “Ambɛɛ ye Nyɛmɛ ama am asi i fɛmɛya n nu asiri jɔɛ kERE a, ama, bo ba ka ni, m bobo i miEenu kere bu a. Adena i yó kabo ba kERE i Nyɛmɛ Jɔɛ Kadasi n nu ni, ka,
 ‘Bu níɛ wɔ,
     ama, bu ṅú má pui.
 Bu só bu sui wɔ,
     ama, bu tí má deke n bo bu so bu sui ka bu ti i n bu.’”

*Kabo Yesu kereeri miE*nu n bu ni
¹¹ Na Yesu asa su ase bu ka, “Tɔ, miEenu n bo m boori i n bu yaa. Alɛmbaa n ti Nyɛmɛ nɔɔaniɛ n wɔ lɛɛ. ¹² Alɛmbaa n bo bu tɔtɔɔri atin nɔɔ n la minɛm bo bu ti Nyɛmɛ nɔɔaniɛ ni, i cɛ má, na Sitana bá yi i fite bu ahore su, adena má bu yó yarada na bu nyá tiide. ¹³ Alɛmbaa n bo bu tɔtɔɔri tiEka su n la minɛm bo bu ti Nyɛmɛ nɔɔaniɛ n na bu de i ni ahorejɔ, ama, i da má bu ahore su. Bu kaaki ti

ka alɛmbaa n bo i bunlui akpama abi má n wɔ. I woori bu dɔ kaan sɔ, na saŋga bo kekereke be ba tuuri bu, a ŋu ka ba fa ati. ¹⁴ Alɛmbaa n bo bu tɔtɔɔri lɔlɔɛ nu n la minɛm bo bu nya tiiri Nyɛmɛ nɔaniɛ ni na bu su i atin su, a ŋu ka bu sunsunni kɛɛ wo kabo bu yó na bu asiri káta su, na bu nyá durunya n nu ajɛkɛm, na bu yó bu koroowa, a ŋu ka Nyɛmɛ nɔaniɛ n koro da má bu ahore su na i yo juma. Bu ti ka alɛmbaa bo i bi má n wɔ. ¹⁵ Ama, alɛmbaa n bo bu tɔtɔɔri asiɛn kpa su n la minɛm bo bu ti Nyɛmɛ nɔaniɛ n na bu de i ni bu ahore fofoe nahɔɛ su, na bu de i ni bu saa nnyɔ, na bu mindi bita i, na bu fa i yo juma ni.”

Kabo sɔnɔ koro so má sin su na i fa fiɛ ni

¹⁶ Na Yesu ase ka, “Sɔnɔ be nya so má fitana su na i fa ganɔa butu su, wara i fa se gado bu, ama, i fa taka deke su aŋgoro wɔ, adena minɛm bo bu ba wura awuru n nu n koro ŋu asi. ¹⁷ Deke be wo má bɛɛ bo i wo fiɛɛwa nu na bu bá ŋu má i, deke be gusu wo má bɛɛ bo i wo asiri nu na bu bá si má i. ¹⁸ Nyini dɛɛ ti, am si am ŋu sa ni kabo am ti nɔaniɛ n barasu ni. Dama sɔnɔ kɛɛ bo wɔ nya deke be Nyɛmɛ dɔ na i mi si i bita, Nyɛmɛ búka i su wɔ, ama, bo i si má i bita, haari ni nyini kaan n bo i sunsun ka wɔ nya i ni, Nyɛmɛ dé i dɔ ɔ.”

Minɛm bo bu ti Yesu ni, ni i ninbaam nahɔɛ su n jɔɛ

¹⁹ Na Yesu ni, ni i niɛmam aba i dɔ, ama, jama sunnuuri i dɔ n dɛɛ ti, ba koro aju má i bi. ²⁰ Na be ase i ka, “M Mibiɛ, u ni, ni u niɛmam jina dasin koro u.” ²¹ Na Yesu ase bu ka, “M ni, ni m niɛmam la minɛm bo bu ti Nyɛmɛ nɔaniɛ n na bu de i na bu fa yo juma n wɔ.”

Kabo Yesu kereeri ka i la yiko tara aɲuma ni nzue ni

²² Cɛɛn n be sɔ ɔ, na Yesu ni i susufɔm n awura lee nu, na wɔ se bu ka, “Am ma ya kpiɛ kɔ kunma kpiri n buekun dɔ.” Nyini ti, na ba yasu na bu kɔ. ²³ Bu wo kɔ su ni, na

Yesu adaafi, na aṅuma bambaka be ayasu na i subo nzue gɔ lee n nu. Má lee ni suyi ni nzue wɔ, na anyumboro atu bu. ²⁴ Na Yesu susufɔm n akɔ atenje i, na ba se i ka, “Ya Mɔfɔ, ya Mɔfɔ e, ya wu awie.” Na Yesu ayasu, na wɔ tiɛn nzue n ni aṅuma n bo i subo n ɲu, na ba tara, na dika n atara jum. ²⁵ Dɔ na Yesu ase i susufɔm ni ka, “Nzu ti ye am yo má m yarada a?” Na ba yo alekutura na sɛɛ akaaki ati bu agaya, na ba bisa bu ɲuɲu nu ka, “Nzu sɔnɔmbiri barasu la ahin bo i ma aṅuma ni nzue mmɔɔ nɔɔ na bu de i a?”

Kabo Yesu fɔn yiiri ajinim fiteeri sɔnɔ be ɲu ni

²⁶ Na Yesu ni i susufɔm n akpiɛ kunma kpiri n akɔ aju Gerasafɔm dɛɛ awɔɛ n nu, na kunma kpiri n wo i ni Galili dɛɛ awɔɛ n afiɛn ni. ²⁷ Yesu fiteeri lee n nu ni, na miɛ n nu sɔnɔ be aba akpa i atin, ajinim wo i ɲu, wɔ cɛ, i nati i bu ɲgbɛɛn wɔ saɲga kɛɛ, i da má awuru, má ka faɲkunma nu. ²⁸ I ɲuuri Yesu ni, na wɔ bo awie kpa, na wɔ kutu haari Yesu jaa bu, na wɔ ciindi ase ka, “Yesu, Micɛra Nyɛmɛ Kpiri n Wa, a koro nzu ya nu fɛn a? M sere u wɔ ka, má a ma m ɲu anyumboro.” ²⁹ Deke bo i ti na i seeri sɔ n la ka, Yesu ama ajinim n nɔɔ ka bu fite yaki i. Saɲga kɛɛ saɲga ajinim n fun i ɲu wɔ, haari ni bo bu niɛ i dika, na bu bo i tobari, na bu wura i jɔɔkɔ buka su ni, i sandi i kɛɛ wɔ, na ajinim n fa i kɔ boro kpantain n nu.

³⁰ Na Yesu abisa i ka, “Bu fere u sɛ?” Na wɔ bɔ i nu ka, “Bu fere m ka Jama Beberebefɔ.” Deke bo i ti na i seeri sɔ n la ka, ajinim beberebe wo i ɲu wɔ. ³¹ Na ba sere Yesu jande ka má i fɔn bu kɔ wura kunma n bo i kɔ ɲgɔɲgɔ na i la má awieeri n nu.

³² Nyini saɲga afam beberebe wo dodo bɛɛɛ, bu wo buka be su sudi, na ajinim n asere Yesu ka i ma bu kɔ fun afam n ɲu, na wɔ ma bu atin. ³³ Na ba fite ayaki sɔnɔ ni, na

ba kɔ afun afam n ɲu. Dika n nu bɛrɛ, na bu kɛrɛ aɲmati acoɔndi akɔ ato kunma kpiri nzue n nu, na nzue n adi bu.

³⁴ Afa sasafɔm n ɲuuri nyini n sɔ ni, na ba ɲmati akɔ abo ndoori miɛ kunnu, ni ahɛmɛ ahɛmɛ kɛrɛ su. ³⁵ Na minɛm aba na bu ba niɛ sa n bo wɔ yo ni, na ba ba Yesu dɔ, aɲu sɔnɔ n bo ajinim n yo woori i ɲu n ka i tana Yesu bi wura tanlɛɛ, ni i nyunu koroya su. Dɔ na sɛrɛ ati bu.

³⁶ Na minɛm n bo bu ɲuuri sa n yoobiri ni, akan jɔrɛ n kɛrɛ akere jama n kabo i ba yoori na sɔnɔ n bo ajinim yo woori i ɲu n anya laifiɛ ni. ³⁷ Na minɛm kɛrɛ bo bu fite nyini awɔrɛ n nu n asere Yesu jande ka, i yasu bu awɔrɛ n nu bɛrɛ, dama sɛrɛ ati bu agaya. Na Yesu ayasu awura lee nu ka i kɔ.

³⁸ Dɔ na sɔnɔ n bo ajinim afite ayaki i n asere Yesu ka, i ma i su i su. Ama, Yesu asoro má i su, na wɔ se i ka, ³⁹ “Kpie u nyi kɔ awuru, na a kɔ kan kere minɛm fa kɔ sakpa n bo Nyɛmɛ ayo ama u n su.” Na sɔnɔ n akpie i nyi akɔ akan akere miɛ n nufɔm kɛrɛ fa kɔ sakpa n kɛrɛ bo Yesu ayo ama i ni.

Bara tukpakifɔ be, ni baabara be yiwee jɔrɛ

⁴⁰ Saɲga bo Yesu kpieeri i nyi kɔ juuri kunma kpiri n buekun dɔ ni, i kɔ ɲu ka jama n atiɛn bu nɔɔ suɲminda i wɔ, na ba yo i anse ni ba. ⁴¹ Dɔ na sɔnɔ be aba Yesu dɔ, yiri ti kpiɛn bo i niɛ bu tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n su a, bu fere i ka Yarusi. Na wɔ ba akutu asiɛɲgu Yesu jaa bu asere i ka, jande i bra i dika, ⁴² dama i wa baabara kun n kpein bo i la i n suwu, i la afɔ buru ni nnyɔ ɔ.

Yesu wo kɔ su n na jama n amiɛ i ɲu agaya. ⁴³ Bara be woori jama n nu, i bita abiɛeri i afɔ buru ni nnyɔ lɛɛ, bo i kpu na i kpiɛ má, ama, be akoro atuntun má i na i nya laifiɛ. ⁴⁴ Na wɔ sakati awura jama n nu Yesu sin, afa i saa akan Yesu tanlɛɛ n jaa bu ni, kpenɲa na abiɛeri n ajina.

⁴⁵ Na Yesu abisa ka, “ɲma fa i saa kaanri m a?” Na sɔnɔ

kERE ase ka ba si má, na Petoro ase i ka, “Ya MƆƆ, wƆƆ mmƆƆ ɲu kabo jama n abara ayE na bu miE u ɲu barasu.”

⁴⁶ Ama, na Yesu ase ka, “SƆƆ be afa i saa akan m, dama ma fa nu ka m yiko n be afite m ɲuniE nu akƆ ayo juma.”

⁴⁷ Na bara n aɲu ka i koro fiE má i ɲu, na wƆ ba ajina Yesu nyunu, i ɲuniE kERE subobo i. Na wƆ kutu haari Yesu jaa bu akan jƆRE n akere i, jama n kERE nyunu, kabo i ba yoori na i kaba nyaari laifiE ni. ⁴⁸ Na Yesu ase i ka, “M wa, yarada n bo ayo m ni, yiri ma a nya laifiE a. KƆ awuru ni ahoreda.”

⁴⁹ Sangá n bo Yesu toko wo jƆjƆ su ni, na sƆƆ be afite tiɛntiɛnbunƆƆ sƆƆ n kpiɛn n dika aba ase i ka, “U wa n wo má bERE. Nyini ti, má a dama ya KereƆƆ n kun.” ⁵⁰ Ama, na Yesu ati jƆRE n na wƆ se baa n si n ka, “Má a ma sERE ti u, wƆƆ yo m yarada, i nyá laifiE.” ⁵¹ Bu kƆ juuri kpiɛn n dika n nu ni, wƆ soro má su, na be wura buka i su, má ka Petoro, ni Yakobo, ni i niɛma Yohane, ni baa n si, ni i ni. ⁵² Minɛm kERE bo bu woori dƆ n wo awie bo su wƆ, na bu sukoko. Nyini dɛE ti, na Yesu ase ka, “Má am sun, wƆ wu má, wƆ daafi wƆ.” ⁵³ Na ba siri i, dama bu si ka wƆ wu wƆ. ⁵⁴ Ama, na Yesu akƆ atara i saa, na wƆ tiɛn kpa ase i ka, “M wa, yasu jina.” ⁵⁵ Na wƆ nya ɲgƆƆ bekun, na wƆ kaba ayasu ajina, na Yesu ase ka bu ma baa n deke be na i di. ⁵⁶ Na baa n si, ni i ni ayo alekutura akƆ asin su, ama, na Yesu abƆbƆ bu ni nahƆRE su ka, má bu ma be si sa n bo wƆ yo ni.

9

Kabo Yesu sunmaari i susufƆ buru ni nnyƆm ni

¹ Na Yesu afere i susufƆ buru ni nnyƆm ni, na wƆ tiɛn bu nƆƆ, na wƆ ma bu yiko ka bu kƆ sufƆn yi ajini barasu barasum kERE fite minɛm ɲu, na bu ma tukpakifƆm nya laifiE. ² DƆ na wƆ sunma bu ka bu kƆ kan Nyɛmɛ jƆRE fa kƆ kabo Nyɛmɛ bá niE i minɛm su ni, na bu tuntun tukpakifƆm na bu nya laifiE, ³ na wƆ se bu ka, “Má am fa

putiripui kɔ ahin atin n bo m susunma am ni, kpama o, kuruku o, diire o, ηwaa o. Má am fa tanlɛɛ be mmɔɔ buka bo am wura i n su. ⁴ Am kɔ juuri miɛ be su, na awuru kɛɛ bo am kɔ wuraari nu, am ka nyini awuru n nu haari am bá fite miɛ n nu. ⁵ Sasu bekun, miɛ bo am kɔ wuraari nu, na ba de má am wɔfɔ, am fite yaki nyini miɛ ni, na am kpɔnkpɔn yi am jaa tuturi kɛɛ. Nyini dí daani kere bu ka bu woowa ti má kpa.” ⁶ Na i jaramasam n akɔ ajɛngbe abara ayɛ miɛ miɛm su akan labari kpa n jɔɛ akere minɛm deke n kɛɛ bo bu kɔɔri ni, na ba tuntun tukpakifɔm na ba nya laifiɛ.

Kabo Fɛmɛ Herode birisi fa kɔɔri Yesu sayoowam su ni

⁷ Na Fɛmɛ Herode ati sa n kɛɛ bo Yesu ayo i ni, na wɔ birisi, dama minɛ nbem ηa Yohane Nyɛmɛ Nzue Biɛfɔ n ye wɔ tɛngɛ i yiwee n nu a, ⁸ ye nbem ηa Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ Eliya ye wɔ yi i ηu afite fofoe nu, na nbem gusu ase ka dawa dɛɛ Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ nyinga n be ye wɔ kaaki atɛngɛ aba a. ⁹ Na Fɛmɛ Herode ase ka, “M ma ba kpɛ Yohane tii e, ye ηma la ahin sɔnɔ n bo m ti i sayoowam ηga sɔ n a?” Na wɔ boro i nyi ka i ηu Yesu.

Kabo Yesu maari nbiɛsɔm akpii nnu ni bu minɛm diire ni

¹⁰ Sanɓa bo Yesu jaramasam n kpieeri bu nyi baari i dɔ ni, na ba kan sam kɛɛ bo ba yo i n akere i. Na wɔ fa bu na ba kɔ awo miɛ be su awɔɛ be nu bɛɛ ηgumi. Bu fere miɛ n ka Besayida. ¹¹ Jama n tiiri Yesu ηga sɔ ni, na ba sa i su akɔ dɔ. Na wɔ de bu, na wɔ kan Nyɛmɛ jɔɛ fa kɔ kabo Nyɛmɛ bá niɛ i minɛm su barasu. Na wɔ tuntun tukpakifɔm, na ba nya laifiɛ.

¹² Sanɓa bo wiɛ ba sukɔ tɔ ni, na i jaramasam n aba i dɔ aba ase i ka, “Ma minɛm n atin na bu kɔ miɛ kunnu ni ahɛmɛ ahɛmɛ miɛm su na bu kɔ niɛniɛ diire di na

bu nya daabiri da, dama deke bo ya wo ni, ya wo boro wɔ lɛɛ.”¹³ Ama, na Yesu ase bu ka, “Ambɛɛ mmɔɔ ni am tii nya deke be ma bu na bu di.” Na ba se i ka, “Deke bo ya la i kɛɛ la kpɔnɔ nnu wɔ, ni jombaa nnyɔ, i jú má. A koro ka ya kɔ to diire ba ma ahin jama n kɛɛ wɔ, nzen sɛ a?”¹⁴ Deke bo i ti na bu seeri sɔ n la ka, nbiɛsɔm kɔ yasuuri minɛ akpii nnu wɔ. Na Yesu ase i susufɔm n ka, “Am ma bu tana asɛsɛ asɛsɛ aburunu nnu na bu di.”¹⁵ I susufɔm ni maari bu kɛɛ tanaari sɔ wieeri ni,¹⁶ na Yesu afa kpɔnɔ nnu ni, ni jombaa nnyɔ ni, na wɔ yɛ i tii su aɲgoro, na wɔ da Nyɛmɛ asi, na wɔ kpɛkpiɛ i kɛɛ n nu, na wɔ fa ama i susufɔm ni ka bu fa ma minɛm ni.¹⁷ Na bu kɛɛ adi, na bu kunnu ayi. Na ba tambu kpɔnɔ, ni jombaa sinsin bo bu diiri na i kaari ni, na ba nya kandiɛ buru ni nnyɔ.

Kabo Petoro kereeri ka Yesu ti barasu ni

¹⁸ Cɛɛn n be sɔ ɔ, Yesu wo nyɛmɛsere su i ɲgumi, i susufɔm ni wo i bi. I sereeri Nyɛmɛ wieeri n na wɔ bisa bu ka, “Minɛm fa m bu ɲma a?”¹⁹ Na ba bɔ i nu ka, “Bu ɲa wɔɔɔ ti Yohane Nyɛmɛ Nzue Biɛfɔ n a, nbem ɲa wɔɔɔ ti Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ Eliya, ye nbem gusu ɲa wɔɔɔ ti dawa dɛɛ Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ nyinga n be ye wɔ tenge aba a.”²⁰ Na wɔ nya abisa bu bekun ka, “Ye ambɛɛ fa m bu ɲma a?” Na Petoro abɔ i nu ka, “Wɔɔɔ ti Kristo n a, Tiidefɔ n bo Nyɛmɛ ase ka i súnma i ni.”

Kabo Yesu jɔjɔ fa kɔɔri i yiwee n su ni

²¹ Na Yesu abɔbɔ bu ka, má bu se ka bu se be jɔɔɛ n bo Petoro ajɔjɔ i ni,²² i ɲa, “Wɔ yo daka ka mini Adamande Wa n di wahara dɔɲgu, na Yudafɔm nkpiɛnkpiɛnm, ni Nyɛmɛ sayoowa dɔɲguyofɔ nkpiɛnkpiɛnm, ni Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefɔm kɛɛ bá kete m ɲu, na bu kún m. Ama, na i lesan cɛɛn, na Nyɛmɛ má m tenge m yiwee n nu.”

Kabo Yesu jɔjɔ fa kɔɔri kabo minɛm su i su ni

²³ Na wɔ se bɛrɛ kɛrɛ pepere ka, “Sɔnɔ kɛrɛ bo i koro ka i su m su, wɔ yo daka ka i mi wara fi i tiɛŋgu sa koroowa sa, na i fá i yiwee baka jaanu n sɔ, na i su m su cɛɛn kɛrɛ cɛɛn. ²⁴ Dama sɔnɔ kɛrɛ bo i koro ka i fa i ŋgɔɔ fiɛ, i mi bá fun i. Ama, sɔnɔ kɛrɛ bo i tɔɔri i ŋgɔɔ mini dɛɛ ti, i mi nyá ŋgɔɔ. ²⁵ Nzɛn sɔnɔ nyaari durunya n nu deke n kɛrɛ na i fuunri i ŋgɔɔ na i kaari ŋgbɛɛn, i kpɛrɛ la bɔnɔ? ²⁶ Sɔnɔ kɛrɛ bo nyinsɛ ti i fa kɔ mini ni m nɔaniɛ n su, sɔ ye nyinsɛ tí mini Adamande Wa n gusu fa kɔ bu su a, sanɔ bo m bá ba ni m jirima woowa n nu, ni m Si Nyɛmɛ dɛɛ jirima woowa ni, ni i mɛrɛkɛ casim ni. ²⁷ Nahɔrɛ ye m suse am n a, am nbem wo nu fɛn bo am wú má, má ka am aba aŋu ka Nyɛmɛ fɛmɛya n aba.”

Kabo Yesu ŋuniɛ kaakiiri wo barasu ni

²⁸ Yesu jɔjɔɔri nyinim kɛrɛ wieeri sɔ ni, fa kɔ i lemɔcuɛ cɛɛn, na wɔ fa Petoro ni Yohane ni Yakobo na ba fun akɔ buka be su ka bu kɔ sere Nyɛmɛ. ²⁹ I wo nyɛmɛsere n su ni, na i nyunuawa akaaki wo, na i tanlɛɛ n akaaki fofoe papasi. ³⁰ Dɔ na minɛm nnyɔ nbem atɛɛ bu ŋu, bu ni Yesu subo anzama. Bɛrɛ la Moyisi ni Eliya, dawa dɛɛ Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm ni. ³¹ Na bɛrɛ gusu ata fofoe papasi, na bu sujɔjɔ i dɔ fa kɔ kabo i sanɔ bá ju bo i kó Yɛrusalem miɛ kpiri n nu ni, na i yoori sɔ na Nyɛmɛ koroowa n yó yiiwa. ³² Nyini sanɔ, Petoro ni i bɛŋgum wo daafiri su, bu ba tɛŋgeeri n na ba ŋu kabo Yesu woowa n akaaki barasu, i ni minɛ nnyɔm ni jina. ³³ Sanɔ bo minɛm n ba sukɔ yaki Yesu ni, na Petoro ase i ka, “Ya Mɔfɔ, i ti kpa ka ya wo fɛn. Ma ya bo nambue nsan, u dɛɛ kun, Moyisi dɛɛ kun, na Eliya gusu dɛɛ kun.” I jɔjɔ ɔ, wɔ si má kabo i seeri ni. ³⁴ I toko wo jɔjɔɔri su n na yinyiŋgu akata bu ŋu liim, na sɛrɛ ati i susufɔm ni, sanɔ bo yinyiŋgu n sukata bu ŋu ni. ³⁵ Na ba ti akonvi be ŋga yinyiŋgu n nu, i ŋa, “M wa lɛɛ, yiri ye ma yi i a. Am de

i nɔaniɛ.” ³⁶ Bu tiiri jɔjɔwa n sɔ ni, bu ɲu ka Yesu ɲgumi jina a. Nyini saɲga ni, i susufɔm n abo má su akan akere má be fa kɔ sam n bo bu ɲuuri i n su.

Kabo Yesu fɔn yiiri ajini fiteeri baa be ɲu ni

³⁷ Na i alocin, na Yesu ni i susufɔ nsanm ni sujura buka n su ni, na jama beberebe akpa i atin. ³⁸ Dɔ na sɔnɔ be awo jama n nu atiɛn ase ka, “Ya Kerefɔ, m sere u wɔ, si m wa baabiɛsɔ n aɲunfɔ, m wa kɛɛ lɛɛ. ³⁹ Niɛ, ajini wo i ɲu, saɲga kɛɛ bo i ba ɲa i yasu i ɲu, i kaba bo awie kungerekun wɔ, na i fa i bo asiɛɲgu, na i nanzue sufite fufuku, i bita i kere i wahara sɔ ɔ saɲga kɛɛ, i koro má ka i fite yaki i. ⁴⁰ Ma sere u susufɔm ni lɛɛ ka bu fɔn yi ajini ni, ama, ba kura má nu.” ⁴¹ Na Yesu ase ka, “Amaa. Ambɛɛ nyumafɔ satiɛyofɔm, am la má yarada fieo. Nyuma sa ye m wo am dɔ fɛn a? Ye m yó sawɔɛ ni ambɛɛ kɔ ju sɛ wɔ?” Dɔ na wɔ se baa n si ka, “Fa baa n bra fɛn.” ⁴² Saɲga bo baa ni suba Yesu dɔ ni, na ajini n abo i aji asiɛɲgu, na wɔ da sukpisi. Na Yesu atiɛn ajini n ɲu na baa n anya laifiɛ, na wɔ kaaki afa i ama i si. ⁴³ Na minɛm kɛɛ amiɛ fa kɔ yiko bambaka bo Nyɛmɛ la i ni.

Kabo Yesu jɔjɔ fa kɔɔri i yiwee n su bekun ni

Sam n kɛɛ bo Yesu woori bu yo su n dɛɛ ti, nyini ma minɛ kɛɛ yoori alekutura n a. Dɔ na wɔ se i susufɔm ka, ⁴⁴ “Ambɛɛ, am so am sui na am ti deke bo m koro ka m se am ni. Bu bá tɔ mini Adamande Wa n ma minɛ nbem.” ⁴⁵ Ama, i jɔjɔɔri sɔ ni, i susufɔm n ati má i bu. Nyɛmɛ ayi má i nyi akere má bu, nyini ti ye ba koro ati má i bu. Ama, sɛɛɛ dɛɛ ti, ba koro abisa má i fa kɔ nyini jɔɛ n su.

Kabo Yesu kereeri sɔnɔ bo i tara bu kɛɛ ni

⁴⁶ Na i susufɔm n ase akuruwa bu ɲuɲu nu fa kɔ sɔnɔ bo i tara bu kɛɛ ni. ⁴⁷ Yesu siiri bu sunsunni bo bu bita i n dɛɛ ti, na wɔ fa baa kaan be ajina bu afiɛn i bi, ⁴⁸ na wɔ se

bu ka, “Wɔrɔ kɛɛ bo a deeri ahin baakan n ɲusu m dɛɛ ti, a deeri mini wɔ lɛɛ. Bekun, wɔrɔ kɛɛ gusu bo a nya deeri mini, a deeri m si bo wɔ sunma m wɔ lɛɛ. Dama bo am sunsun ka i ti kaan am kɛɛ nu ni, yiri ti kpiri tara am kɛɛ a.”

⁴⁹ Dɔ na Yohane ase i ka, “Ya Mɔfɔ, ya ɲuuri ka sɔnɔ be afa u duma sufa fɔn yi ajinim fite minɛm ɲu, ye ya ɲa ya yáki má i, dama i wo má ya nu n dɛɛ ti.” ⁵⁰ Na Yesu ase ka, “Má am se ka am kanda i, dama sɔnɔ kɛɛ bo i fite má am sin, i mi jina am sin wɔ lɛɛ.”

*Kabo Samariya*fɔm keteeri ka bu de má Yesu ni

⁵¹ Saɲga n ba dodoori bo Nyɛmɛ má Yesu fun kɔ aɲgoro ni, na wɔ bu i tii nu ka i ti ye ni ka i kɔ Yɛrusalem miɛ kpiri n nu. ⁵² Na wɔ sunma sunmafɔm Samariya ahɛmɛ miɛ be su ka bu kɔ suyo deke kɛɛ siriya ɲminda i. ⁵³ Ama, na Samariya fɔm n akete ka bu de má i, dama ka i susin kɔ Yɛrusalem n dɛɛ ti. ⁵⁴ Yakobo ni Yohane ɲuuri nyini n sɔ ni, na ba se ka, “Ya Mibiɛ, a koro ka ya ma sin fite aɲgoro ba di bu, nzen se a?” ⁵⁵ Na Yesu acɛ aniɛ, na wɔ jara ki bu. ⁵⁶ Dɔ na Yesu ni i susufɔm n asin akɔ miɛ nyiɲga be su.

Minɛm bo bu koro ka bu su Yesu su n jɔrɛ

⁵⁷ Saɲga bo Yesu ni i susufɔm n wo kɔ su ni, na sɔnɔ be aba ase Yesu ka, “Deke kɛɛ bo a kɔ, m sù u su wɔ.” ⁵⁸ Na Yesu ase i ka, “Ɔaakum la kunmam, na anumam gusu la tiɛɛrim, ama, mini Adamande Wa n yiri, m la má m tii daabiri.”

⁵⁹ Na wɔ se sɔnɔ nyiɲga be ka, “Su m su.” Ama, na sɔnɔ n ase i ka, “M Mibiɛ, ma m du mɔ kɔ yo m si sutura ka, na m nyá ba su u su.” ⁶⁰ Na Yesu ase i ka, “Yaki bo ba wu ni, na bu se bu beɲgu, wɔrɔ kɔ na a kɔ kan Nyɛmɛ jɔrɛ fa kɔ kabo Nyɛmɛ Fɛmɛ bá niɛ i minɛm su ni.”

⁶¹ Na sɔnɔ nyiɲga be bekun ase Yesu ka, “M Mibiɛ, m bá su u su, ama, ma m kɔ kaari m dikafɔm ka, na m bá.”

⁶² Na Yesu ase i ka, “Sɔnɔ kɛɛ bo i ti ka toora dɔdɔɔrifɔ na i wo dɔ su, na i kaaki niɛ i sin, i ti má ye ni ka Nyɛmɛ yo i mi fɛmɛ.”

10

Kabo Yesu sunmaari i susufɔ aburaso ni nnyɔm ni

¹ Nyini sin na Mibiɛ Yesu n ayi i susufɔ aburaso ni nnyɔ nyinga nbem, na wɔ sunma bu nnyɔ nnyɔ ka bu du mɔ kɔ miɛ miɛm kɛɛ bo yiri ni i tii ase ka i bá kɔ su ni. ² Na wɔ se bu ka, “Fiesu diire n sunnu, ama, bo bu kɔ i tambu n sunnu má. Nyini ti, am sere Mibiɛ n bo i dɛɛ la fie n ka i sunma jumayofɔm na bu kɔ i tambu. ³ Ama, am ti fɛn. Am kɔ. M susunma am wɔ lɛɛ, kabo nbɔmbaam kɔ sanɔa bedim nu barasu ni. ⁴ Má am se ka am fa ŋwaa, wara kuruku, wara gbagbaa, má am se ka am jina atin nu yo be mmɔɔ anɛ. ⁵ Awuru kɛɛ bo am kɔ wurari nu, am du mɔ se ka, ‘Nyɛmɛ ma am tanalaifiɛ.’ ⁶ Nzɛn tanalaifiɛfɔ wo nyini awuru n nu, am ma am tanalaifiɛ n ka i mi n dɔ, ama, nzɛn wɔ ti má sɔ, Nyɛmɛ dé tanalaifiɛ ni i mi n dɔ. ⁷ Awuru bo am kɔ wurari nu na bu deeri am wɔfɔ, am ka nyini awuru n nu, na am di na am nu deke kɛɛ bo bu fa ma am, dama i ti ye ni ka jumayofɔ nya i juma ni ŋkatɔ. Má am nati awuru kɛɛ nu. ⁸ Am kɔ juuri miɛ be su na bu deeri am wɔfɔ, am di deke kɛɛ bo bu fa ma am. ⁹ Am tuntun tukpakifɔm bo bu wo dɔ n na bu nya laifiɛ, na am se bu ka, ‘Sanɔa bo Nyɛmɛ Fɛmɛ bá niɛ i minɛm su n adodo am lɛɛ.’ ¹⁰ Ama, nzɛn am kɔ juuri miɛ be su na ba de má am wɔfɔ, am fite kɔ atingbere n su, na am se bu ka, ¹¹ ‘Haari am miɛ n tuturi mmɔɔ mata má ya jaa, ya kpɔnkpɔn yi i wɔ, nyini di daani kere ka am woowa ti má kpa. Ama, i ti ye ni ka am si ka sanɔa bo Nyɛmɛ Fɛmɛ bá niɛ i minɛm su n adodo lɛɛ.’ ¹² Nyini ti, m suse am wɔ lɛɛ, ka, jina cɛɛn, nyini miɛ n nufɔm, Nyɛmɛ cín bu sui tara Sodom miɛ kpiri n nu satiyofɔm.”

¹³ Na Yesu akaaki ase ka, “Tɔ, ambɛɛ Korazinfɔm, am bá ɲu anyumboro. Ambɛɛ Besayidafɔm gusu, am bá ɲu anyumboro. Alekutura sam bo m yo maari am ni, má nɛn m yoori bu Tiro, ni Sidon miɛ kpirim n nu, má minɛm n akaaki bu wo dada kɛɛ na bu fa pirim bɔtɔ, ni nzuin yo bu yoowa n bo i kere ka bu ahore asaaki, bu satie yoowa n dɛɛ ti ni. ¹⁴ Ama, ambɛɛ, Nyɛmɛ bá cin am sui tara Tiro ni Sidon dɛɛ satieyofɔm. ¹⁵ Ambɛɛ Kapɛnamfɔm gusu, am sunsun ka Nyɛmɛ bá yɛ am su kɔ aɲgoro wɔ, nɛn sɛ? Ai. I bá yo am kaan wɔ, na i fá am cɔɔndi kɔ Yiweefɔm Woobiri.”

¹⁶ Na Yesu ase i susufɔm ka, “Sɔnɔ kɛɛ bo i de am nɔaniɛ, i mi de m dɛɛ nɔaniɛ wɔ lɛɛ, na sɔnɔ kɛɛ bo i kete am nɔaniɛ, i mi kete m dɛɛ nɔaniɛ wɔ lɛɛ, na sɔnɔ kɛɛ bo i kete m dɛɛ nɔaniɛ, i mi kete yiri n bo i sunmaari m wɔ lɛɛ.” I jɔjɔ wieeri, na ba kɔ.

¹⁷ Saɲga bo i susufɔ aburaso ni nnyɔm ni kpieeri bu nyi baari Yesu dɔ ni, na bu ahore ajɔ agaya, na ba se i ka, “Ya Mibiɛ, haari ajinim mmɔɔ de ya nɔaniɛ wɔ, nɛn ya nya atiɛn bu ɲu u dɛɛ дума n nu.” ¹⁸ Na Yesu ase bu ka, “M ɲuuri Sitana ka wɔ fite aɲgoro atɔ, kabo nzue kpɛsɛ na i ti barasu n wɔ.” ¹⁹ Na Yesu ase ka, “Am ti fɛn. Ma ma am yiko adena am tiɛntiɛn woom ni bundaanim ɲu, na am kunma yiri kpɔfɔ n faɲga kɛɛ na pui yó má am. ²⁰ Haari ni nyini kɛɛ ni, má am ma am ahore jɔ ka ajinim de am nɔaniɛ ɲgumi n dɛɛ ti, ama, am ma am ahore jɔ ka ba kɛɛ am дума ase Nyɛmɛ dika.”

²¹ Nyini saɲga n na Awiɛwiɛ Casi n ama Yesu ahorejɔ akɔ sin su, na wɔ sere Nyɛmɛ ase ka, “M Si Nyɛmɛ, wɔɔɔ ti aɲgoro ni asiɛɲgu kɛɛ Mibiɛ a. M da u asi ka a fa nyini dekem bo alecirafɔm ni sifɔm si má i ni, ayi akere bo bu ti ka nbaatam ni. M Si, i ti nahɔɔɔ wɔ, kabo a koroori ka i yo lɛɛ.” ²² Yesu sereeri Nyɛmɛ n wieeri ni, na wɔ se ka, “M Si afa deke kɛɛ awura m saa nu. Be si má Nyɛmɛ Wa

ni, má ka i Si NyεMε ni si i a, na be gusu si má i Si ni, má ka Baa ni si i a, ni minεM bo Baa n koro ka i yi i kere bu ni, bεRE si i a.”

²³ Dɔ na Yesu aCE aniε i susufɔm ni, na wɔ jɔjɔ bεRE ηgumi dɔ, i ηa, “AmbεRE la terefiε ka am aηu dekem bo am ηu bu ni. ²⁴ M suse am wɔ lεε, ka, NyεMε nɔaniε kanfɔm ni nfεMεM beberebe koroori ka bu ηu deke n bo am ηu i ni, ama, ba ηu má i, na ba koro ka bu ti deke n bo am ti i ni, ama, ba ti má i.”

MiεEnu fa kɔ Samariya sɔnɔ aηunfɔ sifɔ be

²⁵ Na NyεMε nɔaniε kerefɔ be aba Yesu dɔ ka i ba sɔ i ηγεε. Na wɔ bisa Yesu ka, “Ya Kerefɔ, ye m yo sε wɔ, ye m nyá ηgɔɔ n bo i la má awieeri n a?” ²⁶ Na Yesu abɔ i nu ka, “Ba kεRE i sε wɔ, NyεMε JɔRE Kadasi n nu a? A ti i bu sε wɔ?” ²⁷ Na sɔnɔ n abɔ Yesu nu ka, “Ba kεRE ka, ‘Koro Micεra u NyεMε ni, ni u ahorembaa kun, ni u awiεwiε, ni u faηga, ni u sunsunni kεRE, na a koro u beηgu kabo a koro u ηu ni.’ ” ²⁸ Na Yesu ase i ka, “A kan nahɔRE wɔ, yo sɔ na a nyá ηgɔɔ.”

²⁹ Ama, na NyεMε nɔaniε kerefɔ n akoro ka i yo i ηu ka i ti sɔnɔ bo i yo sa bo i kɔ atin su NyεMε dɔ ɔ, nyini ti, na wɔ bisa Yesu ka, “M beηgu la ηma a?” ³⁰ Na Yesu abɔ i nu ka, “Sɔnɔ be yo woori bεRE a, na wɔ yasu Yεrusalem ka i kɔ miε kpiri be su, bu fere dɔ ka Yeriko, na atin bujaanufɔm akɔ atara i ade i neηge kεRE, na ba bo i akɔ ayaki i ηgɔɔ n kaan sɔ ɔ. ³¹ I ba yoori ka NyεMε sayoowa dɔηgu-yofɔ kpiεn be su nyini atin n su, ama, saηga bo i kɔ ηuuri sɔnɔ n bo atin bujaanufɔm abo i ni, na wɔ san asin ayaki i. ³² I tiiri sɔ bekun, na Levi busu nufɔ be susin bεRE, na wɔ ηu i, na i gusu asan asin. ³³ Ama, na Samariyafɔ be gusu ba bita nyini atin ni, na wɔ ba aηu sɔnɔ ni, i ηuuri i sɔ ni, na aηunfɔ ati i. ³⁴ Na wɔ kɔ sɔnɔ n bi, na wɔ fa ηguin ni nzan afa aηmisi kambuem ni, na wɔ cici i, na wɔ fa sɔnɔ

n na wɔ ma wɔ tana i kaako su, na wɔ fa i akɔ wɔfɔm deebiri, na wɔ kɔ aniɛ i dika. ³⁵ Alecin na wɔ yi ɲwaa be ama sɔnɔ bo i niɛ awuru n su ni. Na wɔ se i ka, ‘De na a niɛ i dika ma m, na m ba kpieeri m nyi baari, m tɔ deke kɛɛ bo a saaki i afa aniɛ i dika ni.’ ³⁶ Tɔ, u sunsunni nu, nyini minɛ nsanm n nu, bɔnɔ kere ka i ti sɔnɔ n beɲgu a?” ³⁷ Na Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefɔ n abɔ i nu ka, “Sɔnɔ n bo i siiri i aɲunfɔ ni.” Na Yesu ase i ka, “Kɔ na a kɔ yo sɔ.”

Yesu ni Marata ni Mariya jɔɛ

³⁸ Saɲga bo Yesu ni i susufɔm n wo kɔ su ni, na ba kɔ aju miɛ be su, bara be woori dɔ, bu fere i ka Marata, na wɔ de Yesu wɔfɔ i dika. ³⁹ Marata la i niɛma be, bu fere i ka Mariya, na wɔ tana Yesu bi, na i suti kabo Yesu kere barasu ni. ⁴⁰ Ama, na wɔ yo Marata ahoresaaki kabo yiri ɲgumi wo juma yo su ni, nyini ti, na wɔ ba ase Yesu ka, “M Mibiɛ, u cɛcɛ wo má nu ka m niɛma n ayaki juma n kɛɛ aji mini ɲgumi saa su, nzɛn sɛ? Se i ka i ba buka m.” ⁴¹ Na Mibiɛ n abɔ i nu ka, “M danfo Marata, a fa juma beberebe ata u ɲu nyi, ye a suwaraki a, ⁴² ama, deke kun n kpein be akpiɛ u su a. Mariya yiri, deke bo i ti kpa tara i kɛɛ ye wɔ yi i n a, na be wo má bɛɛ bo i koro de i dɔ.”

11

Kabo Yesu kereeri ya nyɛmɛsere atin barasu ni

¹ Cɛɛn n be sɔ ɔ, na Yesu wo nyɛmɛsere su awɔɛ be nu. I ba sere wieeri ni, na i susufɔm ni kun ase i ka, “Ya Mibiɛ, kere ya nyɛmɛsere atin, kabo Yohane kereeri i dɛɛ susufɔm ni.” ² Na Yesu ase bu ka, “Saɲga bo am ba susere Nyɛmɛ, am se ka o,
‘Ya Si Nyɛmɛ,

ma minɛm bu u duma casi ni.
Ma u fɛmɛya n bra.

³ Ma ya nɔɔ nu diire cɛɛn n kɛɛ cɛɛn.

⁴ Fa ya satiε ce ya,
dama yεε gusu fa ce bo bu do ya ηgasi n wɔ.
Má a ma deke be yo ya na ya wura satiε nu.’ ”

⁵ Na Yesu ase ka, “Ma m fa i ka, nZEN am nu kun kɔɔri i danfo dika kɔηguε jinanjin, na i kɔ se i ka, ‘M danfo, fie m kpɔnɔ nsan. ⁶ M danfo atin natiirifo be aba m dika jina n nu bεε lεε, m gusu la má diire bo m fá ma i.’ ⁷ Na yiri n bo i wo sɔɔɔ n ase ka, ‘Má a miε m. Ma tu anɔ awie, na m nbaam da a. M koro yasu má na m má u pui.’ ⁸ Tɔ, m suse am wɔ lεε, ka, má ka am ti danfoya n dεε ti ye i yásu na i ma u kpɔnɔ n a, ama, i bá yasu na i ma u deke kεε bo a koro, dama ka a fie ni sere n dεε ti.

⁹ Nyini ti, m suse am wɔ lεε, ka, am sere deke bo am koro i Nyεmε dɔ, na i má am. Am niεniε deke bo am koro i dɔ, na am ηú i. Am bobo anɔ ni, na i téke i ma am. ¹⁰ Dama sɔnɔ kεε bo i sere deke be Nyεmε dɔ, i má i, na sɔnɔ kεε bo i niεniε deke be, i ηú i wɔ, na sɔnɔ kεε bo i bobo anɔ ni, i téke i ma i. ¹¹ Ambεε bo am ti nbaasim ni, ηma ye i wa sere i jombaa ye i mi kéte na i fá woo ma i wa n a? Ai, be yo má sɔ. ¹² Wara, ambεε nu ηma ye i wa sere i karafɔ ye i kéte na i fá bundaani ma i wa n a? Ai, be yo má sɔ. ¹³ Tɔ, ambεε, haari ni bo am ti satiεyofɔm ni, am si aceeri kpam bo am fa ce am nbaam, nzu ti ye nZEN am sereeri am Si Nyεmε bo i wo angoro ni, i koro ma má am Awiεwiε Casi n a?”

*Kabo min*εm ηa Yesu ni Sitana dεε ti kun ni

¹⁴ Sanɓa be na Yesu afɔn ayi ajini afite sɔnɔ be ηu, wɔ yo i bobo. Ajini n fite yakiiri sɔnɔ n sɔ ni, na wɔ koro ajɔɔ. Na jama n ayo alekutura. ¹⁵ Ama, na minε nbem ase ka, “Bεlazεbuli bo i ti ajinim kεε dεε fεmε n na bu kaaki fere i ka Sitana ni, yiri ma ahin sɔnɔ n yiko ye i koro fɔn yi ajinim a.” ¹⁶ Na nbem gusu akoro ka bu sɔ i ηgεε. Nyini ti, na ba se i ka i yo alekutura sa be bo i kere ka i yiko

n fite NyεMε dɔ ɔ. ¹⁷ Ama, Yesu siiri bu sunsunni n sɔ ni, na wɔ se bu ka, “FεMεYa kεRε bo i nya kpaakiiri nu wieeri, nyini fεMεYa ni ká ηgbεEN wɔ. Awuru gusu kεRε bo i kpaakiiri nu wieeri, nyini awuru ni sáandi wɔ. ¹⁸ Na nZEN Sitana dεε fεMεYa n nya kpaakiiri nu wieeri, i kóro jina a? Ai, i kóro jina má. Deke bo i ti na m se sɔ n la ka, am ηa Bεlazεbuli ma m yiko ye m koro fa fɔn yi ajinim a. ¹⁹ Tɔ, ye nZEN am ηa Bεlazεbuli maari m yiko, ye m fa fɔn yi ajinim a, ye ηma maari am dεε minEM ni yiko ye bu bita fɔn yi bu n a? Nyini ti, kabo am minEM yoori ni, nyini kere ka am la má nahɔRE. ²⁰ Ama, NyεMε dεε yiko nu ye mini fɔn yi ajinim a. Nyini n kere ka, NyεMε wo am nu suniE i minEM su lεε.

²¹ NZEN sɔNɔ fanɔfaɔ nya faari i biεsɔya neŋge kεRε jina ηmindaari i dika, pui koro yo má i awuru n nu neŋge be. ²² Ama, nZEN sɔNɔ nyinga nya taraari i fanɔ, i koro tu ηgoni ni yiri na i kunma i fanɔ, na i de i biεsɔya neŋge n bo i daafi i ηu ni, na i fin i neŋge kεRε kɔ na i ni i benɔm kɔ kpaaki nu.

²³ SɔNɔ kεRε bo i jina má m sin, i mi ti m kpɔfɔ ɔ. Na sɔNɔ kεRε gusu bo i buka má m na ya tiEN minEM nɔɔ, i mi sandi minEM wɔ.

²⁴ NZEN ajini nya fite yakiiri sɔNɔ, i kɔ jεngbe bara ye boro kpantain nu wɔ, deke bo nzue wo má, na i kɔ niENiE woobiri bo i tana yi i ηumi. NZEN wɔ nya má woobiri, nyini sanɔa, a ti ka i ηa, ‘Ma m kpie m nyi kɔ m woobiri dawa ni.’ ²⁵ Na i kaaki kɔ, i kɔ ηu ka ba kpara dika n nyunyumi, asεE deke kεRε su. ²⁶ Na i nyá kɔ fa ajinim nso, bo bu ti tiE tara yiri ni i tii, na bu kεRε bá wura woobiri dawa n nu. Nyini sanɔa, a ηu ka sɔNɔ n woowa ayo tiE atara kabo i yo ti dawa ni.”

²⁷ Sanɔa bo Yesu seeri sɔ wieeri ni, bara be wo jama n nu, na wɔ se Yesu ka, “TerefiE wo bara n bo i wuuri u na

i maari u nyufini n dɔ.” ²⁸ Ama, na Yesu ase i ka, “Terefiɛ wo minɛm bo bu ti Nyɛmɛ nɔaniɛ n na bu de i ni dɔ a.”

Kabo Yesu keteeri ka i yo má alekutura sa bo bu koro i ni

²⁹ Sanga bo minɛm sutiɛn bu nɔɔ bara yɛ Yesu sɔ ni, na wɔ se bu ka, “Ambɛrɛ nyumafɔm ti satiɛyofɔm wɔ. Am koro ka m yo alekutura sa na am ɲu i wɔ, ama, m yó má i, má ka alekutura sa n bo Nyɛmɛ yo yoori i maari i nɔaniɛ kanfɔ Jona ni ɲgumi. ³⁰ I ti sɔ lɛɛ, kabo sa n bo i yo tuuri Jona n kereeri Ninɛvafɔm ka Nyɛmɛ sunmaari i ni, sɔ ye sa n bo i bá tu mini Adamande Wa n gusu kére ambɛrɛ nyumafɔm ka Nyɛmɛ asunma m a. ³¹ Fɛmɛ bara be yo fiteeri haari i bɔsu Seba wɔ, na i ba ti Fɛmɛ Solomon dɛɛ ɲɔnle jɔjɔwa nɔaniɛ ni. Jina cɛɛn, yiri bá yasu jina na i jára ki ambɛrɛ nyumafɔm nahɔrɛ su, dama kisa, m suse am wɔ ka, mini tara Fɛmɛ Solomon, ama, am ade má m nɔaniɛ ni. ³² Jona yo kaanri Nyɛmɛ jɔrɛ kereeri Ninɛvafɔm na ba kaaki bu wo. Jina cɛɛn, bɛrɛ bá yasu jina na bu jára ki ambɛrɛ nyumafɔm, dama kisa, m suse am wɔ ka, mini tara Jona, ama, am akete ka am kaaki má am wo.”

Kabo Yesu kereeri anyumbaa kpa jɔrɛ ni

³³ Na Yesu akaaki ase ka, “Sɔnɔ koro so má fitana su na i fa se fiɛɛwa nu, wara i fa ganɲa butu su. Ama, i fa taka deke su anɲoro wɔ, adena minɛm bo bu ba wura awuru n nu n koro ɲu asi. ³⁴ Ya nyumbaa ni ti ka fitana ma ya ɲuniɛmbaa n a. Nzɛn u nyumbaa nya ti kpa, u ɲuniɛmbaa n kére ta wein n wɔ lɛɛ. Ama, nzɛn i nya ti má kpa, u ɲuniɛmbaa n kére wo awosin nu wɔ lɛɛ. ³⁵ Nyini ti, si u ɲu sa na má a se ka wein wo u dɔ, ama, i ti awosin wɔ. ³⁶ Nzɛn u ɲuniɛmbaa n kére woori wein nu, na awosin be awo má nu, i tá a papasi, kabo fitana sin ta wura u ni.”

Kabo Yesu ɲa Yudaƴom teretereƴom nbem bá ɲu anyumboro ni

³⁷ Saɲga bo Yesu jɔjɔ wieeri sɔ ni, na Farasifo be asere i ka i bra na bu di diire i dika, na Yesu akɔ awura ka i di diire ni. ³⁸ Na Farasifo n abirisi kabo Yesu aɲmisi má i ɲu ka, ye i sudi diire ni. ³⁹ Na Mibiɛ n ase i ka, “Ambɛɛ Farasifo, am ɲmisi am kɔpu ni am taale sin wɔ, ama, am kunnu ayi ni anyii sayoowam, ni sunsunni tiɛm wɔ. ⁴⁰ Ambɛɛ sinnzinm ni, sɔnɔ kɛɛ si ka Nyɛmɛ yoori deke kɛɛ kunnu ni i sin a. ⁴¹ Má nɛn am fa deke bo i wo am kɔpu ni am taale kunnu ma yaarifom, má deke kɛɛ bo am yo i, má i yo casi ma am wɔ Nyɛmɛ dɔ.

⁴² Ambɛɛ Farasifo ni, am bá ɲu anyumboro, dama am yi am jakam ma Nyɛmɛ wɔ, haari ni am maakunm, ni ɲgɛtɛm, ni nvannvanm kɛɛ, ama, am yo má nahɔɛ sam, na am kaaki koro má Nyɛmɛ. Wɔ yo daka ka am yo nyini sam saɲga kɛɛ, na am fa jaka yiiwam buka su.

⁴³ Ambɛɛ Farasifo ni, am bá ɲu anyumboro. Am koro ka am tana kpirikoro tanaabirim wɔ, am tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔm n nu, na am koro ka minɛm yo am anse gɔɔsu wɔ, na bu ma am jirima. ⁴⁴ Am bá ɲu anyumboro. Am ti ka faɲkunmam bo bu la má nyaari seewa be n wɔ, na minɛm nati su na bu si má ka faɲkunma lɛɛ.”

⁴⁵ Na Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefom n kun ase Yesu ka, “Ya Kerefɔ, nɛn a seeri sɔ, a kpiɛ nzukɔ asaɲga ya kɛɛ mmɔɔ lɛɛ.” ⁴⁶ Na Yesu ase i ka, “Ambɛɛ Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefom ni, ambɛɛ mmɔɔ bá ɲu anyumboro. Am cici sɔɔri nɔnɔɔri sɔ minɛm wɔ, ama, ambɛɛ ni am tii soro má su ka am fa am saa kan i.

⁴⁷ Ambɛɛ bá ɲu anyumboro. Am yo faɲkunmam dɔɲgu fa ma Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfom wɔ, bɛɛ bo am nam yo kuunri bu ni. ⁴⁸ Nyini kere ka ambɛɛ ni am tii saa woori sa n bo am nam yo yoori i n nu lɛɛ. Bɛɛ

kuunri NyεMε nɔaniε kanfɔm n a, na ambεRE ata bu faŋkunmam. ⁴⁹ Nyini ti, ye NyεMε AleciraƆ n seeri ka, ‘M súnma m nɔaniε kanfɔm, ni m jaramasam bu dɔ, na bu kún nbem, na bu kére nbem wuwuruwa.’ ⁵⁰ Nyini ti, NyεMε cín ambεRE nyumafɔm sui fa kɔ kabo am nam yo kuunri NyεMε nɔaniε kanfɔm, fiteeri durunya n bumboori fa ba ju haari ni kisa ni. ⁵¹ Bu yo yoori sɔ ɔ, fite saŋga n bo bu kuunri sɔnɔ be bo bu fere i ka Abɛli n fa ba juuri saŋga n bo bu kuunri sɔnɔ be bo bu fere i ka Zakariya ni. Yiri ye bu kuunri i NyεMε Sereebiri Awuru n nu, Casi KεRE Casi Sɔɔ n ni Mikun yoowa yoobiri n afiɛn n a. NahɔRE ye m suse am n a, nyini sam kεRE dεE ti ye NyεMε bá cin ambεRE nyumafɔm sui n a.

⁵² AmbεRE NyεMε nɔaniε kerefɔm ni, am bá ŋu anyumboro. Am akere má minεM NyεMε atin, kabo i ti ye ni ka am kere bu ni, na ambεRE ni am tii akete ka am su má i atin n su, ye am akanda bo bu koro ka bu su i su ni.”

⁵³ Saŋga bo Yesu yasuuri nyini dika n nu ni, na NyεMε nɔaniε kerefɔm, ni Farasifɔm n afa i kpɔ agaya, na ba bisa i bisaawam beberebe, ⁵⁴ na ba boro bu nyi na bu sɔ i ŋgεE, adena i jɔjɔ wura NyεMε ŋgasi nu.

12

Kabo wɔ yo daka ka ya soro NyεMε ŋgumi ni

¹ Saŋga n bo nyini n kεRE sukɔ su ni, na jama beberebe aba atiɛn bu nɔɔ haari bu kɔ sutiɛntiɛn bu beŋgu ŋu. Na Yesu abo i bu ka i jɔjɔ, na wɔ du mɔ ase i susufɔm n ka, “Am si am ŋu sa ni Farasifɔm dεE kpɔnɔ ayiri n bo bu fa gɔ kpɔnɔ nu na i yasu ni. M suni bu dεE burukɔɔnu sa-yoowam wɔ. ² Deke be wo má fiεEwa nu bo bu bá ŋu má i, deke be gusu wo má asiri nu bo bu bá si má i. ³ Nyini ti, deke kεRE bo am jɔjɔɔri i kɔŋgue, bu bá jɔjɔ i wiεsu wɔ.

Na deke kERE bo am tuuri i asuturi soro, bu bá bo i ndoori wo, na soro kERE tí i.”

⁴ Na Yesu akaaki ase ka, “M danfom, m suse am wo lEE, ka, má am soro minEM bo bu koro kun aɗuniEmbaa ni, na nyini sin, bu koro yo má pui kun ni. ⁵ Ama, m kére am soro bo i ti ye ni ka am soro i. Am soro NyEME, yiri koro kun aɗuniEmbaa n a, na i kaaki la yiko bo i koro fa i ji cEema sin nu. M suse am wo lEE, ka, yiri ti soro bo am soro i a. ⁶ Am si ka njorem nnu gwaa ti kaan so o, má so? Ama, bu kun n kpein mmoo wo má bere bo NyEME niE má i dika. ⁷ Haari am tiihmiE mmoo bo i wo am tii su ni, NyEME si i kERE no. Nyini ti, má am soro sERE. Am la anyunuyi NyEME do tara njorem beberebe.”

⁸ Na Yesu akaaki ase bu ka, “M suse am wo lEE, ka, soro kERE bo i kan kereeri minEM ka i ti m susufo, mini Adamande Wa n gusu bá kan kere NyEME merEkEM n ka i mi ti m dEE wo. ⁹ Ama, soro kERE gusu bo i keteeri minEM nyunu ka i ti má m susufo, mini Adamande Wa n gusu bá kete NyEME merEkEM nyunu ka i mi ti má m dEE. ¹⁰ Soro kERE bo i joo wuraari mini Adamande Wa ni gwasi nu, NyEME fá i mi gwasi ce i, ama, soro kERE bo i joo wuraari Awiewie Casi ni gwasi nu, NyEME fá má i mi gwasi ce má i. ¹¹ Saɗga bo bu ba faari am baari bu tientiEnbunoo soom nu, wara nFEMEM ni nfaɗgafom nyunu ka bu di am jore, má am ma am ahore saaki fa ko kabo am joo barasu. ¹² Dama nyini saɗga n ba juuri, Awiewie Casi ni kére am naniE kERE bo wo yo daka ka am joo i a.”

MiEenu fa ko soro nengefɔ sinnzin be su

¹³ Soro be woori jama n nu, na wo se Yesu ka, “M Kerefo, se m gooo ka i kpaaki aja bo ya si ayaki i ama ya n nu, na i fa m dEE ma m.” ¹⁴ Na Yesu ase i ka, “Woo, gwama ayi m, ka m di am jore na m kpaaki am aja nu ma am a?” ¹⁵ Na Yesu ase jama n kERE ka, “Am niE am tii su doɗgu na am

si am ηu sa fa kɔ anyii barasu kεε sa, dama sɔnɔmbiri neŋge ti má i ηgɔɔ, haari i mi n koro i la i ka se.” ¹⁶ Dɔ na Yesu abo bu ahin miεenu ni, i ηa, “Sɔnɔ neŋgefɔ be yo woori bεε a, na wɔ dɔ i fie, na wɔ nya diire beberebe. ¹⁷ Na wɔ sunsun i tii nu na wɔ se ka, ‘M la má deke bo m fa ahin diire n kεε se. Ye m yó sε wɔ?’ ¹⁸ Na wɔ se ka, ‘Kabo m yó yaa, m sún m bondom kεε ji wɔ, na m tá ηgbingbirim, na m fá m diire n ni neŋge kεε bo m la bu n wura nu. ¹⁹ Na m nyá se ka ma di terefiε, puitiripui kpíε má m su kun, m tána a, ahin afɔ nyε nyε n kεε, na m dí na m nú na m ahore jó.’ ²⁰ Ama, na Nyεmε ase i ka, ‘Wɔɔ sinnzin ηgbεen ni. Ahin kɔηguε n nu bεε, m yí u ηgɔɔ n fite u dɔ. Na m níε ka nyini neŋge n kεε bo a tiεn i nɔɔ ni ká ηma dεε wɔ?’ ” ²¹ Na Yesu akaaki ase bekun ka, “I ti sɔ ɔ lεε, fa kɔ minεm bo bu kpini neŋge beberebe fa se durunya n nu fεn ni, ama, Nyεmε dɔ, bu la má pui.”

Kabo Yesu ηa má ya tana koko ni

²² Na Yesu ase i susufɔm n ka, “Nyini ti, m suse am wɔ lεε, ka, má am tana sukoko fa kɔ am ηgɔɔ su, kabo am dí, na má am kaaki sukoko fa kɔ am ηuniε su, kabo am nyá suturam bo am fá wura na am kára. ²³ Dama ηgɔɔ tara diire, na aηuniεmbaa n gusu tara suturam. ²⁴ Am niε anumam, haari ni bo bu dɔ má ni, na bu kaaki kpíε má ni, bu la má bondo gusu, bo bu fa diire wura nu, se Nyεmε ma bu diire ye bu di a. Ambεε la anyunuyi tara anumam e. ²⁵ Am nu, ηma tana koko fa kɔ i koroowam su ye i mi koro buka i ηgɔɔ tintiin su haari kaan sɔ a? Ai, be wo má bεε. ²⁶ Nzen am koro yo má nyini deke n kaan n be sɔ, nzu ti ye dekem bo bu kaari n kεε miε am a? ²⁷ Am niε kabo wuram bo pum barasu barasu a. Bu yo má juma be, bu kaaki tu má gise. Ama, m suse am wɔ lεε, ka, haari Fεmε Solomon ni i neŋge n kεε bo i yo la i ni, wɔ la má sutura

bo i yo nyumi juuri nyini wura pum ni be. ²⁸ NzEn wuram bo bu wo bεε nyuma, na ahunma a ηύ ka ba kpiε bu na bu yara bu, ye NyεMε niε bu dika, nzu ti ye i níε má ambεε bo am tara wuram co n a? Ambεε, am la má yarada fieo. ²⁹ Nyini ti, saηga kεε, má am ma am sunsunni wo deke bo am dí, ni deke bo am nú su. Má am tana koko fieo. ³⁰ Dama durunya n nufom bo bu su má NyεMε ni, bεε sunsun sɔ ɔ saηga kεε. Am Si NyεMε si ka am koro nyini dekem ni. ³¹ Má am yo sɔ, ama, am kpini NyεMε fεMεya n busu ka, na i nyá ba fa nyini dekem n buka am su.”

³² Na Yesu akaaki ase ka, “Má am soro sεε, haari ni bo am ti ka nbɔεm bo bu sunnu má ni, dama am Si NyεMε ayi am ka am ni yiri sáηga di i fεMεya n a. ³³ Am tɔ am deke bo am la i, na am fa ηwaa n ma yaarifom. Am kpini ajεke seebiri bo i saaki má n busu. Am fa ajεke bo i kpiε má su n fa se NyεMε dika n nu, dɔ ye awiefɔ koro wura wɔ má i a, na watarawam gusu koro muka má i. ³⁴ Dama deke bo am ajεke wo ni, am ahorembaa kεε gusu wó dɔ ɔ.”

Kabo Yesu ηa i susufom ni kpa bu ηu ηminda i saηga kεε ni

³⁵ Na Yesu ase ka, “Am kpa am ηu wɔ, na am so am fitana suηminda. ³⁶ Am yo sɔ ɔ, ka minεm bo bu tana ηminda bu mibiε bo wɔ kɔ konyaya, na i bá n wɔ, na saηga bo i ba boboori anɔ n kpeηga ni, bu kába teke i wɔ na i wúra. ³⁷ Terefiε wo nyini akɔom n dɔ, nzEn bu mibiε n ba ηu ka bu toko tana ηminda i. Nahɔε ye m suse am n a, i má bεε tana a, na yiri ni i tii fá diire ba ma bu na bu di. ³⁸ NzEn haari i kpieeri i nyi ba juuri kɔηguε jinanjin, wara akɔnyuma bo saηga, na i ba ηu ka bu toko tana ηminda i, terefiε wo bu dɔ. ³⁹ Am si tenle ka nzEn má awurufɔbiε n si saηga bo awiefɔ ni bá i dika na i ba wɔ i, má i tana ηminda a, na awiefɔ n koro ba wura má. ⁴⁰ Ambεε gusu kpa am ηu saηga kεε, dama

mini Adamande Wa ni bá saŋga bo am sunsun má ka m bá n wɔ.”

⁴¹ I jɔjɔɔri sɔ n na Petoro abisa i ka, “Ya Mibiɛ, a bo ahin miɛɛnu n ni yɛɛ wɔ, nzɛn a ni sɔnɔ kɛɛ wɔ?”

⁴² Na Yesu abisa i ka, “Amusuisufɔ kpiɛn n bo i la dabuɔu na i kaaki la alecira n la ŋma a? Yiri la bo i mibiɛ n afa amusuisufɔ nyingam awura i saa nu ka i kpaaki diire nu ma bu, saŋga bo i ti ye ni ka i ma bu ni. ⁴³ Nzɛn i mibiɛ n ba ŋuuri ka i suyo juma n kabo i seeri i ka i yo i ni, terefiɛ wo nyini amusuisufɔ n dɔ. ⁴⁴ Nahɔɛ ye m suse am n a, nyini amusuisufɔ n mibiɛ ni fá i aja kɛɛ wura i saa nu wɔ, na i níɛ i dika. ⁴⁵ Ama, nzɛn i ti amusuisufɔ tiɛfɔ, i súnsun ka i mibiɛ ni kpíe má i nyi ba má nde. A ŋu ka i subo amusuisufɔ nyingam ni, bu nbiɛsɔm ni nbaram kɛɛ, na i sudi na i sunu nzan bo, ⁴⁶ dɔ na i mibiɛ n bá kpíe i nyi ba cɛɛn bo i sunsun má ka i bá, na i kaaki si má ba n saŋga ni. Nyini saŋga n na i mibiɛ n cín i sui agaya, na i fá i bo minɛm bo bu yo má i yarada n su.

⁴⁷ Na nzɛn amusuisufɔ n si deke bo i mibiɛ n koro ka i yo i, na wɔ yo má siriya na i yo deke bo i mibiɛ n koro ka i yo ni, i bó i wɔ nyunyumi. ⁴⁸ Ama, nzɛn amusuisufɔ bo i si má deke bo i mibiɛ n koro ka i yo i, na i yoori deke be bo i ti ye ni ka i cin i sui, i dɛɛ suicin n ti kaan sɔ ɔ. Sɔnɔ kɛɛ bo bu ce i aceeri beberebe, i ti ye ni ka i mi fa yo deke bo wɔ yo daka ka i yo i, na sɔnɔ kɛɛ bo Nyɛmɛ ce i aceeri beberebe agaya, i ti ye ni ka i mi su i kɔ tara sɔ.”

Kabo Yesu ŋa wɔ fa kpakpaakinu aba ni

⁴⁹ Na Yesu akaaki ase bu ka, “Ma fa Nyɛmɛ jɔɛ n aba ka i yara durunya n nufɔm ka sin dɛɛ su wɔ. Má nyini sin n jeeri kisa, má m koro. ⁵⁰ Ama, m la wahara be bo i ti ye ni ka m di i, má ka ma di i awie, m ahore dá má. ⁵¹ Am sunsun ka ma fa tanalaifiɛ aba durunya n nu a? Ai, m suse am wɔ lɛɛ, ka, ma fa má tanalaifiɛ baari a, ama,

ma fa kpakpaakinu aba a. ⁵² Fite kisa fa kɔ, awuru kun nufɔm minɛ nnu kpákpaaki nu. Minɛ nsan tí bu busu bu ngumi wɔ, na minɛ nnyɔ tí bu busu bu ngumi. ⁵³ Baa-biɛsɔ ni i si koro má bu beɲgu jɔɛ, na baabara ni i ni koro má bu beɲgu jɔɛ, na baa n ni, ni i wa yi koro má bu beɲgu jɔɛ.”

Kabo Yesu jarakiiri minɛm ka bu si má sam bo bu suyo n bu ni

⁵⁴ Na Yesu ase jama n ka, “Saɲga bo am ɲu ka nzue yinyingɲu atiɛn i nɔɔ wiɛ afiiri, a ti ka am ɲa, nzue bá nyuma, a ɲu ka i bá a gusu. ⁵⁵ Na saɲga bo am ɲu ka aɲuma sukpiɛ fite nyunu ndiɛma biɛ su, a ti ka am ɲa, nyuma wiɛ fite agaya, a ɲu ka i fite wɔ. ⁵⁶ Ambɛɛ burukɔɔnufɔm ni, nzu dɛɛ ti ye am koro niɛ aɲgoro ni asiɛɲgu na am si sam bo bu bá yo n a, ye am niɛ ye am koro si má sam bo bu suyo ahin saɲga n bu a?”

⁵⁷ Na Yesu akaaki ase bu ka, “Nzu ti ye ambɛɛ ni am tii sunsun má na am si sa bo i kɔ atin su a? ⁵⁸ Nzɛn u ni be la jɔɛ, na nzɛn i koro ka i fa u kɔ jɔɛdifo dɔ, jɔkɔti tara i mi n jaa, na má jɔɛ n ju jɔɛdifo n dɔ, má nyini, i mi ni cín u kɔ jɔɛdifo n dɔ, na yiri gusu fá u ma dansaraka niɛfɔ ni, na yiri gusu nyá nyi u. ⁵⁹ M suse am wɔ lɛɛ, ka, nzɛn a woori dɔ, na a tɔ má kaari n kɛɛ awie má, a nyá má atin fite má dansaraka n nu.”

13

Kabo i ti ye ni ka ya kaaki ya wo barasu ni

¹ Nyini saɲga n na minɛ nbem wo dɔ, na ba se Yesu kabo Galilifo nbem yo kɔɔri ka bu kɔ yo yoowa ma Nyɛmɛ, na bu wo yo su ni, na Gomina Pilato gusu ama minɛm aba akun bu. ² Na wɔ se bu ka, “Ye kabo bu kuunri nyini Galilifɔm ni, am sunsun ka nyini kere ka bu dɛɛ satiɛ yoowa tara Galilifɔm kɛɛ dɛɛ wɔ, nzɛn sɛ? ³ Ai, i ti má sɔ fieo.

M suse am wɔ lɛɛ, ka, nɛn am akaaki má am wo, ambɛɛ mmɔɔ bá ka ɲgbɛɛn sɔ ɔ lɛɛ. ⁴ Ye minɛ buru ni mɔcuɛm bo Silowam dɛɛ awɔɛ n nu kobe bambaka n tɔ ɔɔri bu ɲu n di? Am sunsun ka i kere ka bu dɛɛ satɛ yoowa tara Yerusalemfɔm kɛɛ dɛɛ wɔ, nɛn sɛ? ⁵ Ai, i ti má sɔ fieo. M suse am wɔ lɛɛ, ka, nɛn am akaaki má am wo, ambɛɛ mmɔɔ bá ka ɲgbɛɛn sɔ ɔ lɛɛ.”

Miɛɛnu fa kɔ damba baka n bo wɔ su má n su

⁶ Dɔ na Yesu abo bu ahin miɛɛnu ni, i ɲa, “Sɔnɔ be yo woori bɛɛ a, ye damba baka jina i baka suuwa barasu barasum fie nu. Na wɔ kɔ aniɛniɛ ka i niɛ, beni i ɲú suuwa su, ama, wɔ ɲu má puitiripui su. ⁷ Nyini ti, na wɔ kɔ ase fie n niɛfɔ n ka, ‘Niɛ, afɔ kun kun sɔ nsan lɛɛ, bo m ba niɛ ahin damba baka n su ka, beni m ɲú suuwa a, ama, m ɲu má pui su. Nyini ti, kpiɛ i ji. Nzu ti ye i jina bɛɛ susaaki asiɛn n a?’ ⁸ Ama, na fie n niɛfɔ n abɔ i nu ka, ‘M mibiɛ, yaki i bɛnɛ, na ya níɛ i kɔ ju afɔ kun bekun na ya niɛ. M fúndu kunma bara yɛ i bu wɔ, na m ɔ́ i nanyɛti. ⁹ Dɔ na nɛn baka n suuri suuwa, i ti kpa, nɛn wɔ su má, na a koro ma m kpiɛ i ji.’”

Kabo Yesu tuntuunri bara be ɲumiyi cɛɛn n ni

¹⁰ ɲumiyi cɛɛn n be sɔ ɔ, na Yesu wo minɛm kere su, tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔm kun nu. ¹¹ Bara be woori dɔ, ajini wo i ɲu, wɔ bu i wi, i afɔ buru ni mɔcuɛ lɛɛ, i koro yasu jina má. ¹² Saɲga bo Yesu ɲuuri i n na wɔ bo afere i, na wɔ se i ka, “Bara, a nya u tii afite u tukpaki n nu.” ¹³ Saɲga bo Yesu suse sɔ n na wɔ fa i saa anana i ɲu, kpeɲga na wɔ tenge i ɲu ajina, na wɔ kansɛ Nyɛmɛ.

¹⁴ Ama, na yaa ati tiɛntiɛnbunɔɔ sɔɔ n kpiɛn ni, ka Yesu atuntun sɔnɔ ɲumiyi cɛɛn ni. Na wɔ sɛ minɛm ni ka, “Ya la lesɛn bo wɔ yo daka ka ya fa yo juma, nyini ti, am bra nyini cɛɛnm ni, na bu bá tuntun am, ama, má ɲumiyi cɛɛn n yiri.” ¹⁵ Na Yesu ase i ka, “Ambɛɛ burukɔɔnufɔm

ni. Ɔumiyi cɛɛn ni, am Ɔma nu ye i nyanɔi má i naani, wara i kaako, na i kɔ ma i nzue a? ¹⁶ Ye ahin bara ni mmɔɔ ti Abraham busu nufɔɔ, ye Sitana afa i ayo i dɛɛ, afɔ buru ni mɔcuɛ lɛɛ, wɔ yo má daka ka m tuntun i Ɔumiyi cɛɛn n na i nya laifiɛ, nzen sɛ?” ¹⁷ I seeri sɔ n na wɔ wura i kpɔfɔm ni nyinsɛ, ama, na minɛm n bɛɛɛ ahore ajo fa kɔ alekutura sam bo wɔ yo bu n su.

Miɛɛnu fa kɔ alɛmbaa kaan be jɔrɛ su

¹⁸ Na Yesu akaaki ase bu ka, “Nyɛmɛ fɛmɛya n ti ka nzu wɔ? Ye m fá nzu deke fa sunsun kabo i ti a? ¹⁹ I ti ka alɛmbaa kaan kabo nyɛm mbaa ti n wɔ, bo sɔnɔ be dɔɔri i fiesu ni, na wɔ fi, na wɔ nyi atɛtɛrɛki asambaa asambaa, na anumam akoro ayo bu tiɛɛrim su.”

Miɛɛnu fa kɔ kpɔnɔ ayiri n su

²⁰ Na Yesu akaaki ase bu bekun ka, “Ye m fá nzu deke fa sunsun kabo Nyɛmɛ fɛmɛya n ti a? ²¹ I ti ka ayiri bo bu fa gɔ kpɔnɔ samɛnɛ nu na i yasu ni, na bara be fa gɔɔri samɛnɛ beberebe nu, na i kɛɛɛ yasuuri n wɔ.”

Kabo Yesu jɔjɔ fa kɔɔri anɔ n bo i ti fii n su ni

²² Yesu sukɔ Yɛrusalem miɛ kpiri n su ni, na wɔ nati asin miɛ ƆgbiƆbirim ni kan kanm su, sukere minɛm. ²³ Na sɔnɔ be abisa i ka, “Ya Mibiɛ, minɛm bo Nyɛmɛ dé bu tii ji ni, bu sunnu, nzen bu sunnu má?” Na Yesu ase bu ka, ²⁴ “Am boro am nyi na am fa anɔ n bo i ti fii n na am wura, dama m suse am wɔ lɛɛ, ka, minɛ beberebe bá koro ka bu wura, ama, bu bá koro wura má. ²⁵ Sanga n ba juuri, awurufɔbiɛ ni yásu nyi anɔ n wɔ, nyini sanga n na am jína anɔ n su, subobo, na am sére i jande ka, ‘Ya Mibiɛ, teke anɔ n ma ya.’ Na i gusu nyá se am ka, ‘Ai, m si má am sa.’ ²⁶ Dɔ na am sé i ka, ‘Ya ni wɔrɔ yo diiri a, na ya nu, na a kere minɛm ni yɛɛ kɛɛɛ, ya bɔsu dɔ.’ ²⁷ Ama, na i káaki se am bekun ka, ‘Ambɛɛ satiɛyofɔm ni, m si má

am sa fieo, am cinsi m bi bεrε.’ ²⁸ Na am ηύ ka Abraham, ni Izaki, ni Jakōbu, ni NyεMε nōaniε kanfōm ni, ka bu wo NyεMε fεMεya n nu, na kabo ba fa ambεrε atu dasin ni, dō na am sún, na am kán am saa. ²⁹ Na minεM fíte durunya n awōrε nna n kεrε nu, na bu bá tana NyεMε fεMεya n nu, na bu dí na bu nú. ³⁰ Am ti fεn. MinεM bo bu wo mō kisa ni, bá ka sin, na bo bu ka sin kisa n bá du mō.”

Kabo Yesu ahore saaki maari Yεrusalemfōm barasu ni

³¹ Nyini san̄ga n na Farasifō nbem aba Yesu dō aba ase i ka, “I ti ye ni ka a ηmati fite fεn, na a kō deke be, dama FεMε Herode koro ka i kun u wō.” ³² Na Yesu ase bu ka, “Am kō na am kō se nyini ηaku sōnōmbiri ka o, ‘Ti fεn. M sufōn ajinim fite minεM ηu wō, na m ma tukpakifōm nya lafiε, nyuma ni ahunma ηgumi wō, na ahiεni na m wíe m juma.’ ³³ Haari ni nyini mmōō, wō yo daka ka m sukō o, nyuma, ni ahunma, ni ahiεni, dama NyεMε nōaniε kanfō kεrε ti ye ni ka bu kun i Yεrusalem miε kpiri n nu wō.”

³⁴ Na Yesu abo awie ase ka, “Oi, ambεrε Yεrusalemfōm. Ambεrε kuunri NyεMε nōaniε kanfōm n a, na minεM bo NyεMε sunmaari bu am dō ni, am atu bu yabuε. San̄ga kεrε m koro ka m tiεn am nōō, na m fa m saa bara ye am, kabo akō tiεn i nbaam nōō, i laηkpεtε nu ni, ama, am soro má m su. ³⁵ Am niε fεn, NyεMε yáki am nu ji. M suse am wō lεε, ka, fite kisa fa kō, am ηύ má m kun, má ka san̄ga bo am bá se ka, ‘Terefiε wo yiri n bo i suba Micεra n dεε duma n nu n dō.’”

14

Kabo Yesu tuntuunri sōnō be ηumiyi cεεn ni

¹ ηumiyi cεεn n be sō o, na Farasifōm kpιεn be afere Yesu ka i bra i dika na bu di diire, na Yesu akō. San̄ga

bo i wo diire n di su ni, na minε aba atana suyi i kɔresi. ² Kpenḡa na sɔnɔ be ayasu ajina Yesu nyunu, i saam ni i jaam kεre awura, ³ Yesu ḡuuri sɔnɔ n sɔ ni, na wɔ bisa Nyεmε nɔaniε kerefɔm ni, ni Farasifɔm n ka, “Ya dεε atin n su, atin wo nu ka ya tuntun tukpakifɔ ḡumiyi cεen ni, nzεn atin wo má nu?” ⁴ Ama, ba bɔ má i nu, na Yesu ama sɔnɔ n anya laifiε, na wɔ ma i atin na wɔ kɔ. ⁵ Dɔ na wɔ nya abisa bu ka, “Am nu ḡma ye nzεn i wa baabiεsɔ, wara i naani, toori bura nu, ḡumiyi cεen ni, ye i mi kába yi má i fite má?” ⁶ Ama, ba koro abɔ má i ahin bisaawa n nu.

Kabo Yesu tuuri bu fɔ fa kɔ kpirikoro sam su ni

⁷ Na Yesu aḡu kabo wɔfɔm nbem suniεniε kpirikoro tanaabiri na bu tana ni, dɔ na wɔ bo ahin miεenu ni, akere bu kεre. ⁸ I ḡa, “Sanḡa kεre bo sɔnɔ be ba fere u ka a bra ba di konyaya diire i dika, a kɔ, má a tana jirima tanaabiri ni, a yoori sɔ, a kɔ ḡu ka wɔ fere sɔnɔ be bo i tara u, ⁹ nyini sanḡa n na sɔnɔ n bo wɔ fere am kεre ni, yiri nyá ba u dɔ na i bá se u ka, ‘M dɔn, yasu ma ahin sɔnɔ n tanaabiri.’ Nyini sanḡa, a ḡu ka wɔ wura u nyinsε lεε, na a kó kaan kɔɔbiri. ¹⁰ Ama, sɔnɔ fereeri u ka a bra i dika ba di diire, a kɔ juuri, du mɔ kɔ tana kaan tanaabiri ka. Dɔ na sɔnɔ n bo wɔ fere u ni, yiri nyá ba u dɔ na i bá se u ka, ‘M dɔn, yasu bra na a ba tana ahin tanaabiri nyunyumi ni.’ Nyini n sɔ koro wura u kpiri, u beḡgu wɔfɔm kεre n nyunu a. ¹¹ Dama sɔnɔ kεre bo i wura i ḡu kpiri, Nyεmε yó i mi kaan wɔ, na sɔnɔ bo i yo i ḡu kaan, Nyεmε wúra i mi kpiri.”

¹² Dɔ na Yesu anya ase sɔnɔ n bo i baandiiri i n ka, “Sanḡa bo a ḡa a fere minεm na bu ba di diire u dika, má a fere u danfom, wara u ninbaam, wara u lamɔyam, wara u beḡgum bo bu la ajεkε, nzεn a yoori sɔ, bεre gusu bá fere u cεen n be sɔ ɔ, nyini sanḡa ni, ba tɔ u kaari awie

lɛɛ. ¹³ Ama, saɲga kɛɛ bo a ŋa a baandi minɛ na bu ba di diire u dika, baandi yaarifɔm, ni wɔbukam, ni bo bu saam ni bu jaam awu ni, ni anyinsinm. ¹⁴ A nya yoori sɔ, terefiɛ wo u dɔ. Bɛɛ koro tɔ má u kaari, ama, Nyɛmɛ bá tɔ u kaari a, cɛɛn bo minɛm bo bu yo sa bo i kɔ atin su Nyɛmɛ dɔ n bá teɲge bu yiwee n nu ni.”

Miɛɛnu fa kɔ di ni nu bambaka n su

¹⁵ Yesu seeri sɔ n na wɔfɔm nu kun ase i ka, “ŋka terefiɛ wo minɛm bo bu bá tana Nyɛmɛ fɛmɛya n nu di diire n dɔ.” ¹⁶ Na Yesu ase i ka, “Sɔnɔ be yo woori bɛɛ a, na wɔ yo diire beberebe, na wɔ baandi jama beberebe ka bu ba di diire ni. ¹⁷ Na saɲga n bo diire n ba yoori siriya ni, na wɔ sunma i akɔɔ ka i kɔ se minɛm n bo wɔ du mɔ abaandi bu n ka, ‘Am bra, deke kɛɛ ayo siriya.’ ¹⁸ Na bu kun kun kɛɛ asere atin ka bu koro ba má diire n di. Na ciciri su dɛɛ sɔnɔ n ase akɔɔ n ka, ‘Jande, m sere u wɔ, ma to asiɛn, i ti ye ni ka m kɔ niɛ kabo i ti wɔ, m koro ba má.’ ¹⁹ Na nyinga n ase ka, ‘Ma to m tooram asɛɛ busu nnu, m koro ka m kɔ fa bu yo juma kisa kisa na m niɛ, m sere u wɔ jande, m koro ba má.’ ²⁰ Na nyinga n gusu ase ka, ‘Ma ja bara kisa lɛɛ, nyini dɛɛ ti, m koro ba má.’ ²¹ Na akɔɔ n akpie i nyi akɔ ase i mibiɛ n kabo minɛm kɛɛ ase i ni. Dɔ na yaa ati awurufɔbiɛ n agaya, na wɔ se yiri akɔɔ n ka, ‘Yo ndende na a kɔ miɛ kunnu atingberem kɛɛ su, na a kɔ fere yaarifɔm, ni wɔbukam, ni anyinsinm, ni minɛm bo bu saam ni bu jaam awu ni, na a fa bu bra.’ ²² Wɔ cɛ má na akɔɔ n akɔ aba, na wɔ se ka, ‘M mibiɛ, ma yo kabo a seeri ka m yo ni, ama, fofoe toko ka.’ ²³ Na awurufɔbiɛ n ase i ka, ‘Fite kɔ miɛ n ahɛmɛ ahɛmɛ, ni i kɔɔkam kɛɛ nu, na a kɔ fere minɛm ka bu bra, adena m awuru n yi ni jama. ²⁴ M suse am wɔ lɛɛ, ka, nyini minɛm kɛɛ bo m baandiiri bu na ba ba má ni, bɛɛ kun n kpein mmɔɔ nɔɔ kán má m diire n kun.’ ”

Kabo ya yaki deke kERE na ya su Yesu su ni

²⁵ Saŋga bo Yesu wo kƆ su ni, na jama beberebe asu i su, na wƆ cE aniE bu, na wƆ se bu ka, ²⁶ “SƆNƆ kERE bo i koro ka i ba m dƆ, i koro yo má m susufƆ, má ka i mi akoro m atara i si, ni i ni, ni i yi, ni i nbaam, ni i ninbaam, ni i sinbaam, ni haari yiri mmƆƆ ni i tii. ²⁷ SƆNƆ kERE bo i koro sƆ má i yiwee baka jaanu n na i su m su, i mi koro yo má m susufƆ. ²⁸ Ma m fa i ka sƆNƆ ŋa i ta awuru, i du mƆ tana wƆ, na i bu akunta ka, na i niE ka i la ŋwaa bo i koro ju awuru n ta. ²⁹ NZEN i ŋwaa ju má bo i ta awuru n wie, na i boori i bu na wƆ wie má i, sƆNƆ kERE bo i sin ŋuuri sa n bo wƆ yo i ni, i mi síri wƆ, ³⁰ na bu sé ka, ‘Ahin sƆNƆ n boori i awuru n bu wƆ, ama, wƆ koro awie má i.’ ³¹ Ma m kaaki fa i ka nZEN fEME bo i la i sojam akpii buru ye i koro ka i kƆ lUE ni i beŋgu fEME be bo yiri la sojam akpii aburanyƆ, i tána sunsun wƆ ka, na i niE ka i koro kun lUE ni i beŋgu ni. ³² NZEN i ŋuuri ka i koro kƆƆ má nu, i dú mƆ sunma sƆNƆ Ɔ, na i kpá i beŋgu fEME n atin na i kó sere i ka, i má bu yo jƆRE n dƆŋgu.” ³³ Na Yesu ase ka, “I ti sƆ Ɔ lEE, ni ambERE gusu dƆ, sƆNƆ kERE bo i wara afi má i tiŋgu deke, i mi koro yo má m susufƆ.”

Njin bo i la má kPERE n dEE jƆRE

³⁴ Na Yesu akaaki ase ka, “Njin yo fiE, ama, nZEN i fiEfiE nya ba saari wieeri, i koro yo má fiEfiE kun. ³⁵ I koro buka má asiEN ni mmƆƆ na i kaaki koro buka má nanyETi na i yo diire, ŋka bu fa butu wƆ. Bo i koro ka i ti ahin jƆRE n bu, i ti ye ni ka i mi so i sui na i ti.”

15

MiEENU fa kƆ bƆE n bo i miniiri n jƆRE

¹ CƆEN n be sƆ Ɔ, na lampodefom ni satieyofom beberebe aba Yesu dƆ na bu ba ti i kereewam ni. ² Na Farasifom ni Yudafom NyEME nƆaniE kerefom n aŋuŋuti,

bu ɲa, “Ahin sɔnɔ n de satieyofɔm wɔ, haari na i ni bɛrɛ sanɟa di diire wɔ mmɔɔ.” ³ Dɔ na wɔ bo bu ahin miɛɛnu ni, i ɲa, ⁴ “Nzɛn ambɛrɛ be nu la i nbɔɛm yaa, na kun miniiri, i mi yó sɛ wɔ? I yáki nbɔɛ aburaɲɟɔna ni ɲɔnɔm ni boro n nu wɔ, na i kó niɛniɛ kun n bo wɔ mini ni haari i bá ɲu i. ⁵ Sanɟa bo i ba ɲuuri wieeri ni, na i ahore jó na i fá i fa bo i bɛtɛ, ⁶ na i fá i fa ba awuru. Dɔ na i fére i danfom ni i tanafɔm kɛrɛ na bu tiɛn bu nɔɔ, na i sé bu ka, ‘M ahore ajɔ ka ma ɲu m bɔɛ n bo i miniiri ni. Nyini ti, am ma m ni ambɛrɛ kɛrɛ kunnu jɔ.’ ⁷ M suse am wɔ lɛɛ, ka, i tí sɔ ɔ lɛɛ, nzɛn sɔnɔ kun kaakiiri i wo, ahorejɔ wó Nyɛmɛ dika n nu tara minɛ aburaɲɟɔna ni ɲɔnɔ bo bu ɲa bu yo sa bo i kɔ atin su Nyɛmɛ dɔ na wɔ yo má daka ka bu kaaki bu wo ni.”

Miɛɛnu fa kɔ ɲwaa n bo i miniiri n jɔrɛ

⁸ Na Yesu abo bu miɛɛnu bekun, i ɲa, “Nzɛn bara be la i jɛtɛ ɲwaa buru, na kun miniiri, i mi yó sɛ? I só sin su wɔ, na i kpára bara yɛ awuru n nu, na i níniɛ deke n kɛrɛ, haari i bá ɲu i. ⁹ Na sanɟa bo i ba ɲuuri ni, i fére i danfom ni i tanafɔm kɛrɛ, na bu tiɛn bu nɔɔ, na i sé bu ka, ‘M ahore ajɔ ka ma ɲu m ɲwaa n bo i miniiri ni. Nyini ti, am ma m ni ambɛrɛ kɛrɛ kunnu jɔ.’ ¹⁰ M suse am wɔ lɛɛ, ka, i ti sɔ ɔ lɛɛ, nzɛn satieyofɔ kun kaakiiri i wo, ahorejɔ wó Nyɛmɛ mɛrɛkɛm n dɔ.”

Miɛɛnu fa kɔ biɛ be bo i wa miniiri n jɔrɛ

¹¹ Na Yesu akaaki abo bu miɛɛnu be bekun, i ɲa, “Sɔnɔ be yo woori bɛrɛ a, i la nbaabiɛsɔm nnyɔ. ¹² Cɛɛn n be sɔ ɔ, na kaan n ase i si n ka, ‘M si, kpaaki u aja kɛrɛ nu na a fa m dɛɛ ma m kisa.’ Na i si n akpaaki aja n nu, na wɔ fa bu nnyɔ n kɛrɛ dɛɛ ama bu. ¹³ Wɔ cɛ má, na kaan n atɔ i dɛɛ nɛɲɛ n kɛrɛ bo i si n fa maari i ni. I nyaari ɲwaa n wieeri sɔ ni, na wɔ yasu akɔ asiɛn dede be su. Dɔ

na wɔ kɔ adi ŋwaa ni ŋgbɛɛnŋgbɛɛn haari na i kɛɛ aba awie. ¹⁴ Saŋga bo i ba diiri ŋwaa n kɛɛ wieeri n na ahɔɛ bambaka be atɔ nyini asiɛn n su. Dɔ, wɔ la má pui bo i di kun. ¹⁵ Nyini ti, na wɔ fa i ŋu akɔ awura nyini asiɛn n su miɛbaa be saa nu, ka i yo juma ma i mi ni, adena i nya diire di. Dɔ na miɛbaa n afa i akɔ i fiesu ka i kɔ suniɛ i afam dika. ¹⁶ Na ahɔɛ aba ati i agaya, haari i ba koro ka i di afam dɛɛ diire n be mmɔɔ ɔ, ama, be ama má i deke be na i di. ¹⁷ Kasin, na wɔ ba aŋu i ŋu ŋgbɛɛn fa kɔ sa n bo wɔ yo i n su, na wɔ bu i tii nu, na wɔ se i ŋu ka, ‘M si npadifɔm kɛɛ di diire wɔ na i ka, ama, mini ba wo fɛn suwu ni ahɔɛ n a. ¹⁸ M kpíe m nyi kɔ m si dɔ ɔ, na m kó se i ka, “M si, ma do Nyɛmɛ ni wɔɔ kɛɛ ŋgasi. ¹⁹ I ti má ye ni ka a fere m ka u wa kun, fa m yo u npadifɔm ni kun.”’ ²⁰ Dɔ na wɔ yasu na i kpiɛ i nyi kɔ i si dɔ.

Saŋga bo i toko wo dede suba ni, na i si n aŋu i, na wɔ si i aŋunfɔ agaya. Na wɔ ŋmati akpa i atin, na wɔ fa i saa abara ayɛ i, na wɔ biti i. ²¹ Na baa n ase i si n ka, ‘M si, ma do Nyɛmɛ ni wɔɔ kɛɛ ŋgasi. I ti má ye ni ka a fere m ka u wa kun.’ ²² Ama, na i si n afere i akɔɔm, na wɔ se bu ka, ‘Am kɔ ndende na am kɔ niɛ suturam kɛɛ nu bo i ti kpa, na am fa ba wura i, na am fa ŋгаа ba wura i saa maraka, na am fa gbagbaa ba wura i jaa. ²³ Na am nya kɔ niɛ naanim n nu, na am tara bo i la anyunuyi bra, na am ba kpiɛ i kɔm yo i dɔŋgu, na am ma ya di na ya nu. ²⁴ Dama m ahin wa ni, i wuuri wɔ, ye wɔ tenje a, i miniiri wɔ, ye ma ŋu i a.’ Dɔ na ba bo i bu ni di ni nu.

²⁵ Nyini saŋga n kɛɛ baakpiɛn n toko wo fiesu. I ba suba awuru, na saŋga bo i ba dodoori awuru n na wɔ ti ka bu wo agɔɔɛ gɔ su ni jue. ²⁶ Dɔ na wɔ fere i si akɔɔm kun, na wɔ bisa i ka, ‘Nzu sa yoori awuru a?’ ²⁷ Na akɔɔ n abɔ i nu ka, ‘U niɛma ye wɔ ba awuru a, ye u si ama nɔɔ ye ya kpiɛ naani bo i la anyunuyi n kɔm, dama u niɛma n

aba awuru ni laifiε n ti.’²⁸ Na yaa ati baakpiεn ni agaya, haari na wɔ kete ka i wura má awuru n nu. Nyini ti, na i si n afite aba asere i jande ka i wura.²⁹ Ama, na wɔ se i si n ka, ‘Ti fεn, afɔ nyε nyε lεε bo m wo u dɔ yo juma ma u, ka m ti akɔɔ ɔ, ma kete má u nɔaniε be. A koro ama má m puitiripui, haari sirimbaa mmɔɔ ka m gusu fa na m ni m danfom fa di na ya nu.’³⁰ Ama, u ahin wa n yiri, wɔ fa u aja bo a fa ama i n akɔ boro, na wɔ kɔ ayo i koroowa ni nbarasakaram. Haari ni nyini n kεε ni, i kpieeri i nyi ba juuri awuru ni, a ma nɔɔ ka bu kpiε naani bo i la anyunuyi n kɔm ma i.’³¹ Na i si n ase i ka, ‘M wa, sangga kεε mini ni wɔɔ wo bεε a, deke kεε bo i ti m dεε ti u dεε wɔ.’³² Ama, wɔ yo daka ka ya di na ya nu na ya gɔ agɔε, dama u niεma ni, i wuuri wɔ, ye wɔ tenge a, i miniiri wɔ, ye ma ηu i a.’ ”

16

Miεenu fa kɔ amusuisufɔ kpiεn n bo wɔ la má dabuηu ni

¹ Na Yesu ase i susufɔm n ka, “Biε nengefɔ be woori bεε a, i la i amusuisufɔ kpiεn bo yiri niε i nenge n kεε su a. Na minεm aba nengefɔ n dɔ aba se i ka i amusuisufɔ kpiεn ni susaaki i nen gem ni.”² Nyini ti, na wɔ fere i, na wɔ se i ka, ‘M suti jɔε nbem fa kɔ u dɔ. Nyini ti, ba bu akunta kere m na m si kabo a bita m nen gem barasu, dama a koro niε má bu dika kun.’³ Na amusuisufɔ kpiεn n ase i tii nu ka, ‘Ye kisa na m mibiε ni sufɔn m fite m juma n nu ni, m yó sε wɔ? M la má fan ga bo m koro dɔ, m gusu nyunu asin ni bo m nati susere.’⁴ Eεnhεεn, kisa m si kabo m yo, na haari nzεn m ba fuunri m juma ni, m fún má m danfom bo m kɔ wo bu dɔ.’⁵ Nyini ti, na wɔ fere minεm kεε bo bu bita i mibiε n kaari n kun kun. Na wɔ bisa ciciri su dεε sɔnɔ n ka, ‘A bita m mibiε n kaari nyε wɔ?’⁶ Na wɔ bɔ i nu ka, ‘M bita i ηguin nzue sɔ gan ga yaa kun wɔ.’

Na amusuisufɔ kpiɛn n ase i ka, ‘De u kaari kadasi ni, na a tana, na a kɛɛ ka a bita ganɔa aburunu wɔ.’⁷ Na wɔ nya abisa nyinga gusu ka, ‘Ye wɔrɔ di, a bita kaari nyɛ wɔ?’ Na wɔ bɔ i nu ka, ‘M bita i aɛmbaa pirim bɔtɔ yaa kun wɔ.’ Na amusuisufɔ kpiɛn n ase i gusu ka, ‘De u kaari kadasi na a kɛɛ ka a bita pirim bɔtɔ aburamɔcuɛ wɔ.’⁸ I mibiɛ ŋuuri sɔ ni, na wɔ kansi i fa kɔ nyini ŋɔnlɛ bo i la i n su, haari ni bo i la má dabuɔ ni. Kabo i ti lɛɛ, durunya n nufɔm la ŋɔnlɛ fa kɔ durunya n nu dɛɛ sayoowam n su tara minɛm bo Nyɛmɛ ma bu wo wein n nu ni.”

⁹ Na Yesu ase bu bekun ka, “M suse am wɔ lɛɛ, ka, am fa durunya n nu dɛɛ fin ajɛkɛ bo am la i n fa tara danfoya, adena ajɛkɛ n ba ŋmati yakiiri am, na minɛm bá de am wura woobiri kpa bo i la má awieeri n nu.

¹⁰ Sɔnɔ kɛɛ bo minɛm koro daafi i ŋu ka i bita deke kaan ni nahɔɛ atin, yiri ye bu koro daafi i ŋu ka i bita deke bambaka mmɔɔ ni nahɔɛ atin a. Ama, sɔnɔ kɛɛ bo bu koro daafi má i ŋu ka i bita deke kaan ni nahɔɛ atin, bu koro daafi má i mi ŋu ka i bita deke bambaka mmɔɔ.

¹¹ Tɔ, nzen ambɛɛ la má dabuɔ bo am koro bita durunya n nu dɛɛ fin ajɛkɛm ni nahɔɛ atin, ŋma fá Nyɛmɛ dɛɛ ajɛkɛm wura am saa nu? ¹² Na nzen am la má dabuɔ bo am koro bita be dɛɛ ajɛkɛm ni nahɔɛ atin, ŋma fá deke bo i bá yo am tiɛɔgu dɛɛ ma am a?

¹³ Sɔnɔ kun koro sanɔa su má mibiɛm nnyɔ. Nzen i ŋa i yó sɔ, i kpó kun n wɔ, na i kóro nyinga ni, wara, i bóro i nyi su kun wɔ, na i bú nyinga ni ŋgbɛɛn. Am koro sanɔa su má Nyɛmɛ ni ajɛkɛ.”

Kabo Yesu tuuri Farasifɔm fɔ barasu ni

¹⁴ Sanɔa bo Farasifɔm n tiiri ahin n kɛɛ n sɔ ni, na ba siri i, dama bu ti ŋwaa korofɔm wɔ. ¹⁵ Na Yesu ase bu ka, “Ambɛɛ ŋa am ti minɛm bo bu yo sa bo i kɔ atin su Nyɛmɛ dɔ na minɛm ŋu am n a, ama, Nyɛmɛ yiri si am

ahore su kERE. Dama deke bo adamande sunsun ka i n̄usu nya má ni, nyini ye NyEME kpO i a.

¹⁶ NyEME JORE Kadasi n bo Moyisi ni NyEME n̄onaniE kanfOm kEREERI i n wo bERE ka, ye Yohane nya baari a, nyini n sin, na ba kan labari kpa n akere minEM fa kO NyEME fEMEya n su, na s̄onO kERE suboro i nyi ka i kpini atin na i wura nu. ¹⁷ I ti má kekereke na āngoro ni asiĒngu kERE bá mini, ama, NyEME dEE n̄onaniE kpamaawa n kampiti sO mmOƆ ká má ngbEEn.

¹⁸ S̄onO kERE bo i faari i yi jiiri na i jaari bara fOƆRE, i mi n asaaki ajaa ciire lEE. Na s̄onO kERE bo i jaari bara bo wo fite i hun ajaa bu, i mi n asaaki ajaa ciire lEE.”

MiEEnu fa kO nen̄gefO be ni Lazarosi JORE

¹⁹ Na Yesu ase bu ka, “Nen̄gefO be yo woori bERE a, san̄ga kERE san̄ga, i wura sutura kpa kpa bo i la gO O, na i sudi i koroowa cEEn n kERE cEEn. ²⁰ Na yaarifO be gusu wo bERE, bu fere i ka Lazarosi, kambue abara ayE i deke kERE. Na bu sufa i ba tana nen̄gefO n anO nu, ²¹ adena nen̄gefO n ba sudi diire, na nZEEn be tOƆ asiĒngu, na i gusu fa di. Haari na caam ba sutafi i kambue n nu. ²² Na s̄onO yaarifO n aba awu, na NyEME mEREkEM aba afa i akO āngoro Abraham bi. Na nen̄gefO n gusu aba awu na ba se i, ²³ na yiri akO YiweefOm Woobiri. I wo wahara di su dO sO ni, na wo yE i tii su ānu Abraham dede dO, Lazarosi wo i bi. ²⁴ DO na wo bo afere Abraham ase i ka, ‘Ya si Abraham, si m ānunfO. Na a sunma Lazarosi na i fa i saa maraka dO nzue nu na i fa ba dO m taferema, dama m wo wahara bambaka nu wo, sin nu fEn.’

²⁵ Ama, na Abraham ase i ka, ‘Ten̄ge su ka san̄ga bo a la ngOƆ wo durunya n nu ni, a yoori u koroowa a, na Lazarosi yiri adi durunya n nu wahara n kERE. Ama, kisa yiri wo fiE di su, ye wOƆ wo wahara di su n a. ²⁶ Bekun, kunma ngon̄go wo u ni yERE afiEn, bo be koro fite má fEn na i

kɔ u bi. Be gusu koro fite má u bi dɔ na i ba ya dɔ fɛn.’
²⁷ Na neɲgefɔ n ase ka, ‘Ya si Abraham, m sere u wɔ, ka a sunma Lazarosi na i kɔ m si awuru n nu, ²⁸ m ninbaam nnu wo dɔ, na i kɔ bɔbɔ bu ka bu si bu ɲu sa na má bu bá wo ahin wahara bambaka woobiri n bo m wo ni.’
²⁹ Na Abraham ase i ka, ‘Nyɛmɛ Jɔrɛ Kadasi n bo Moyisi ni Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm kɛrɛ maari bu ni, i wo bu dɔ. Wɔ yo daka ka bu so bu sui na bu ti i bu, na bu si bu ɲu sa.’
³⁰ Na neɲgefɔ n ase i ka, ‘Ya si Abraham, bu dé má i. Ama, nzɛn sɔnɔ fiteeri minɛm bo ba wu n dɔ kɔɔri bu dɔ, bu káaki bu wo.’
³¹ Ama, na Abraham ase i ka, ‘Nzɛn ba so má bu sui na bu ti Nyɛmɛ Jɔrɛ Kadasi n bo Moyisi ni Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm kɛrɛ maari bu ni, haari nzɛn sɔnɔ tengeeri i yiwee n nu mmɔɔ baari, bu dé má i.’”

17

Kabo Yesu kereeri minɛm fa kɔ nyɛmɛsu barasu ni

¹ Na Yesu ase i susufɔm n ka, “Sam nbem bo bu yo na bu fa minɛ wura satiɛ nu ni, nyini sam ni bá yo sanɔga kɛrɛ, ama, anyumbo wo sɔnɔ kɛrɛ bo i ma nyini sam yoori n dɔ. ² Nzɛn má bu faari ɲgani san yabuɛ ciciiri i mi kɔm na bu fa i kɔ tuuri tieku nu mmɔɔ, má i ti ye tara bo i mi ma ahin yaradayɔfɔm n be wura satiɛ nu.

³ Nyini ti, am si am ɲu sa. Nzɛn wɔrɔ kɛrɛ bo u niwa yoori u satiɛ be, jaraki i, na nzɛn i kaakiiri i wo, na a fa i satiɛ n ce i. ⁴ Nzɛn i yoori u satiɛ kɔ jinaari haari kpe nso mmɔɔ wiɛ kun nu, na i baari u dɔ ba seeri u ka, ‘Ma yo u satiɛ,’ fa i satiɛ n ce i.”

⁵ Na Yesu jaramasam n ase i ka, “Buka ya na ya yarada yo biiwa.” ⁶ Na Mibiɛ n ase bu ka, “Nzɛn má am la yarada bo i kɔ ju kabo nyɛm mbaa ti ni mmɔɔ, má am koro se ahin koto baka n ka, ‘Kpekiti ni u bunlui n kɛrɛ na a kɔ jina tieku n nu,’ má i de am nɔaniɛ n wɔ.

⁷ Ma m fa i ka, am nu, nzen be la akoo na i wo fiesu wara i sasa nbodem wo, na i ba baari awuru, am nu nma ye i kaba se akoo n ka, 'Ba tana na a di diire' a? ⁸ Am be se ma i so da. Ama, kabo a se i n la ka, 'Yo m diire siriya, na a jina nminda na m di na m nu ka, na a nya ko yo u dee di.' ⁹ Nzen u akoo n deeru u ndaniE na i yoori juma bo a se i ka i yo i ni, a se ma i ka, 'M da u asi.' ¹⁰ I ti so o lee, amberE gusu do, sanja bo am ayo juma n kerE bo am mibiE n ase ka am yo i ni, am se ka, 'Yere ti akoom wo, ya ti ma ye ni ka bu kansi ya, dama ya juma lee, ye ya yo i n a.' "

Kabo Yesu tuntunri kokofa buru nbem na bu nyaari laifiE ni

¹¹ Sanja bo Yesu suko Yerusalem miE kpiri n nu ni, na wo sin Samariya ni Galili aworem n afiEn. ¹² I ko na i wura miE kaan be nu, na i ni kokofa buru nbem aye. Na ba jina dede ¹³ atiEn kpa ka, "Ya Mofa Yesu, si ya anjnf." ¹⁴ I nuuri bu so n na wo se bu ka, "Am ko na am ko fa am nu kere Nyeme sayoowa donguyofom ni, na bu fiiti am na bu niE." Na ba de atin suko, bu wo ko su n na bu kerE anu ka ba nya laifiE. ¹⁵ Do na bu nu kun nuuri ka wo nya laifiE so ni, na wo kpie i nyi aba Yesu do sutiEn kpa sukansi Nyeme. ¹⁶ Na wo ba akutu haari Yesu jaa bu asiEngu, na wo da i asi. Nyini sono n ti Samariyaf o. ¹⁷ Do na Yesu abisa ka, "Ma minE buru nyaari laifiE a, ye ngona nyngam n wo ni? ¹⁸ Nzu ti ye ahin sono n bo i ti ma Yudaf ni ngumi aba ka i ba da Nyeme asi a?" ¹⁹ Do na wo se sono n ka, "Yarada n bo a yo m ni, yiri ma a nya laifiE a. Yasu na a ko awuru."

Kabo Nyeme Feme ba niE i minEm su barasu ni

²⁰ Na Farasifo nbem abisa Yesu ka, "Ye sanja bono ye Nyeme Feme ba niE i minEm su a?" Na wo bo bu nu ka, "Sa be wo ma bere bo i koro kere am sanja bo Nyeme Feme ba niE i minEm su. ²¹ Be se ma ka, 'Am niE, yiri yaa

fɛn,' wara, 'Yiri lɛɛ dɔ.' Dama m se am nahɔrɛ wɔ lɛɛ ka, Nyɛmɛ wo am nu fɛn jina n nu, suniɛ i minɛm su."

²² Na wɔ se i susufɔm ni ka, "Sanɔa suba bo am bá koro ka am ŋu mini Adamande Wa n ba sanɔa ni, haari cɛɛn kun mmɔɔ, ama, am ŋú má i. ²³ Nbem bá ba na bu sé am ka, 'Am niɛ, yiri lɛɛ dɔ,' wara, 'Yiri yaa fɛn.' Ama, má am fite kɔ su bu su. ²⁴ Dama mini Adamande Wa n ba cɛɛn ni, i tí kabo nzue kpɛsɛ na i ta papasi bara ye deke kɛrɛ n wɔ. ²⁵ Ama, kana ahin kɛrɛ bá yo, wɔ yo daka ka m du mɔ di wahara beberebe, na ambɛrɛ nyumafɔm bá kete m.

²⁶ Mini Adamande Wa n ba sanɔa ni yó kabo ya na Nowa sanɔa na i yoori n wɔ. ²⁷ Nyini sanɔa ni, sɔnɔ kɛrɛ woori di ni nu su wɔ, na nbaram ni nbiɛsɔm suja bu beɔgum, fa kɔ juuri haari cɛɛn n bo Nowa wuraari lee bambaka n nu, na wɔmbu n ba diiri deke kɛrɛ n wɔ. ²⁸ I yo sɔ ɔ lɛɛ bekun, ka Loti dɛɛ sanɔa ni. Nyini sanɔa ni, sɔnɔ kɛrɛ woori di ni nu su wɔ, na nbem sutɔ, na nbem suto, na nbem sudɔ dɔdɔɔri, na nbem suta fa. ²⁹ Cɛɛn n bo Loti fa yasoori Sodom miɛ kpiri n nu ni, nyini cɛɛn n ye sin ni ferewita sin fiteeri aɔgoro a, na wɔ ba atɔ miɛ n nu adi deke n kɛrɛ. ³⁰ Kabo cɛɛn n bo mini Adamande Wa ni bá yi m ŋu kere lɛɛ."

³¹ Na Yesu akaaki ase ka, "Nyini cɛɛn ni, wɔrɔ kɛrɛ bo a wo kpata nu, na u neɔge wo awuru n nu, má a wura gisan nu fa pui. I ti sɔ ɔ lɛɛ, wɔrɔ kɛrɛ gusu bo a wo fiesu, má a kpie u nyi kɔ awuru. ³² Am teɔge su fa kɔ sa bo i yoori Loti yi ni. ³³ Dama sɔnɔ kɛrɛ bo i ŋa i kpíni i ŋɔɔɔ busu, i mi bá fun i, ama, na sɔnɔ kɛrɛ bo i tɔɔri i ŋɔɔɔ maari m, i mi nyá ŋɔɔɔ. ³⁴ M suse am wɔ lɛɛ, ka, nyini cɛɛn n kɔŋguɛ, minɛ nnyɔ ɔ dá dasu kun su wo daafiri su a, na Nyɛmɛ má bu bá fa kun n kɔ yaki kun ni. ³⁵ Na nbaram nnyɔ kási wo ŋgani san su, na Nyɛmɛ má bu bá fa kun n kɔ yaki kun ni. [³⁶ Na biɛsɔm nnyɔ bá wo juma

yo su fiesu, na Nyεmε má bu bá fa kun yaki kun ni.]” ³⁷ I susufom tiiri so ni, na ba bisa i ka, “Ya Mibiε, nifansu ye ahin sam kεrε bá yo a?” Na wɔ bɔ bu nu ka, “Deke kεrε bo deke fuin nya wo, pεtεm bara ye dɔ ɔ.”

18

Miεenu fa kɔ bara kunafo n ni jɔredifo be jɔrε

¹ Dɔ na Yesu abo miεenu akere i susufom n ka wɔ yo daka ka bu sere Nyεmε saŋga kεrε, na má bu yaki i sere.

² I ηa, “Jɔredifo be woori miε be su a, i soro má Nyεmε, na i kaaki bu má be. ³ Na bara kunafo be awo nyini miε n su, saŋga kεrε i ba jɔredifo n dɔ ɔ, na i ba sere i ka, ‘Jɔrε bo mini ni m kpɔfo n bita i ni, buka m na m nya nahɔrε.’

⁴ Na wɔ cε bo jɔredifo n bɔ má i n nu. Ama, na kasin, na wɔ ba asunsun i tii nu, na wɔ se ka, ‘Haari ni bo m soro má Nyεmε na m bu má be ni, ⁵ ama, kabo saŋga kεrε na ahin kunafo n bita kpiε m daafiri n dεε ti, m má i nya nahɔrε wɔ. Nzen ma yo má so, i suba m dɔ so ɔ, haari i bá ma m wara yi m ηu.’”

⁶ Na Yesu akaaki ase bu ka, “Ye m ηa am ati kabo nyini jɔredifo findifo n seeri ni. ⁷ Ye nzu ti ye Nyεmε búka má i dεε minεm bo bu sun fere i kɔŋguε ni wiεsu kεrε a, na bu nyá nahɔrε a? I cé má ni bu buka. ⁸ M suse am wɔ lεε, ka, i búka bu wɔ na bu nya nahɔrε ndende. Ama, haari ni nyini mmɔɔ, saŋga bo mini Adamande Wa n ba baari, m bá ηu minεm bo bu toko yo m yarada, nzen sε a? Ai, m ηú má be.”

Miεenu fa kɔ Farasifo n ni lampodefɔ n jɔrε

⁹ Na Yesu akaaki abo ahin miεenu n akere minεm bo bu sunsun ka bεrε yo sa bo i kɔ atin su Nyεmε dɔ na bu bu má be ni. ¹⁰ I ηa, “Cεen n be so ɔ, na minε nnyɔ nbem akɔ ka bu kɔ sere Nyεmε, Nyεmε Sereebiri Awuru n nu. Kun

n ti Farasifo ɔ, na nyinga n ti lampodefɔ. ¹¹ Na Farasifo n ajina i ngumi abo i hoe asere Nyεmε ka, ‘Micεra Nyεmε, m da u asi ka m ti má kabo minε nyingam ti barasu ni. M ti má anyiifo, m ti má findifo, m saaki má ajaa ciire, haari m ti má ka nyini lampodefɔ n bo i jina dɔ ni. ¹² Leso kun kun kεε nu, m cici m nɔɔ kpe nnyɔ nnyɔ ɔ, na deke buru kεε bo m la i, m yi i kun kun ma u wɔ.’ ¹³ Ama, na lampodefɔ n ajina dede, haari wɔ koro má ka i ye i tii su niε angoro mmɔɔ, na wɔ fa i saa ataka i beɔgu nu, na wɔ se ka, ‘Micεra Nyεmε, m ti satiεyofɔ ɔ, si m anjunfɔ.’” ¹⁴ Na Yesu ase ka, “M suse am wɔ lεε, ka, nyini minε nnyɔm ni sereeri Nyεmε wieeri, na bu kɔ juuri awuru ni, Nyεmε deerɔ lampodefɔ ni ka i ti sɔnɔ bo i yo sa bo i kɔ atin su i dɔ a, má Farasifo ni. Dama sɔnɔ kεε bo i wura i ɔu kpɔri, Nyεmε yó i kaan wɔ, ama, na sɔnɔ bo i yo i ɔu kaan, Nyεmε wúra i mi kpɔri wɔ.”

Kabo Yesu yoori nbaatumam kisi ni

¹⁵ Cεεn be na minε nbem sufa bu nbaam ba Yesu dɔ ka i fa i saa nana bu ɔu na i yo bu kisi. I susufɔm n ɔuuri i sɔ ni, na ba tiεn minεm n ɔu. ¹⁶ Ama, na Yesu afere nbaatumam ni, na wɔ se ka, “Am ma nbaatumam n bra m dɔ, má am fɔn bu. Dama bεεε ɔusu sɔ ye Nyεmε fεmεya n ti bu dεε a. ¹⁷ Nahɔrε ye m suse am n a, wɔrɔ kεε bo a de má Nyεmε fεmεya n nu jɔrε kabo baatuma de deke i saa nnyɔ ni, a wúra má Nyεmε fεmεya n nu fieo.”

Nεygefɔ n ni nyεmεsu jɔrε

¹⁸ Na Yudafo nkpiεnkpiεnm be abisa Yesu ka, “Ya Kerefo sɔnɔ kpa, m yó sε ye m bá nya ngɔɔ n bo i la má awieeri n a?” ¹⁹ Na wɔ bɔ i nu ka, “Nzu ti ye a fere m ka sɔnɔ kpa a? Be ti má kpa sin Nyεmε ɔu. ²⁰ Ye m ɔa si Nyεmε nɔaniε maawam ni e, bu ɔa, ‘Má a saaki ajaa ciire. Má a kun sɔnɔ. Má a wɔ. Má a di kɔrε daani. Bu u si ni u

ni.’” ²¹ Na sɔnɔ n ase i ka, “Ma su nyini nɔaniɛ maawam n kɛɛ su haari m kaan nu.” ²² Yesu tiiri sɔ n na wɔ se i ka, “Deke kun be ye wɔ kpɛ u su a. Kɔ na a kɔ tɔ u aja n kɛɛ, na a fa ɲwaa n ma yaarifɔm, na a bá nya ajɛkɛ Nyɛmɛ dɔ, na a bra ba su m su.” ²³ Ama, sɔnɔ n tiiri sɔ n na i ahore asaaki, dama i la nɛnge agaya n dɛɛ ti. ²⁴ Na Yesu aniɛ sɔnɔ n nyunu, na wɔ se i ka, “I ti kekereke bo nɛngefɔ wura Nyɛmɛ fɛmɛya n nu. ²⁵ Kabo nyɔɔma sin misini bue nu ni, i ti má kekereke tara má kabo nɛngefɔ yo na i wura Nyɛmɛ fɛmɛya n nu.” ²⁶ Minɛm ni tiiri sɔ ni, na ba bisa ka, “Ye nɛn i ti sɔ e, ɲma koro fite nu a?” ²⁷ Na wɔ bɔ nu ka, “Deke bo adamande koro yo má i, Nyɛmɛ koro yo i.”

²⁸ Na Petoro ase i ka, “Tɔ, ye yɛɛ ayaki ya dekem kɛɛ susu u su e.” ²⁹ Na wɔ se bu ka, “Nahɔɛ ye m suse am n a, sɔnɔ kɛɛ bo i yakiiri i awuru, wara i yi, wara i ninbaam, wara i wufɔm, wara i nbaam, Nyɛmɛ fɛmɛya n dɛɛ ti, ³⁰ i mi nyá nyinim ɲusu sɔ yaa i ɲɔɔ su, na fa kɔ fa ba, i nyá ɲɔɔ n bo i la má awieeri ni.”

Kabo Yesu jɔjɔ fa kɔɔri i yiwee n su kpe nsan su ni

³¹ Na Yesu afere i susufɔ buru ni nnyɔm n akɔ ahɛmɛ, na wɔ se bu ka, “Am ti fɛn. Ya sukɔ Yɛrusalem lɛɛ, dɔ ye bu kɔ yo mini Adamande Wa n kabo Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm akɛɛ ka bu yó m n a. ³² Na bu fá m wura minɛm bo bu ti má Yudafɔm saa nu, na bu yó m anzasi, na bu kpɛ m nzukɔ, na bu yí nanzue gɔ m ɲu, ³³ na bu fín m ɲgbere, na bu nyá kun m, na i lesan cɛɛn, na m tɛnge m yiwee n nu.” ³⁴ Ama, i susufɔm n ati má i jɔjɔwa n be bu. Nyɛmɛ ayi má i nyi akere má bu, nyini ti, ba koro ati má i bu.

Kabo Yesu tuntuunri anyinsin be na i ɲuuri asi ni

³⁵ Sanɲa bo Yesu kɔ sudodo miɛ kpiri be bo bu fere i ka Yeriko ni, na anyinsin be tana atin n nɔɔ su wo sere su. ³⁶ I

tiiri ka jama n wo sin su ni, na wo bisa ka, “Nzu suyo a?”
³⁷ Na ba se i ka, “Yesu Nazaretifo ni susin a.” ³⁸ Do na wo
 tiEn afere i, i na, “Yesu, FEmE Davidi anuma, si m aɗunfo.”
³⁹ Na minEm n atiEn i ɗu ka i yaki naɗmiE. Ama, haari ni
 nyini mmoo, na wo kaaki atiEn kpa abuka su ka, “FEmE
 Davidi anuma, si m aɗunfo.” ⁴⁰ Yesu tiiri so n na wo ka
 ajina, na wo se ka bu fa i bra i do. Na ba fere i ama i. I ba
 dodoori ni, na Yesu abisa i ka, ⁴¹ “A koro ka m yo nzu ma
 u a?” Na wo bo i nu ka, “M MibiE, m koro ka a ma m ɗu
 asi wo.” ⁴² Na Yesu ase i ka, “ɗu asi bekun. Yarada n bo
 a yo m ni, nyini ma a nya laifiE a.” ⁴³ Kpenɗa na wo kaba
 aɗu asi, na wo su i su, sukansi NyEmE. Jama n ɗuuri i so
 n na bu kERE gusu akansi NyEmE.

19

Yesu ni Zakayosi dEE jore

¹ Yesu ko wuraari Yeriko miE kpiri n nu na wo koro ka
 i sin. ² BiE be woori do, bu fere i ka Zakayosi, i ti lampo-
 defom kERE kpiEn wo, na i la ajekE agaya. ³ Na wo boro
 i nyi ka i ɗu Yesu na i si i. Ama, jama asunnu agaya n dEE
 ti, wo koro aɗu ma i, dama i ti soɗo tika a. ⁴ Nyini ti, na
 wo ɗmati adu jama n mo ako afun baka na i ɗu i, dama
 wo ɗu ka Yesu fa nyini baka n bu sin a. ⁵ Sanga bo Yesu
 ba juuri nyini awore n nu n na wo niE aɗgoro, na wo
 se i ka, “Zakayosi, jura bra ndende, dama wo yo daka ka
 m yo u wofɔ do nyuma.” ⁶ Na wo jura ndende, na wo ko
 ade i wofɔ ni ahorejo bambaka. ⁷ Na bo bu juuri i n kERE
 aɗuɗuti. Bu na, “Ahin soɗo n ako na i ko da satiEyofo
 dika.” ⁸ Na Zakayosi ayasu ajina, na wo se MibiE n ka, “M
 MibiE, ti fen. M kpaaki m ajekE kERE nu busu nnyo, na m
 fa buekun n ma yaarifom. Na nzEn ma sisi be, m to i so
 ɗusu nna, na m fa ma i mi.” ⁹ Na Yesu ase i ka, “Nyuma dEE
 ceEn n nu, NyEmE ade ahin awuru n nufom tii aji, dama

ahin sɔnɔ ni mmɔɔ ti Abraham busu nufɔɔ. ¹⁰ Nahɔre, mini Adamande Wa n baari ka m bá niEniE minEM bo ba mini n wɔ na m dé bu tii ji.”

MiEEnu fa kɔ akɔɔ buru nbem dabuɔu n jɔre

¹¹ Sangá bo minEM ni toko so bu sui ti ahin jɔREM bo Yesu sujɔjɔ bu ni, na Yesu akaaki abo bu miEEnu be, dama nyini sangá ni wɔ ka kaan sɔ na i wúra YERusalem miE kpiri n nu, na minEM asunsun ka sangá n akaba aju bo NyEMÉ bá niE i minEM su lEÉ. ¹² Nyini ti, na wɔ se bu ka, “FEMÉ baa be yo woori bERE a, cEEn be sɔ ɔ, na wɔ yasu ka i kɔ asiEn dede be su ka i kɔ di fEMEya na i kpie i nyi ba. ¹³ Kana i ba kɔ ni, na wɔ fere i akɔɔm buru, na wɔ fa ηwaa akpaaki bu kERE nu, na wɔ se bu ka, ‘M kɔ wieeri, ambERE si kabo am yo ahin ηwaa n a, haari m bá kpie m nyi ba.’ ¹⁴ Nyini sɔnɔ n gusu, i minEM akoro má ka i yo bu fEMÉ, bu kpɔ i wɔ, nyini ti, na ba sunma minEM ka bu kɔ se ka, ‘Ya koro má ka ahin sɔnɔ n bá yo ya fEMÉ.’

¹⁵ Na sɔnɔ n akɔ adi fEMEya ni, na wɔ kpie i nyi aba. I ba juuri kpenɔa i kaba tiEEnri i akɔɔm ni nɔɔ ɔ, adena i si kpERE bo ba nya i fite i ηwaa bo i fa maari bu n nu. ¹⁶ Na akɔɔ n bo i du mɔ baari n ase i ka, ‘M mibiE, u ηwaa n bo a fa maari m ni, ma nya i ηusu buru abuka su.’ ¹⁷ Na i mibiE n ase i ka, ‘Nfan. Wɔrɔ akɔɔ kpa, kabo a kere ka a la dabuɔu niE deke kaan su ni, m má a niE miEM buru su.’ ¹⁸ Na akɔɔ n bo i tɔ su nnyɔ su n aba, na wɔ se ka, ‘M mibiE, u ηwaa n bo a fa maari m ni, ma nya i ηusu nnu abuka su.’ ¹⁹ Na wɔ se nyini n gusu ka, ‘M má a niE miEM nnu su.’ ²⁰ Na akɔɔm n kun be aba ase ka, ‘M mibiE, u ηwaa n bo a fa maari m yaa, m fa pɔɔndiiri sanvuin nu fa seeri wɔ. ²¹ M soroori sERE wɔ, dama a ti u sɔnɔ fangafɔ ɔ. A de deke bo i ti má u dEÉ, na a kaaki kpie deke bo a dɔ má i.’ ²² Na wɔ se akɔɔ n ka, ‘Wɔrɔ akɔɔ tiEfɔ ni, u nɔaniE n bo a jɔjɔ i n ye m fá yo u ηgbEEn a. A ηa a si tenle ka m ti m sɔnɔ

fanɔɔ ɔ, na m de deke bo i ti má m dɛɛ, na m kaaki kpɛ deke bo ma dɔ má i, má sɔ? ²³ Tɔ, ye nzu ti ye a fa má m ɔwaa n akɔ ase má banɔkifɔm dɔ a? Na má m ba kpɛeri m nyi baari, má m nya kɔɛɛ buka su.’ ²⁴ Dɔ na wɔ se bo bu jina dɔ n kɛɛ ka, ‘Am de ɔwaa n fite i dɔ, na am fa ma akɔɔ n bo wɔ nya m ɔwaa n ɔusu buru abuka su ni.’ ²⁵ Ama, na ba se i ka, ‘Ya mibiɛ, ye yiri du mɔ la u ɔwaa n ɔusu buru e.’ ²⁶ Na wɔ se bu ka, ‘M suse am wɔ lɛɛ, ka, sɔnɔ kɛɛ bo i la deke be, bu má i be buka su wɔ. Ama, sɔnɔ kɛɛ bo i la má pui, haari ni nyini kaan n bo i la i ni, bu cín de i dɔ ɔ. ²⁷ Ama, m ahin kɔɔfɔm bɛɛɛ yiri, má ba koro má ka m yo bu fɛmɛ, am fa bu ba jina m nyunu fɛn na am kun bu kɛɛ.’ ”

Kabo Yesu wuraari Yerusalem ka fɛmɛ dɛɛ su ni

²⁸ Yesu seeri sɔ wieeri ni, na wɔ du bu nyunu na bu kɔ Yerusalem miɛ kpɛri n nu. ²⁹ I ba dodoori miɛm bo bu fere bu ka Befage ni Betani, nyini miɛm ni dodo buka n bo bu fere i ka Oliva Buka n wɔ, dama oliva bakam gɔ su wɔ. Dɔ na wɔ sunma i susufɔm n nu nnyɔ, ³⁰ na wɔ se bu ka, “Am kɔ miɛ kaan n bo i wo am nyunu dɔ ni, am kɔ ɔa am wura miɛ n nu, am ɔjú ka kaakobaa be minda, be nya fun má i. Am nyaɔgi i bra fɛn. ³¹ Nzɛn be bisaari am ka nzu ti ye am sunyaɔgi i a, am se i ka Mibiɛ ni koro i a.” ³² Na bɛɛɛ n bo i sunmaari bu n akɔ, akɔ aɔju kaakobaa n ka i minda kabo i seeri bu ni. ³³ Saɔga bo bu sunyaɔgi i ni, na i fɔm n abisa bu ka, “Nzu ti ye am sunyaɔgi kaakobaa n a?” ³⁴ Na ba bɔ bu nu ka, “Mibiɛ ni koro i a.” ³⁵ Na ba fa i aba Yesu dɔ, na minɛm n atɛɛki bu suturam anana kaakobaa n ɔu, na ba buka Yesu na wɔ fun. ³⁶ I fun tanaari su wieeri n na i wo kɔ su ni, na minɛm n afa bu suturam atɛɛki ase atin n nu. ³⁷ Saɔga bo i ba dodoori Yerusalem miɛ kpɛri n nu, fa kɔ awɔɛ n bo i atin kaba cɔɔndi Oliva Buka n su ni, na i susufɔm beberebe sukansi Nyɛmɛ ni ahorejɔ, na bu subo

kuyigindi, dama ba ɲu alekutura sakpakpam bo wɔ yo i n dɛɛ ti. ³⁸ Bu ɲa,

“Terefiɛ wo fɛmɛ n dɔ,

Yiri n bo i suba Miceɛra n dɛɛ duma n nu ni.

Ahoreda wo aɲgoro,

na kansi wo Nyɛmɛ bo i wo aɲgoro n dɔ.”

³⁹ Dɔ na Farasifɔm nbem bo bu wo jama n nu n ase Yesu ka, “Ya Kerefɔ, tiɛn u susufɔm n ɲu ka bu yaki naɲmiɛ.”

⁴⁰ Na wɔ se bu ka, “M suse am wɔ lɛɛ, ka, nzen má bɛɛɛ yakiiri naɲmiɛ, má am ɲu ka yabuɛm bo bu da bɛɛɛ n ayasu suyo naɲmiɛ.”

Kabo Yesu suunri Yerusalemfɔm n dɛɛ ti ni

⁴¹ Saɲga bo Yesu ba dodoori Yerusalem miɛ kpiri n na i ɲuuri i sɔ ni, na wɔ sun miɛ n dɛɛ ti, ⁴² na wɔ se ka, “Nzen má nyuma dɛɛ cɛɛn n nu am si sam bo bu fa ahoreda ba ni, má i ti má sɔ. Ama, kabo i ti ni, am koro ɲu má nyini sam ni. ⁴³ Saɲga ni suba bo am kpɔfɔm bá ta kanda bara ye am deke kɛɛɛ na am kóro fite má nu. ⁴⁴ Bu kún am ni am nbaam, na bu fúfu am ahin miɛ n kɛɛɛ pepere, haari yabuɛ kun n kpein mmɔɔ bá nana má i beɲgu su. Ahin n kɛɛɛ bá yo sɔ, dama am asi má saɲga n bo Nyɛmɛ baari ka i ba de am tii ji ni.”

Kabo Yesu fɔɔnri watafɔm fiteeri Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu ni

⁴⁵ Dɔ na Yesu akɔ awura Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu, na wɔ bo i bu sufɔn yi watafɔm, ⁴⁶ na wɔ se bu ka, “Ba kɛɛɛ i Nyɛmɛ Jɔɛɛ Kadasi n nu ka, Nyɛmɛ ɲa o, ‘M awuru ni, bu bá fere i ka awuru bo bu bá sere Nyɛmɛ nu.’ Ama, amɛɛɛ afa i ayo awiefɔm fiɛɛbiri.”

⁴⁷ Cɛɛn n kɛɛɛ cɛɛn, Yesu kere minɛm wɔ Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu. Na Nyɛmɛ sayoowa dɔɲɲuyofɔ nkpiɛnkpiɛnm, ni Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefɔm, ni Yudafɔm tereterefɔm n akoro ka bu kun i, ⁴⁸ ama, ba koro anya má

atin, dama minEM n kERE koroori ka bu so bu sui wO, na bu ti i kereewam ni.

20

Kabo bu bisaari Yesu deke bo i yiko n fite ni

¹ CƐƐn be sO O, Yesu wo NyEMƐ Sereebiri Awuru n nu sukere minEM, na i sukan labari kpa n kere bu. I wo kere su n na NyEMƐ sayoowa dOnguyofO nkpienkpienm, ni NyEMƐ nOaniƐ kerefO, ni YudafO nkpienkpienm aba i dO ² aba ase i ka, “Ŋma dƐƐ yiko nu ye a yo nyini sam kERE a? Kan na ya ti. Ŋma ma u nyini yiko ni, ye a yo nyini sam n a?” ³ Na wO bO bu nu ka, “Am ma m du mO bisa am bisaawa kun be ka. Kisa, ambƐƐƐ kan na m ti, ⁴ Ŋma maari Yohane atin ye i ba biƐƐri minEM NyEMƐ nzue n a? NyEMƐ nƐn adamande?” ⁵ Na ba bisa bu ŋuŋu nu kabo bu bO i nu barasu, bu ŋa, “NƐn ya seeri i ka NyEMƐ maari i atin a, i bƐsa ya ka, ye nzu ti ye ya da mƐ Yohane ŋu a? ⁶ Ama, nƐn ya seeri i ka adamande dO, minEM kERE tƔ ya yabuƐ wO, dama bu kERE soroori su ka Yohane yo tiiri NyEMƐ nOaniƐ kanfO O nahOƐ su.” ⁷ Nyini ti, na ba bO i nu ka, “Ya si mƐ sOƆ bo i maari i atin.” ⁸ Na yiri gusu ase bu ka, “Mini mmOƆ sƐ mƐ am sOƆ bo i dƐƐ yiko nu na m yo ahin sam n kERE ni.”

Kabo Yesu boori miƐƐnu niiri YudafO nkpienkpienm ni

⁹ DƆ na Yesu abo minEM ahin miƐƐnu ni, i ŋa, “SƆƆ be yo woori bƐƐƐ a, na wO dO i baka suuwa barasu be fie. Na wO nya afa awura i npadifO saa nu, na wO kO atin akO aƐ. ¹⁰ Sanga ba juuri bo i si ka baka suuwam n abi ni, na wO sunma i akOƆm kun i npadifO n dO, ka i kO de i dƐƐ bo ba nya i n bra. AkOƆ n kO juuri ni, na ba tara i abo i, na ba fOƆn i akpie i nyi i saa ŋgbƐƐn. ¹¹ Na fie n fO n asunma i akOƆ n kun bekun, na ba tara i abo i, na ba kpa i nyinyƐ,

na ba ma wɔ kpie i nyi i saa ηgbεεn. ¹² Kpe nsan su ni, na wɔ sunma akɔɔ nyinga, na ba tara i abo i, na ba ma i mandim, na ba fa i atu baka suuwam fie n ahεmε. ¹³ Dɔ na fie n fɔ n ase ka, ‘Ye m yó sε wɔ lεε kisa? M súnma m tiεηgu wa koroowa n wɔ, beni, bu má yiri jirima.’ ¹⁴ Ama, san̄ga bo npadifɔm n ηuuri ka baa ni suba ni, na ba se bu ηuηu nu ka, ‘I wa n bo i dí i aja n lεε suba n a. Am bra na ya kun i, adena aja n kεε ká ya dεε.’ ¹⁵ Dɔ na ba cin i atu baka suuwam fie n ahεmε, na ba kun i.” Na Yesu anya abisa bu ka, “Am sunsun ka fie n fɔ ni yó bu sε wɔ? ¹⁶ I bá kun nyini npadifɔm n kεε wɔ, na i fá fie n wura minε fɔfɔrεm saa nu.”

San̄ga bo minεm ni tiiri sɔ n na ba se ka, “Nyεmε yo ya kisi ni nyini.” ¹⁷ Na Yesu acε aniε bu dɔ na wɔ se bu ka, “Kabo ba kεε i Nyεmε Jɔrε Kadasi n nu ni, am tiiri i bu sε wɔ? Bu ηa,

‘Yabuε n bo bondo tafɔm n faari i tuuri ni,
yiri ye wɔ kaaki bondo n jaa yabuεm kεε tii a.’

¹⁸ Sɔnɔ kεε bo i kpaasiiri nyini yabuε n su, i mi búbu nu wɔ mumuku, na sɔnɔ kεε gusu bo nyini yabuε n tɔɔri i ηu, i sán i mi samεnε wɔ.”

¹⁹ I seeri sɔ ni, na Nyεmε nɔaniε kerefɔm ni, ni Nyεmε sayoowa dɔηguyofɔ nkpiεnkpiεnm n akaba akpini atin kabo bu yo na bu tara i, dama bu faari nu ka miεenu n bo i boori i ni, i bo niiri bεrε wɔ, ama, bu soroori minεm dεε ti, na ba yaki i.

Kabo bu sɔɔri Yesu ηgεε lampo tɔ busu ni

²⁰ Nyini ti, na Nyεmε nɔaniε kerefɔm ni, ni Nyεmε sayoowa dɔηguyofɔ nkpiεnkpiεnm n akpini atin kabo bu yo na bu nya Yesu taraabiri. Na ba bo minε nbem ajaa-kpiεn ka bu yo bu ηu ka bu ti minε kpam wɔ, na bu ba sɔ i ηgεε na bu bisa i nɔaniε nbem, adena bu koro fa i wura gomina yikofɔ n saa nu. ²¹ Na nyini minεm n ase Yesu ka,

“Ya Kerefo, ya si ka u nɔaniɛ jɔjɔwa ni u kereewa keɛ ti nahɔre wɔ, na a tantambu má nu, ama, a kere minɛm wɔ nahɔre su kabo Nyɛmɛ atin ti barasu. ²² Tɔ, ya dɛɛ atin n su, atin wo nu ka ya tɔ lampo ma Romafɔm Fɛmɛ Kpiri Siza, nɛn atin wo má nu?” ²³ Ama, na wɔ fa nu ka bu koro ka bu kpiɛ i mbɛnlɛ wɔ, na wɔ se bu ka, ²⁴ “Am fa ɣwaa bra na m niɛ.” Bu fa baari ni, na wɔ bisa bu ka, “Am niɛ ahin ɣwaa ni. ɣma dɛɛ tii ni i duma wo su a?” Na ba bɔ i nu ka, “Fɛmɛ Siza dɛɛ a.” ²⁵ Na wɔ se bu ka, “Tɔ, deke bo i ti Fɛmɛ Siza dɛɛ, am fa ma Fɛmɛ Siza, na deke bo i ti Nyɛmɛ dɛɛ, am fa ma Nyɛmɛ.”

²⁶ Dɔ na ba ɣu ka bu koro nya má i taraabiri minɛm nyunu bɛɛ, ama, kabo i bɔɔri bu nu n dɛɛ ti, na ba miɛ, na ba tɔ amuna.

Kabo bu bisaari Yesu fa kɔɔri yiwee tenge jɔre su ni

²⁷ Na Yudafɔm aɛɛɛ barasu nbem bo bu fere bu ka Sadiusifɔm ni, aba Yesu dɔ. Bu dɛɛ kereewa la ka Nyɛmɛ tɛnge má minɛm bu yiwee nu n a. Na ba ba abisa i jɔre be, bu ɣa, ²⁸ “Ya Kerefo, Moyisi yo keɛɛri nɔaniɛ be maari ya, ka nɛn sɔnɔ wu yakiiri i yi na i ni bara n anya má baa, wɔ yo daka ka i niɛma n fa kunafo n na bu wu nbaam ma gɔrɔ n bo wɔ wu ni. ²⁹ Tɔ, sɔnɔ be yo laari nbaabiɛsɔm nso a, na baakpiɛn n aja bara, na wɔ wu ayaki bara ni, ba nya má baa. ³⁰ Sɔ ye bo i tɔ i su nnyɔ su, ³¹ ni nsan su n yoori a, haari fa kɔ kpuraari nso su ni, bu be mmɔɔ anya má baa ye bu wuuri a. ³² Kasin na bara n gusu aba awu. ³³ Tɔ, kabo bu minɛ nso n keɛɛ aja bara n na ba wu sɔ ni, cɛɛn n bo Nyɛmɛ bá tenge minɛm bu yiwee n nu ni, bara ni ká ɣma dɛɛ wɔ?” ³⁴ Na Yesu abɔ bu nu ka, “Nbaram ni nbiɛsɔm bo bu wo bɛɛ kisa ni ja ajaa, ³⁵ ama, nbaram ni nbiɛsɔm bo Nyɛmɛ aɣu ka bɛɛ ti ye ni ka bu bá tenge bu yiwee n nu fa kɔ fa ba ni, bɛɛ ja má ajaa kun, ³⁶ dama bu wu má kun. Bu wo bɛɛ ka Nyɛmɛ mɛɛkɛm wɔ. Bu

ti NyεMε nbaam wɔ, dama ka ba tenge bu yiwee n nu.
³⁷ Na fa kɔ kabo NyεMε bá tenge minεm bu yiwee n nu ni, Moyisi mmɔɔ yo kereeri ka i ti sɔ ɔ. Wɔ kεre i NyεMε Jɔre Kadasi n nu, fa kɔ saŋga bo sin n jeeri buwe baka n su ni, ka, Micεra ni ti Abraham, ni Izaki, ni Jakɔbu dεε NyεMε a.” ³⁸ Na Yesu asa su ase bu ka, “Tɔ, kabo Micεra n ti nyini minεm dεε NyεMε ni, nyini kere ka bu toko la ηgɔɔ lεε. NyεMε ti má bo ba wu n dεε NyεMε, i ti bo bu la ηgɔɔ ni dεε NyεMε a, dama sɔnɔ kεre ηgɔɔ fite yiri dɔ a.”

³⁹ Dɔ na NyεMε nɔaniε kerefɔ nbem ayasu ase i ka, “Nfan. Ya Kerefɔ, u bɔ nu n ti kpa.” ⁴⁰ Nyini sin, be abo má su ka i bisa i jɔre bekun.

Kristo Tiidefɔ n bo i ti FεMε Davidi anuma n jɔre

⁴¹ Na Yesu ajɔɔ minεm dɔ fa kɔ Kristo Tiidefɔ n su, na wɔ bisa bu ka, “Ye nzu ti ye bu bita jɔɔ ka Kristo n ti FεMε Davidi anuma a? ⁴² Dama kabo ba kεre i Kansi Jue kεreεwam n nu ni, FεMε Davidi ni i tii ase ka,

‘Na Micεra n ase m Mibiε n ka,
 “Ba tana m saa fɔmbɔrɔ su fεn,

⁴³ haari m bá ma u kpɔfɔm kεre ba kutu u jaa bu.” ’

⁴⁴ Tɔ, FεMε Davidi mmɔɔ fereeri Kristo n ka i Mibiε wɔ, ye Kristo n yo sε kaaki yo FεMε Davidi anuma a?”

Kabo Yesu ηa minε si bu ηu sa ni NyεMε nɔaniε kerefɔm ni

⁴⁵ Saŋga bo minεm n kεre jina wo i nɔaniε n ti su sɔ ni, na Yesu ase i susufɔm n ka, ⁴⁶ “Am si am ηu sa ni NyεMε nɔaniε kerefɔm ni, deke bo bu koro i n la ka, bu wura sutura ηgbingbirim wɔ, na bu nati sujengbe, na sɔnɔ kεre suyo bu anse gɔɔsu. Nyini minεm n anya awura bu tiεntiεnbunɔɔ sɔɔm n nu ni, wara ba nya afere bu tiεntiεnbunɔɔ bambaka diire diibirim ni, bu koro ka bu tana kpirikoro tanaabirim wɔ. ⁴⁷ Nyini minεm n sɔ fin

nkunafom nengem wɔ, na bu jina sere Nyemε cε, adena minεm ηu ka bu ti minε kpam wɔ. Jina cεεn, bεεε bá nya suicin tara minεm kεεε.”

21

Kabo kunafɔ be yiiri saraka ni

¹ Tɔ, na Yesu aniε anu kabo nengεfom suyi bu ηwaa wuru alaka bo minεm yi saraka wuru nu ni. ² Kunafɔ yaarifɔ be gusu woori dɔ, na wɔ ba ayi ηwaa kaan be bo i koro to má pui awura saraka n nu, na Yesu anu i. ³ Dɔ na wɔ se ka, “Nahɔε ye m suse am n a, nyini kunafɔ n ayi ηwaa atara minεm kεεε. ⁴ Dama nengεfom la ηwaa beberebe n dεε ti, ye ba yi be a. Ama, nyini kunafɔ n ni i yaari n kεεε, i deke kεεε bo i la i lεε ye wɔ yi i n a.”

Kabo Yesu seeri ka Nyemε Sereebiri Awuru ni bá bereki ni

⁵ Na Yesu susufɔ nbem ajɔɔ fa kɔ Nyemε Sereebiri Awuru n su, kabo ba ta i ni yabuε ηgbingbirim ni acerim bo bu fa ba ce Nyemε na i yo nyumi barasu ni. Bu wo jɔɔ n su sɔ ni, na Yesu ase ka, ⁶ “Nyini dekem bo am ηu bu ni, sanɔa suba bo yabuε kun n kpein n mmɔɔ bá nana má i beŋgu su. Bu bá bereki i kεεε gɔ ɔ lεε.”

Kabo Yesu kereeri fa kɔ durunya n awieeri su dεε jɔε ni

⁷ Na Yesu susufom n abisa i ka, “Ya Kerefɔ, sanɔa bɔnɔ ye ahin sam kεεε bá yo a? Ye nzu deke bá kere ya ka sanɔa n adodo bo ahin sam n kεεε bá yo a?” ⁸ Na wɔ se bu ka, “Am si am ηu sa, na má am ma be dadaka am. Dama minε dɔŋgu bá fa m duma ba, na bu sé ka, ‘Yiri la mini a.’ Na bu káaki se am ka, ‘Sanɔa n aju lεε.’ Ama, má am su bu su. ⁹ Sanɔa bo am bá ti aluwa ηga fεn, wara bu sukun luε dɔ, má am ma sεεε ti am. Dama wɔ yo daka ka nyini sam

n kERE bá yo sin ka, ama, i kere má ka durunya n awieeri lE.”

¹⁰ Na wO kaaki ase bu ka, “DaanfIE daanfIE bá kun luE ni bu beŋgum, na nFEMEM kún luE ni bu beŋgu nFEMEM.

¹¹ Na asiEN bá kpisi agaya, na ahOƆ tÓ, na alOƆba tÓ awOƆRE awOƆREM nu, na ya bá ŋu anyumbaa ciire sa nbem ka bu sutiE fite aŋgoro n nu.

¹² Ama, kana ahin sam kERE bá yo ni, bu tára am, na bu kére am wuwuruwa, na bu fá am wura yikofOƆm saa nu, na bu dí am jOƆRE bu tiENtiENbunOƆ sOƆm nu, na bu nyí am dansaraka, na bu fá am wura nFEMEM ni gominam saa nu, na bu fá am jina bu nyunu, mini dEƆ ti. ¹³ Ahin má am atin a, na am kÓro kan labari kpa n kere bu. ¹⁴ Ama, am du mO yo am sunsunni nu na má am ma i miE am, kabo bu kO bisa am na am jOƆO barasu. ¹⁵ Dama mini má am alecira nOaniE bo am jÓƆO a, na am kpOƆm be mmOƆ kÓro la má nOaniE be bo bu kÓro jOƆO bo am asi, wara bu fá ta am nyi. ¹⁶ Haari am wufOƆm, ni am ninbaam, ni am lamOƆsim, ni am danfom mmOƆ bá tO am ma nfaŋgafOƆm, na bu kún am nbem. ¹⁷ Mini dEƆ ti, sOƆO kERE kpÓ am. ¹⁸ Ama, am tiŋŋmiE kun n kpein mmOƆ ká má ŋgbEƆn. ¹⁹ NZEN am mindi deeru nyini n kERE, am nyá ŋgOƆ.”

Kabo Yesu jOƆOƆri ka YERusalem miE ni bá saaki barasu ni

²⁰ Na Yesu akaaki ase i susufOƆm n ka, “Saŋga bo am bá ŋu ka sojam abara ayE YERusalem miE kpiri n ni, am si tenle su ka i cÉ má, bu sáaki miE n kERE lE. ²¹ Nyini saŋga ni, wOƆO kERE bo a tiiri i ŋga na a wo Yudiya asiEN n su, ŋmati kO bukam n su. WOƆO kERE bo a wo miE n nu, ŋmati fite nu. Na wOƆO kERE gusu bo a wo miE n ahEME, má a kpie u nyi kO miE n nu kun. ²² Dama ahin suicin kekereke saŋga ni yÓ yiiwa, kabo ba kERE i NyEME JOƆRE Kadasi n nu n kERE. ²³ Nyini saŋga ni yÓ kekereke agaya

ma nyinsɛfɔm, ni nbaram bo bu nbaam toko nu ni. Dama minɛm n bo bu wo ahin asiɛn n su ni dí yaari agaya, na Nyɛmɛ cín bu sui. ²⁴ Na bu kún nbem luɛ nu, na bu tára nyingam domuɛ, na bu fá bu kɔ asiɛn asiɛnm n kɛɛ su, na minɛm bo bu ti má Yudafɔm ni sáaki miɛ n kɛɛ haari fa kɔ ju saŋga bo bu yiko bá wie.”

Kabo Adamande Wa ni bá kaaki ba barasu ni

²⁵ Na Yesu ase bu ka, “Na alekutura sam nyá ba tiɛ fite wiɛ n ni sara n, ni asarambaam kɛɛ nu. Na durunya n nu fɛn, asiɛn asiɛnm n sufɔm kɛɛ ahore tánda, na sɛɛ tí bu, fa kɔ kabo tieku nzue n bo barasu, na i yo naŋmiɛ agaya ni. ²⁶ Sam bo bu bá yo durunya n nu n dɛɛ ti, nyini má sɛɛ ti minɛm na bu tó cin, dama aŋgoro n kɛɛ kpísi wɔ. ²⁷ Na minɛm nyá ŋu ka mini Adamande Wa ni sufite aŋgoro yinyingɔ n nu suje piɛpiɛu suba ni yiko bambaka. ²⁸ Saŋga bo nyini sam n kɛɛ bá suyo ni, am yasu na am yɛ am tii su ni ahoresi, dama saŋga n adodo bo Nyɛmɛ bá de am tii lɛɛ.”

Kabo Yesu ŋa ya fa damba baka fa se nyaari barasu ni

²⁹ Dɔ na Yesu abo ahin miɛɛnu n akere bu. I ŋa, “Am niɛ damba baka ni baka nyingam kɛɛ. ³⁰ Saŋga bo am nya ba ŋu ka bu sufieɛ nyawa fɔfɔɛ ni, ambɛɛ ni am tii si ka dɔdɔɔri saŋga adodo lɛɛ. ³¹ Kabo Nyɛmɛ Fɛmɛ bá niɛ i minɛm su ni, i yó sɔ ɔ. Saŋga bo ambɛɛ gusu bá ŋu ka nyini sam kɛɛ suyo ni, am si tenle ka i cé má, Nyɛmɛ Fɛmɛ bá niɛ i minɛm su lɛɛ.

³² Nahɔɛ ye m suse am n a, bo bu la ŋɔɔ kisa ni wú wie má ka, ye ahin sam kɛɛ bá yo a. ³³ Aŋgoro n ni asiɛŋgu n kɛɛ bá la awieeri, ama, m dɛɛ nɔaniɛ n yiri, i la má awieeri cɛɛn be.”

Kabo Yesu seeri ka ya si ya ŋu sa fa kɔ i ba n su ni

³⁴ Na Yesu ase i susufom n ka, “Am si am nju sa, na má am susaaki am sannga sutiEn am nɔɔ sunu nzan subo, na má am ma durunya n nu sa koroowa miE am, na má m ba ni fúra am nu ³⁵ kabo toroku tara deke ni. Dama nyini cEEn bá fura minEm bo bu wo durunya n nu wɔ. ³⁶ Má am fa am nju ji, am sere NyEmE sannga kERE ka i ma am fannga na am kóro fite nyini kekereke n kERE bo bu suba n nu, na am bá koro jina mini Adamande Wa n nyunu.”

³⁷ Ale kERE bo i cin, Yesu kɔ NyEmE Sereebiri Awuru n nu wɔ, na i kɔ sukere minEm, ale nya ba san, na i kɔ Oliva Buka n su. ³⁸ Ale kERE bo i cin ngarama fuun, minEm ni ba i dɔ NyEmE Sereebiri Awuru n nu wɔ, na bu ti i kereewam ni.

22

Kabo bu sESeEri su ka bu kun Yesu ni

¹ Sannga n ba dodoori bo bu di bu cEEnkpiri n bo bu di i ni kpɔnɔ bo bu gɔ má ayiri nu na i yasu ni. Yiri ye bu kaaki fere i ka Butara cEEnkpiri n a. ² Na NyEmE sayoowa dɔnguyofɔ nkpienkpiEnm ni, ni NyEmE nɔaniE kerefom ni, aniEniE atin kabo bu yo barasu na bu kun Yesu, dama bu soroori minEm ni ahore wɔ.

³ Na Sitana awura Yudasi Isikariyoti ni, yiri ti Yesu susufɔ buru ni nnyom ni kun be a. ⁴ Nyini ti, na wɔ kɔ asEse su ni NyEmE sayoowa dɔnguyofɔ nkpienkpiEnm ni, ni NyEmE Sereebiri Awuru n tintinijinafɔ nkpienkpiEnm ni, kabo i tɔ Yesu ma bu ni. ⁵ Bu tiiri nyini n sɔ ni, na bu ahore ajɔ, na ba se ka bu má i nwaa. ⁶ Na Yudasi asoro su, na wɔ kpini atin na i tɔ Yesu ma bu, sannga bo jama wo má i dɔ ni.

Kabo Yesu ni i susufom sESeEri su ka bu di cEEnkpiri diire ni

⁷ Na cƐƐnkpiri cƐƐn n aju, cƐƐn n bo bu di kpɔnɔ bo bu gɔ má ayiri nu na i yasu ni. Nyini cƐƐn n ye wɔ yo daka ka bu kpiɛ nbɔmbaam kɔm n a, na bu fa tenge Butara cƐƐnkpiri n su. ⁸ Na Yesu asunma Petoro ni Yohane, i ɲa, “Am kɔ sɛsɛ Butara cƐƐnkpiri n diire n su na ya ba di.” ⁹ Na ba bisa i ka, “A koro ka ya kɔ ni kɔ sɛsɛ diire n su a?” ¹⁰ Na wɔ bɔ bu nu ka, “Am ti fɛn, am kɔ ɲa am wura miɛ n nu, am ni sɔnɔ be kába ye, i sɔ dundu ni nzue. Am su i su kɔ wura awuru n bo i kɔ wura nu ni. ¹¹ Na am bisa awurufɔbiɛ n ka, ‘Ya Kerefɔ n ɲa, sɔɔ bɔnɔ nu ye i ni i susufɔm ni dí Butara cƐƐnkpiri diire n a?’ ¹² Na i kére am aɲgoro sɔɔ bambaka n bo ba yo i kére dɔɲgu ni, dɔ ye am sɛsɛ diire n su se ya.” ¹³ I jɔjɔ wieeri ni, na ba kɔ aɲu deke n kére sɔ kabo Yesu seeri bu ni, na ba sɛsɛ Butara cƐƐnkpiri diire n su.

Kabo Yesu ni i susufɔm ni diiri Butara cƐƐnkpiri diire ni

¹⁴ Saɲga n ba juuri, na Yesu ni i jaramasam n aba atana ka bu di diire ni. ¹⁵ Na wɔ se bu ka, “Kabo m koroori lɛɛ, m boroori m nyi wɔ ka m ni ambɛrɛ saɲga di ahin Butara cƐƐnkpiri diire n ka, na m nyá di m wahara ni. ¹⁶ Dama m suse am wɔ lɛɛ, ka, m dí má ahin diire n kun, má ka i bá yo yiiwa Nyɛmɛ fɛmɛya n nu.”

¹⁷ Dɔ na wɔ fa awa ni nzan, na wɔ da Nyɛmɛ asi, na wɔ se bu ka, “Am de na am nu, na am fa ma am beɲgu. ¹⁸ M suse am wɔ lɛɛ, ka, m nú má ahin nzan n kun, má ka cƐƐn n bo Nyɛmɛ fɛmɛ bá niɛ i minɛm su.”

¹⁹ Na Yesu akaaki afa kpɔnɔ, na wɔ da Nyɛmɛ asi, na wɔ bubu i nu, na wɔ fa ama bu, na wɔ se bu ka, “Ahin kpɔnɔ n ti m ɲuniɛmbaa lɛɛ, ye m sufa ma am n a. Am yo ahin sɔ adena am fa tenge m su.” ²⁰ Bu diiri diire n wieeri ni, na wɔ kaaki afa awa ni nzan ni, na wɔ yo sɔ, na wɔ se bu ka, “Ahin nzan n ti sɛsɛsu fɔfɔrɛ n bo Nyɛmɛ sufa

m mbunja n sudi i di n a. Ambere dɛɛ ti ye m mbunja ni songi gɔ a.

²¹ Ama, am niɛ. Sɔnɔ n bo i tɔ m ni wo diire n diibiri fɛn, m ni yiri saɲga di diire n a. ²² Mini Adamande Wa ni wú kabo Nyɛmɛ adu mɔ acici ka m wú n wɔ, ama, sɔnɔ n bo i tɔ m ni, i mi bá ŋu anyumboro.” ²³ Dɔ na ba bisa bu ŋuŋu nu ka, “Ye ya nu ŋma koro yo ahin sa n a?”

Kabo Yesu kereeri ka mɔfɔ yo i ŋu kaan ni

²⁴ Na Yesu jaramasam n ase akuruwa bu ŋuŋu nu fa kɔ sɔnɔ bo i tara bu kɛɛ bu nu. ²⁵ Na Yesu ase bu ka, “Minɛm bo bu su má Nyɛmɛ n dɛɛ nfɛmɛm, bɛɛ miɛ bu minɛm a, na bɛɛ bo bu la yiko minɛm ŋu ni, bu fere bu ka bukafɔm. ²⁶ Ama, má ambere yo sɔ. Sɔnɔ bo i tara am kɛɛ am nu ni, i ti ye ni ka i mi yo i ŋu kaan, na bo i ti am mɔfɔ n gusu, i ti ye ni ka i mi yo i ŋu kaan na i su am. ²⁷ Sɔnɔ bo i tana di diire ni, ni bo i su amusui ni, ŋma tara i beŋgu a? Yiri la bo i tana di ni, má sɔ ɔ? Ama, mini wo am nu ka sɔnɔ bo i su amusui wɔ.

²⁸ Saɲga kɛɛ bo m woori kekereke nu, ambere jinaari m sin a. ²⁹ Kabo m Si Nyɛmɛ ama m atin ka m di fɛmɛya ni, sɔ ye mini gusu fá ma am a, ³⁰ na am dí na am nú m fɛmɛya n nu, na am tána fɛmɛya biɛm su, na am níɛ Yisarelifɔm anɔ buru ni nnyɔm n su.”

Kabo Yesu seeri ka Simon Petoro bá kete i ni

³¹ Na Yesu ase Simon ka, “Simon, ti fɛn. Sitana asere atin ka i kpaja am kabo bu kpaja ŋgani n wɔ. ³² Ama, ma sere Nyɛmɛ ama u na má a yaki m yaradayo. Na saɲga bo a ba kaaki ba suuri m su bekun ni, buka u ninbaam ni, na bu nya ahoresi.” ³³ Na wɔ se i ka, “M Mibiɛ, m ŋmáti yaki má u da, ŋka bu saɲga nyi wɔrɔ ni mini kɛɛ wɔ, na ya saɲga wu.” ³⁴ Na Yesu ase i ka, “Petoro, m suse u wɔ lɛɛ ka, nyuma, kana akɔnyuma bá bo, a kéte kpe nsan su ka a si má m.”

Kabo Yesu seeri i susufom fa ko sa kekerekem bo bu ba yo ni

³⁵ Na Yesu abisa i susufom n ka, “Sanja bo m sunmaari am na am abita ma jwaa kuruku, wara kuruku, wara gbagbaa ni, nzu kpieri am su a?” Na ba bo i nu ka, “Pui akpie ma ya su.” ³⁶ Na wo se bu ka, “Ama, kisa, woro kere bo a la jwaa kuruku, wara kuruku, fa i, na woro kere bo a la ma takobe, to u tanle na a fa jwaa n to be. ³⁷ Dama ba kere i Nyeme Jore Kadasi n nu ka, ‘Bu faari m buuri satiyyofom kun wo.’ M suse am wo le, ka, wo yo daka ka, mini de ti, na i yo yiiwa. Nahore, deke n bo bu kere niiri mini ni, i suyo yiiwa.” ³⁸ Na ba se i ka, “Ya Mibi, nie. Takobe nnyo yaa fen.” Na wo se bu ka, “Wo se su.”

Kabo Yesu jeke tiiri n na i ko sereeri Nyeme ni

³⁹ Na Yesu afite mie n nu, na wo ko Oliva Buka n su, kabo i nati yo ni, na i susufom n asu i su. ⁴⁰ Sanja bo i ko juuri do ni, na wo se i susufom n ka, “Am sere Nyeme, adena ma deke be yo am na am wura satie nu.” ⁴¹ Do na wo yaki bu, na wo ko mo kaan, na wo kutu asere Nyeme. ⁴² I ja, “M Si Nyeme, nzen i ti u koroyanu, yi m fite ahin anyumboro n bo i suba m do n nu. Haari ni nyini mmoo, ma a yo kabo m koro ni, ama, se kabo a koro ni.” ⁴³ Na Nyeme mereke be atie afite angoro aba asi i ahore. ⁴⁴ Ahoretanda n bo i tuuri i n de ti, na wo sere Nyeme ni anyumboro abuka su, na i anjuye sukpinkpin asiengu ka mbunja de su.

⁴⁵ I sereeri Nyeme n wieeri ni, na wo yasu akpie i nyi ako i susufom n do, i ko juuri ka bu wo daafiri su, dama bu ahore asaaki agaya n de ti. ⁴⁶ Na wo se bu ka, “Nzu ti ye am da daafi a? Am yasu jina na am sere Nyeme, adena ma deke be yo am na am wura satie nu.”

Kabo bu taraari Yesu ni

⁴⁷ Na san̄ga bo i toko wo jɔjɔɔri n su ni, na jama be aba aju. Yudasi bo i ti i susufɔ buru ni nnyɔm nu kun ni, duuri bu mɔ a, na wɔ kɔ Yesu dɔ ka i kɔ biti i, ⁴⁸ ama, na Yesu abisa i ka, “Yudasi, a biti m ye a ma bu nya mini Adamande Wa n taraabiri a?”

⁴⁹ Sanga bo i susufɔm bo bu wo i dɔ n ŋuuri sa n bo i suba ni, na ba bisa i ka, “Ya Mibiɛ, ya kpiɛ bu takobe, nzen se?” ⁵⁰ Na bu nu kun akpiɛ ayi sɔnɔ be sui, i saa fɔmbɔɔ dɛɛ ni, nyini sɔnɔ n ti Nyɛmɛ sayoowa dɔnguyofɔ n kɛɛ kpiɛn n akɔɔ ɔ. ⁵¹ Ama, na Yesu atiɛn i susufɔm n ŋu ka, “Má am yo sɔ kun.” Na wɔ fa i saa akan sɔnɔ n sui ni, na wɔ nya laifiɛ. ⁵² Dɔ na Yesu ase Nyɛmɛ sayoowa dɔnguyofɔ nkpiɛnkpiɛnm ni, ni tintinijinafɔ nkpiɛnkpiɛnm ni, ni Yudafɔm nkpiɛnkpiɛnm kɛɛ bo bu baari ka bu ba tara i n ka, “M ti awiefɔ ɔ, ye am fa takobem ni kɔɔmam na am ba tara m a? ⁵³ Cɛɛn n kɛɛ cɛɛn m ni ambɛɛ wo Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu a, am atara má m. Ama, kisa ti san̄ga bo Nyɛmɛ ama atin, na am ni Sitana bo i wo awosin nu n kere am yiko a.”

Kabo Peto ro keteeri ka i si má Yesu ni

⁵⁴ Na ba tara Yesu afa i akɔ awura Nyɛmɛ sayoowa dɔnguyofɔm n kɛɛ kpiɛn n dika, na Peto ro asu bu su, ama, i woori dede kaan ni bɛɛ wɔ. ⁵⁵ Minɛ nbem atɔɔ sin gisan n afiɛn, atana abara ayɛ i, na Peto ro akɔ abuka bu su. ⁵⁶ I tanaari na sin wein n gɔɔri i ŋu ni, na afani be aŋu i. Na wɔ niɛ i nyunu dika gbirim, na wɔ se bu ka, “Ahin sɔnɔ ni mmɔɔ ti i susufɔ ɔ.” ⁵⁷ Ama, na wɔ kete, i ŋa, “Bara, m si má i.” ⁵⁸ Nyini sin, wɔ cɛ má, na sɔnɔ be gusu aba aŋu i, na wɔ se i ka, “Wɔɔɔ mmɔɔ ti bu kun wɔ.” Ama, na wɔ se i ka, “Wɔɔɔ, m ti má bu kun.” ⁵⁹ Na fa kɔ san̄ga su bekun, na sɔnɔ kun be ajina su kekereke ase ka, “Nahɔɛ, ahin sɔnɔ n ti bu kun wɔ, dama yiri gusu ti Galilifɔ ɔ.” ⁶⁰ Ama, na wɔ se i ka, “Wɔɔɔ, m si má ahin

jɔrɛ n bo a sujɔɔ i ni mmɔɔ.” Saŋga bo i toko wo jɔɔɔri n su ni, na akɔnyuma akaba abo. ⁶¹ Na Mibiɛ Yesu n aɛ aniɛ Petoro nyunu, na wɔ tenge su kabo Mibiɛ n seeri i ni, i ŋa, “Nyuma, kana akɔnyuma bá bo, a kéte kpe nsan su ka a si má m.” ⁶² Na wɔ fite akɔ asun agaya.

Kabo bu yoori Yesu anzasi na bu boori i barasu ni

⁶³ Na minɛm bo bu bita Yesu ni, ayo i anzasi, na ba bo i. ⁶⁴ Na ba fa sanvuin acin akata i nyumbaa, na ba bisa i ka, “Wɔrɔ Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ ni, ŋma bo u a? Kan kere ya.” ⁶⁵ Na ba kpiɛ i nzukɔ barasu barasu n kɛrɛ.

Kabo Yudaɔ teretereɔm diiri Yesu jɔrɛ barasu ni

⁶⁶ Na ale acin, na Yudaɔm teretereɔm atiɛn bu nɔɔ, Nyɛmɛ sayoowa dɔŋguyofɔ nkpiɛnkpiɛnm ni, ni Nyɛmɛ nɔaniɛ kereɔm n gusu buka su, na ba fa Yesu aba bu tiɛntiɛnbunɔɔ n nu. ⁶⁷ Na ba se i ka, “Nzɛn a ti Kristo Tiideɔ n a, se ya.” Na wɔ se bu ka, “Nzɛn m seeri am ka yiri la mini, am dé má, ⁶⁸ na nzɛn m bisaari am bisaawa, am bó má m nu. ⁶⁹ Ama, fite kisa fa kɔ, mini Adamande Wa ni bá tana Nyɛmɛ Yikofɔ n saa fɔmbɔrɔ su wɔ.” ⁷⁰ Dɔ na bu kɛrɛ abisa i ka, “Ŋka wɔrɔ ti Nyɛmɛ Wa n a?” Na wɔ bó bu nu ka, “Kabo am jɔɔɔri ni, i ti sɔ ɔ.” ⁷¹ Na ba se ka, “Ya koro má daanifɔ be kun. Yɛrɛ mmɔɔ ni ya tii ati kabo wɔ se ni.”

23

Kabo bu faari Yesu kɔ jinaari Gomina Pilato nyunu ni

¹ Na bu teretereɔm n kɛrɛ bo ba tiɛn bu nɔɔ n ayasu, na ba fa Yesu akɔ ama Gomina Pilato. ² Na ba bo i bu sujaraki i, bu ŋa, “Ya kɔ aŋu ka ahin sɔnɔ ni sudaka ya minɛm ka bu kete gomina ni, na má bu tɔ lampo kaari ma Fɛmɛ Kpiri Siza, i ŋa ka yiri ni i tii ti Kristo Tiideɔ n a, nyini la ka i ti fɛmɛ wɔ lɛɛ.” ³ Na Gomina Pilato

abisa i ka, “Wɔɔɔ ti Yudafoɔm fɛmɛ n a?” Na wɔ bɔ i nu ka, “Kabo a jɔjɔ ni, i ti sɔ ɔ.” ⁴ Dɔ na Gomina Pilato ase Nyɛmɛ sayoowa dɔɔguyofɔ nkpiɛnkpiɛnm ni, ni jama n kɛɛ ka, “Ma ɔu má ɔgasi bo ahin sɔnɔ n ado i.” ⁵ Ama, na ba jina kun su, na ba jaraki i, bu ɔa, “I kereewa n ama Yudiya awɔɛ n nu minɛm kɛɛ ahore ayasu. I boori i bu Galili awɔɛ n nu wɔ, ye kisa wɔ fa aba fɛn n a.”

Kabo bu faari Yesu kɔ jinaari Fɛmɛ Herode nyunu ni

⁶ Gomina Pilato tiiri sɔ ni, na wɔ bisa ka, “Sɔnɔ n ti Galilifo ɔ?” ⁷ I tiiri ka i fite dɔ ni, na wɔ ma ba fa i akɔ Fɛmɛ Herode dɔ, dama yiri yo niɛ nyini awɔɛ n su a. Nyini sanɔa ni, Fɛmɛ Herode gusu woori Yerusalem miɛ kpiri n nu. ⁸ Fɛmɛ Herode ɔuuri Yesu ni, na wɔ yo i fiɛ akɔ asin su, dama wɔ ti i ɔga aɛ, na wɔ koro ka i ɔu i na i yo alekutura sa nbem na i niɛ. ⁹ Nyini ti, na wɔ bisa Yesu bisaawam beberebe, ama, wɔ bɔ má i nu. ¹⁰ Na Nyɛmɛ sayoowa dɔɔguyofɔ nkpiɛnkpiɛnm ni, ni Nyɛmɛ nɔaniɛ kerefɔm n afite ajina sujaraki i ni anyumboro su. ¹¹ Na Fɛmɛ Herode ni i sojam n ayo Yesu anzasi, na ba bu i ɔgbɛɛn, na ba fa tanlɛɛ nyunyumi awura i, na ba fa i akpie i nyi akɔ Gomina Pilato dɔ. ¹² Nyini sanɔa ni, Fɛmɛ Herode ni Gomina Pilato yo kpɔ bu bengɔ wɔ, ama, nyini cɛɛn n gbingbin na ba kaaki danfom.

Kabo Gomina Pilato maari nɔɔ ka bu kun Yesu ni

¹³ Na Gomina Pilato afere Nyɛmɛ sayoowa dɔɔguyofɔ nkpiɛnkpiɛnm ni, ni Yudafoɔm tereterefɔm ni, ni minɛm ni, ¹⁴ na wɔ se bu ka, “Am faari ahin sɔnɔ n baari m dɔ, na am ase ka i sukere minɛm na bu kete gomina n wɔ. Mini ni m tii aniɛ jɔɛ n nu am nyunu fɛn, ama, ma ɔu má ɔgasi bo wɔ do i. ¹⁵ Fɛmɛ Herode mmɔɔ ni i tii aɔu má i ɔgasi be, nyini dɛɛ ti ye wɔ kaaki i aba ama ya n a. Nahɔɛ, ahin sɔnɔ n ado má ɔgasi be bo bu kun i. ¹⁶ Nyini ti, m má bu fin i ɔgbere na m yáki i na i kɔ.” [¹⁷ Afɔ kɛɛ

afɔ, Butara cɛɛnkpiri n nya ba juuri ni, wɔ yo daka ka Gomina Pilato yi dansaraka n kun ji.] ¹⁸ Ama, na jama n kɛɛ atien kungerekun ase ka, “Yi ahin sɔnɔ ni ɲɔɔɔ, na a yi Barabasi ma ya.” ¹⁹ Yiri Barabasi ni i beɲgu ketemafo nbem yo kpɛɛri jɔɛ, Yerusalem miɛ kpiri n nu, na ba di aluwa na ba kun minɛ. Nyini ti ye bu taraari i dansaraka n a.

²⁰ Gomina Pilato koroori ka i yaki Yesu nu ji n dɛɛ ti, na wɔ kaaki ajɔɔ jama n dɔ bekun. ²¹ Ama, na bu sutiɛntiɛn suse ka, “Kpama i baka jaanu n su na i wu. Kpama i.” ²² Na wɔ kaaki ase bu kpe nsa su ka, “Ye nzu satie ye wɔ yo i a? Mini aɲu má satie be bo wɔ yo i na bu kun i. M má bu fin i ɲgbere wɔ, na m yáki i na i kɔ.” ²³ Ama, na ba kaaki atien kpa amiɛ i ka i kpama Yesu baka jaanu n su. Na bu naɲmie yoowa agaya n akunma Gomina Pilato. ²⁴ Na wɔ ma nɔɔ ka bu yo Yesu kabo minɛm koro ni. ²⁵ Na wɔ yi sɔnɔ n bo minɛm n koroori i n aji, yiri bo i kpiniiri jɔɛ na i kuunri minɛm na bu nyiiri i dansaraka ni. Ama, Yesu yiri, na wɔ ma bu nɔɔ ka bu kun i, kabo Yudafɔm koro ni.

Kabo bu kpamaari Yesu baka jaanu n su ni

²⁶ Na sojam n afa Yesu afite, na saɲga bo bu wo kɔ su ni, na bu ni biɛ be ayɛ, bu fere i ka Simon, i ti Sirenefo ɔ. I fite ahɛmɛ suba miɛ kunnu, na sojam n amiɛ i ka i sɔ baka jaanu n su Yesu su. ²⁷ Na jama beberebe asu i su, bu nbem ti nbaram wɔ, na bu susun, na bu sukoko, i dɛɛ ti. ²⁸ Na Yesu acɛ aniɛ bu, na wɔ se bu ka, “Yerusalem nbaram, má am sun mini dɛɛ ti, ama, am sun ambɛɛ ni am nbaam dɛɛ ti. ²⁹ Am ti fɛn, saɲga ni suba bo minɛm bá se ka, ‘Terefiɛ wo ɲɔɔkam n dɔ, ni bo bu nya wu má nbaam ni, ni bo nbaam nya nu má bu nyufini ni.’ ³⁰ Nyini saɲga n ye minɛm sé ka,
 ‘Nzɛn má bukam bereki gɔ ya ɲu,
 na kpɛɛm kata ya ɲu,

má i ti ye.’

³¹ NZEN bu faari baka mONE wuraari sin nu na i jeeri, ye baka wuruuwa yiri yó sE wO lEE?”

³² Na ba fa satiEyofO nnyO nbem gusu akO ka bu kO kun bu ni Yesu kERE. ³³ Sanja bo bu kO juuri dika be bo bu fere i ka Tereawa woobiri ni, na ba kpama Yesu baka jaanu n su, na ba ye i su ajina. Na ba kpama satiEyofO nnyO nbem baka jaanu n su adodo i, bu kpamaari kun i saa fomboro su wO, na ba kpama kun n gusu i saa biE su.

³⁴ Na Yesu ase ka, “M Si NyEME, fa bu satie ce bu, dama bu si má sa n bo bu suyo i ni.” Na ba tu mbaa na bu si kabo bu kpaaki i suturam nu. ³⁵ Na minEM n ajina dO suniE i, na YudafOm tereterefOm mmO ayo i anzasi. Bu ŋa, “I ŋa i koro de minEM tii ji. NZEN yiri ti Kristo TiidefO n bo NyEME ayi i ni, ma i de i ŋu tii ji.” ³⁶ Na sojam n gusu ayo i anzasi, na ba fa nzan gagaraki be ama i ka i nu, ³⁷ na ba se ka, “NZEN woro ti YudafOm FEME n a, de u tii ji.”

³⁸ Na ba kERE kEREewa be abo akpama i baka jaanu n tii su, kEREewa n la ka, “YudafOm FEME n lEE.”

³⁹ Na satiEyofO nnyOm bo bu sanja kpamaari bu ni Yesu ni, bu nu kun atO i ŋu ni nzuko, i ŋa, “Má woro ti Kristo TiidefO n a? De u tii ji na a de yerE gusu ji.” ⁴⁰ Ama, na nyinga n ajaraki i, i ŋa, “A soro má NyEME wO? M ŋa ya dEE suicin ni i dEE n kERE ti kun wO. ⁴¹ Ya dEE suicin n yiri, i ti deke bo ya de i wO, dama kabo i ti ye ni ka bu yo ya lEE, ama, yiri ado má ŋgasi be.” ⁴² Na wO kaaki ase ka, “Yesu, a ba baari ni u femEya ni, tenje m su.” ⁴³ Na Yesu ase i ka, “Nahore ye m suse u n a, nyuma dEE cEEn n nu, a bá wo m dO alezanda nu.”

Kabo Yesu wuuri ni

⁴⁴⁻⁴⁵ Na fa kO wiEsu kerefi buru ni nnyO sanja, wiE n afite má na awosin akata asiEn n kERE su haari naaso kerefi nsan, na tani bambaka n bo bu fa kanda kpaakiiri

SƆƆ Casi n bo i wo Nyεmε Sereebiri Awuru n nu n ati nu nnyƆ, i afiεn. ⁴⁶ Na Yesu abo awie kpa, i ηa, “M Si Nyεmε, ma fa m ηu awura u saa nu.” I seeri sƆ wieeri n na wƆ yo Nyεmε dεε. ⁴⁷ Saŋga bo soja kpιεn ηuuri sa n bo wƆ yo sƆ ni, na wƆ kansi Nyεmε, na wƆ se ka, “NahƆRE su, ahin sƆnƆ n tiiri sƆnƆ fofoe wƆ.” ⁴⁸ Na minεm kεRE bo ba tiεn bu nƆƆ jina wo i niε su ni, saŋga bo bu ηuuri sa n bo wƆ yo n sƆ ni, na bu kεRE afa bu saa ataka i benggu nu, na ba kpιe bu nyi akƆ awuru. ⁴⁹ Na Yesu danfom n kεRE, ni nbaram bo bu suuri i su fiteeri Galili awƆRE n nu ni, ajina dede kaan suniε sam n kεRE bo bu yoori ni.

Kabo bu yoori Yesu sutura barasu ni

⁵⁰ SƆnƆ be woori bεRE, bu fere i ka Yosefu, i ti YudafƆm tereterefƆm nu kun wƆ, na i ti sƆnƆ kpa, na i yo sa bo i kƆ atin su Nyεmε dƆ. ⁵¹ WƆ soro má su ni sunsunni n bo i bengum faari i na bu yoori Yesu barasu ni. I fite miε kpiri n bo bu fere i ka Aramatiya na i wo Yudiya awƆRE nu n wƆ, na i dεε la ka, i ηminda wƆ, fa kƆ saŋga bo Nyεmε Fεmε bá niε i minεm su. ⁵² Na wƆ kƆ Gomina Pilato dƆ, na wƆ kƆ asere i ka i fa Yesu ηuniε n ma i. ⁵³ Na wƆ kƆ ayi fuin ni baka jaanu n su, na wƆ fa nzee n apƆƆndi i. Na wƆ kƆ afa i awura yabuε buε bo ba lokoti i ayo i faŋkunma n nu na ba nya ase má sƆnƆ be nu ni, na wƆ fa i ase nu. ⁵⁴ Nyini cεEN n tiiri ηumiyi cεEN n kpokpo cεEN wƆ, i naasƆ, wƆ ka kaan na bu di ηumiyi cεEN ni.

⁵⁵ Nbaram bo bu suuri Yesu su fiteeri Galili awƆRE n nu ni, bεRE suuri Yosefu su, na ba kƆ aŋu yabuε buε faŋkunma ni, ni kabo bu seeri fuin n barasu.

⁵⁶ Na ba kpιe bu nyi akƆ awuru ka bu kƆ kpa bu ηu ni ηguin nvanvanim ni tulaalεEM. Na alecin ηumiyi cεEN ni, na ba yi bu ηumi kabo Nyεmε maari Moyisi nƆƆ ka bu yo ni.

24

Kabo Yesu tengeeri i yiwee n nu ni

¹ Na alecin, Yudafoɗ bakoƙe n bumboori, moƙe ceƙe ngarama fuun, na nbaram n afa tulaale nvanvani bo ba kpini ase ni, na ba fa akɔ yabuƙe buƙe faɗkunma n su. ² Bu kɔ juuri do n na ba ɗu ka yabuƙe bambaka n akundu ayaki faɗkunma n anɔ ni. ³ Ama, bu wuraari faɗkunma n nu ni, ba ɗu ma Mibiƙe Yesu ɗuniƙe ni, ⁴ na ba miƙe aka ajina gbirim, kpenƙa na ba ɗu ka nbiesom nnyo jina, bu wura sutura fofoe papasi. ⁵ Na seƙe ati nbaram n agaya, na ba biri bu tii haari asiƙu, na minem n abisa bu ka, “Nzu ti ye am suniƙe fuinm nu na am ɗu sonɔ bo i la ngɔɔ a? ⁶ I wo ma fen. Wo tenge i yiwee n nu. Am tenge su kabo i yo seeri am ni, saƙa bo i yo wo Galili awore n nu ni, ⁷ i ɗa, ‘Wo yo daka ka bu ba fa mini Adamande Wa n wura satiƙofom saa nu, na bu kpama m baka jaanu n su, ama, na lesan ceƙe na m tenge m yiwee n nu.’” ⁸ Do na ba tenge Yesu noaniƙe bo i yo seeri bu n su, ⁹ na ba fite faɗkunma n nu, na ba kpie bu nyi akɔ akan sam n keƙe bo ba ɗu i ni, akere i susufɔ buru ni kunm ni, ni nyingam keƙe. ¹⁰ Nbaram ni la Mariya bo i fite Magadala miƙe n nu ni, ni Yowana, ni Yakobo deƙe ni Mariya, ni bu beɗu nbara nbem, beƙe kaanri nyini sam n keƙe kereeri i jaramasam n a. ¹¹ Ama, bu tiiri jore n bo nbaram kan kereeri bu ni, bu sunsunri ka i ti jore ngbeƙe wo, ba yo ma yarada. ¹² Ama, na Petoro ayasu aɗmati akɔ faɗkunma n nu, i kɔ juuri n na wo kasi aniƙe faɗkunma n nu, wo ɗu ma pui, ma ka nzee n ɗgumi da. Na wo kpie i nyi aba awuru, na wo birisi fa kɔ sa n bo wo yo n su.

Kabo Yesu faari i ɗu kereeri i susufɔ nnyom barasu ni

¹³ Nyini ceƙe ni, na Yesu susufɔ nnyo nbem sukɔ miƙe kaan be bo bu fere i ka emosi n su, i ni Yerusalem miƙe kpiri

n waari má agaya. ¹⁴ Bu wo kɔ su ni, na bu subo anzama fa kɔ sa n kɛɛ bo wɔ yo n su. ¹⁵ Bu nati wo nyini anzama n bo su ni akuruwa ni, na Yesu ni i tii aba atu bu atin nu, ¹⁶ na ba ɲu i, ama, ba koro asi má ka yiri lɛɛ. ¹⁷ Na wɔ bisa bu ka, “Am wo natiiri n su atin n nu ni, am boori nzu anzama n a?” Na ba ka ajina gbirim ni ahoresaaki. ¹⁸ Na bu nu kun be bo bu fere i ka Kɛlɔpasi n abɔ i nu ka, “I yo sɛ ye wɔfɔm kɛɛ bo bu wo Yerusalem miɛ kpiri n nu n si sam bo ba yo nyini lennyɔ n nu bɛɛ, ye wɔɔ ɲgumi si má?” ¹⁹ Na wɔ bisa bu ka, “Nzu sam?” Na ba bɔ i nu ka, “Yesu Nazaretifo n jɔɛ. I yo tiiri Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔ bo i la yiko wɔ, fa kɔ i alekutura sam ni i kereewam su, na i sayoowam sun Nyɛmɛ ni minɛm n kɛɛ nu. ²⁰ Na Nyɛmɛ sayoowa dɔnguyofɔ nkpiɛnkpiɛnm ni tereterefɔm n ama ba di i jɔɛ ka bu kun i, na ba kpama i baka jaanu n su. ²¹ Ama, yeɛ yo laari tama ka yiri ye wɔ ba ka i bá de Yisarelifɔm tii ji a. Deke bo i buka nyinim kɛɛ su n la ka, nyini sam kɛɛ yoori, i nyuma lesan lɛɛ. ²² Haari ni nyini n mmɔɔ, ya nbaram nbem ba kaanri alekutura jɔɛ be kereeri ya. Bu kɔɔri yabuɛ buɛ faɲkunma n nu wɔ ɲgarama fuun, ²³ ama, ba ɲu má fuin n dɔ. Bu kpieeri bu nyi ba juuri ni, na ba se ya ka, bu kɔ ɲuuri Nyɛmɛ mɛɛkɛm ka alɛɛ nu wɔ, faɲkunma n nu, na ba se bu ka i la ɲgɔɔ. ²⁴ Na ya nu nbem gusu akɔ faɲkunma n nu, bu kɔ ɲuuri deke n kɛɛ sɔ ɔ, kabo nbaram seeri ni, ama, ba ɲu má yiri.”

²⁵ Na Yesu ase bu ka, “Ambɛɛ, ɲgɔnlɛ akpiɛ am su wɔ, nzɛn sɛ, ye dada kɛɛ am nya yo má yarada, fa kɔ jɔɛ n kɛɛ bo Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm jɔjɔɔri n su? ²⁶ Am si má ka wɔ yo daka ka Kristo Tiidefɔ n di nyini wahara n kɛɛ ka, na Nyɛmɛ wura i kpiri?” ²⁷ I seeri sɔ n na wɔ kan i ɲusu jɔɛ akere bu, kabo ba kɛɛ i Nyɛmɛ Jɔɛ Kadasi n kɛɛ nu ni, i boori i bu ni Moyisi dɛɛ kɛɛɛwam wɔ, na wɔ nya akan kabo Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm kɛɛ kɛɛɛri

ni.

²⁸ Bu ba kɔ suju miɛ n bo bu sukɔ su ni, na Yesu ayo ka yiri susin kɔ mɔ, ²⁹ ama, na ba sere i ni anyumboro, na ba se i ka, “Ba yo ya wɔfɔ. Wiɛ atɔ, ale susan lɛɛ.” Nyini ti, na wɔ wura awuru n nu ka i da bu dɔ. ³⁰ Saŋga bo i tanaari na bu kɛɛ di diire n ni, na wɔ fa kpɔnɔ, na wɔ da Nyɛmɛ asi, na wɔ bubu i nu afa ama bu. ³¹ Dɔ na bu nyunu ateke i ŋu, na ba si i, kpenŋa na wɔ mini ayaki bu. ³² Na ba se bu beŋgu ka, “Saŋga bo i jɔjɔri ya dɔ atin n nu na i kaanri Nyɛmɛ Jɔrɛ Kadasi n bu kereeri ya ni, i maari ya ahorejɔ kɔ sin su wɔ, má sɔ?”

³³ Na ba kaba ayasu bɛɛ akpie bu nyi akɔ Yɛrusalem miɛ kpiri n nu, na ba kɔ aŋu ka i susufɔ buru ni kunm ni, ni nyingam n atiɛn bu nɔɔ, ³⁴ bu suse ka, “Ya Mibiɛ n atenŋe nahɔrɛ su. Wɔ yi i ŋu akere Simon.” ³⁵ Na susufɔ nnyɔm n akan sa n bo i yoori atin n nu dɔ ni, ni kabo bu siiri ka yiri ni, saŋga bo i bubuuri kpɔnɔ n nu maari bu ni.

Kabo Yesu yiiri i ŋu kereeri i susufɔm ni

³⁶ Saŋga bo susufɔ nnyɔm n wo jɔrɛ n kan su sɔ ni, na Yesu ni i tii akaba aba ajina bu afiɛn, na wɔ se bu ka, “Nyɛmɛ ma am ahoreda.” ³⁷ Na sɛɛ ati bu agaya, dama bu sunsun ka ŋumi ye ba ŋu i a. ³⁸ Na wɔ bisa bu ka, “Nzu deke miɛ am a? Nzu ti ye am yo sika? ³⁹ Am niɛ m saam ni m jaam, mini ni m tii lɛɛ. Am fa am saa kan m na am niɛ, ŋumi la má aŋuniɛmbaa ni buwem kabo am ŋu ka m la i ni.” ⁴⁰ I seeri sɔ wieeri n na wɔ fa i saam ni i jaam deke bo bu boori i bulaari n afa akere bu. ⁴¹ I yoori bu alekutura na bu ahore jɔ kɔ siinri su ni, haari ni nyini n kɛɛ, ba koro ayo má yarada. Dɔ na wɔ bisa bu ka, “Am la diire be fɛn bo am di?” ⁴² Na ba fa jombaa n bo ba tun i n be ama i, ⁴³ na wɔ de akpɛɛ bu nyumbaa nu bɛɛ.

⁴⁴ Na wɔ se bu ka, “Ahin nɔaniɛm bo m yo jɔjɔri bu saŋga bo m toko wo am dɔ n lɛɛ, ka, wɔ yo daka ka m

ηusu jɔɾɛ kɛɾɛ yo yiiwa, kabo ba kɛɾɛ i Nyɛmɛ nɔaniɛ kpamaawa n bo i fa maari Moyisi dɛɛ kadasi n nu, ni Nyɛmɛ nɔaniɛ kanfɔm dɛɛ n nu, ni kansi jue kɛɾɛɛwam n nu ni.” ⁴⁵ Na wɔ teke bu nyi na bu si Nyɛmɛ Jɔɾɛ Kadasi n bu, ⁴⁶ na wɔ se bu ka, “Kabo ba kɛɾɛ i Nyɛmɛ Jɔɾɛ Kadasi n nu n lɛɛ, ka, Kristo Tiidefɔ ni bá di wahara, na bu kún i, na lesan cɛɛn na i ténge i yiwee n nu. ⁴⁷ Bu bó i bu Yɛrusalem miɛ kpiri n nu wɔ, na bu kán labari kpa n jɔɾɛ i duma nu kere daanfɛ kɛɾɛ, ka, bu kaaki bu wo na Nyɛmɛ fá bu satiɛ ce bu. ⁴⁸ Ambɛɾɛ dí nyini sam daani a. ⁴⁹ Am ti fɛn, mini bá sunma aceeri n bo m Si Nyɛmɛ seeri ka i fá ma am, na i bá wura am ηu n a. Ama, ambɛɾɛ ηmínda miɛ n kunnu fɛn, haari sanɓa bo yiko ni bá fite anɓoro ba wura am ηu.”

Kabo Nyɛmɛ ma Yesu fun kɔɔri anɓoro barasu ni

⁵⁰ Na wɔ fa bu afite miɛ n kunnu akɔ aju Betani miɛ n ahɛmɛ, dɔ na wɔ yɛ i saa su na wɔ yo kisi agɔ bu ηu. ⁵¹ I wo bu kisi n yo su sɔ ni, na wɔ yaki bu, na Nyɛmɛ ama wɔ fun akɔ anɓoro. ⁵² Na ba kutu asu i, na ba kpie bu nyi akɔ Yɛrusalem miɛ kpiri n nu ni ahorejɔ bambaka. ⁵³ Na ba kɔ awo Nyɛmɛ Sereebiri Awuru n nu sukansi Nyɛmɛ sanɓa kɛɾɛ.

Nyeme Jore Kadas
The New Testament in Anufo (Chokosi)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anufo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 21 May 2021

fe36d0e6-2a60-5e15-8d1c-8bf275389598